

Izhaja vsak petek. Izdaja Časopisno-založniško podjetje »Primorski tisk« v Kopru. Naslov uredništva in uprave: Koper, Kidričeva 26/1, telefon 170. Posamezni izvod 10 din. Celoletna naročnina 500 din, polletna 250 din, četrtletna 130 din. Za inozemstvo znaša letna naročnina 1000 din ali 3,5 am. dolarja. Bančni račun 65-KB-1-181. Prilogo »Uradni vestnik okraja Koper« prejema naročniki brezplačno. Rokopisov ne vračamo.

Z NEDELJSKE SVEČANOSTI OB ODKRITJU SPOMINSKE PLOŠČE NARODNEMU HEROJU TONETU TOMŠIČU NA BAČU PRI PIVKI HVALEŽNO LJUDSTVO VELIKEMU REVOLUCIONARJU

Bač se je dostojno pripravil za veliki praznik, ki ga je praznovala ta dobra partizanska vas pod Snežnikom v nedeljo, 19. maja t. l. Vaščani so za svečano od-

mnogi predstavniki političnih organizacij in ljudske oblasti, med njimi org. sekretar CK ZKS Vida Tomšičeva, org. sekretar GO SZDL Slovenije France Ki-

štejejo Bačani revolucionarja Tomšiča za svojega rojaka.

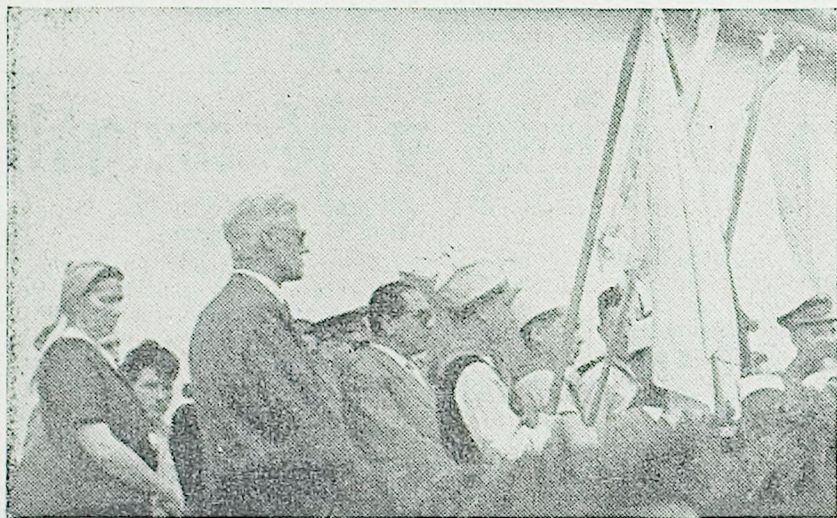
Nato so s polnimi naročji cvetja v rokah prisrčno pozdravili tovarišico Vido Tomšičevo zastopniki pionirjev z Bača, Pivke ter zastopnica taborniške organizacije s Pivke. Nepozaben ostane odločen in močan nagovor malega pionirja z Bača, ki je življenjski tovarišici velikega revolucionarja, hkrati pa tudi njegovi prvi tovarišici v partijskem delu, v imenu vseh vaških pionirjev razen njihovega ponosa na Toneta Tomšiča zagotovil predvsem to, da bodo vsi pionirji nemajno stopali po poti, ki jo je začrtal heroj Tomšič.

Ob samem odkritju spominske plošče je vod JLA izstrelil tri zaporedne častne salve v počastitev spomina pokojnega narodnega heroja, nato pa je s svečane tribune spregovoril še sekretar koprškega OK ZKS Albert Jakopič-Kajtimir, ki je z izbranimi besedami orisal lik Toneta Tomšiča ter njegovo revolucionarno pot. Med drugim je dejal:

»Tovarišice in tovariši!

Štiriindvajset let je tega, odkar je eden najpožrtvovalnejših revolucionarjev našega časa — narodni heroj Tone Tomšič zadnjikrat bival med vami na Baču in Knežaku. In vendar, vkljub štiriindvajsetim letom od 1933. leta do danes njegov lik, njegov delovni in borbeni zgled ni prav nič zbledel, nasprotno uvrstil se je med tiste največje sinove našega ljudstva, za katere moremo in moramo s po-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Tovarišica Vida Tomšičeva, tovariša Franc Kimovec-Ziga in Albert Jakopič-Kajtimir z drugimi gosti na slavnostni tribuni med odkritjem spominske plošče

kritje spominske plošče svojemu rojaku, mučeniško ustreljenemu narodnemu heroju Tonetu Tomšiču, vso vas skrbno očistili ter jo okrasili z mlaji, zelenjem in zastavami, pred Tomšičevo hišo, na katero so vzdali kamnito ploščo z napisom: V SPOMIN NARODNEMU HEROJU TONETU TOMŠIČU OB 15. OBLETNICI JUNAŠKE SMRTI — TOVARIŠI, pa so postavili veliko, spet v zastave odeto tribuno.

Prisrčnega ponosa, da je bil veliki revolucionar njihov rojak, pa vaščani Pivke niso delili samo s številnimi občani občine Pivka, ki so prihiteli na slovesnost tako rekoč v polnem številu, temveč so premnoge delegacije množičnih organizacij in delovnih kolektivov iz vsega Slovenskega Primorja s svojo udeležbo očitno pokazale, da si velikega Toneta Tomšiča ter sado njegovega dela in žrtve upravičeno lasti prav vse naše ljudstvo.

Bačani prav gotovo ne pomnijo tako prelepe slike svoje vasi, kakor jo je kazala to nedeljo: na tribuni sredi vasi so se zbrali

movec, sekretarja koprškega in goriškega OK ZKS Albert Jakopič-Kajtimir in Tine Remškar, predsednik in podpredsednik OLO Koper Albin Duje in Franc Klobučar in drugi; pred hišo slavnosti pa se je po polaganju ven-

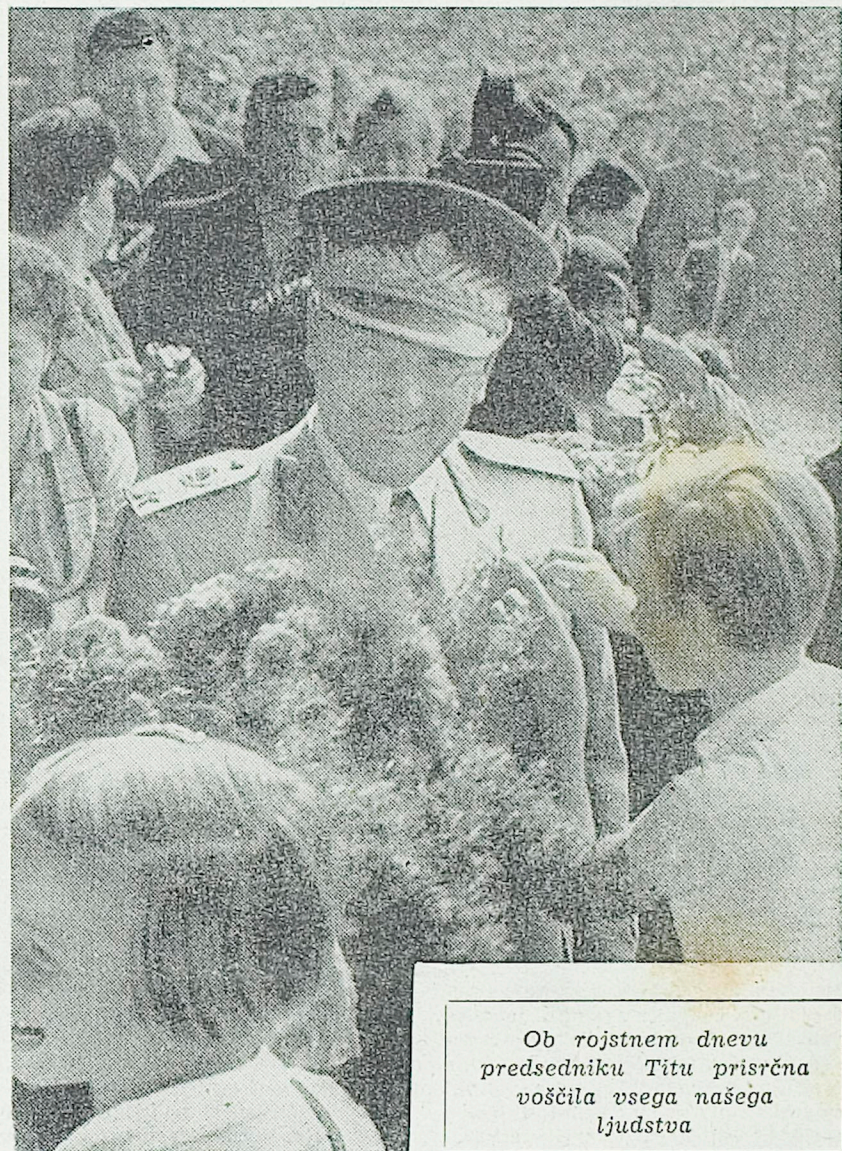
Tovarišica Vida Tomšičeva sprejema cvetje iz rok malih pionirjev

cev pred spomenik v narodno-osvobodilni borbi padlim borcem zbrala tri- do štirisočglava množica ljudstva, močno zastopstvo uniformiranih gasilcev, tri godbe (vojaška, pivška in bistriška), štirje pevski zbori (Bač, Pivka, Ilirska Bistrica in Postojna) ter častni vod vojakov.

V počastitev spomina Toneta Tomšiča je v začetku vojaška godba zaigrala »Kot žrtve ste padli...«, nakar je sekretar občinskega komiteja ZKS iz Pivke Jože Guštin otvoril svečanost, za njim pa je predsednik vaškega odbora Zveze borcev Avgust Šajn po pozdravu navzočih gostov kot sošolec in prijatelj pokojnega Toneta Tomšiča z lepimi spomini nanj utemeljil, zakaj

Spominska plošča Tonetu Tomšiču na hiši na Baču pri Pivki, kjer je veliki pokojnik preživel svoja otroška leta

Ob rojstnem dnevu predsedniku Titu prisrčna voščila vsega našega ljudstva

TITOVA SREČANJA Z MLADINO, Z MLADIM POKOLENJEJEM, KI BO JUTRI PREVZELO VSO TEŽO IN SKRBE ZA NADALJNJO GRADITEV IN RAZVOJ NAŠE SOCIALISTIČNE DEŽELE, SO BILA VEDNO POLNA ŽIVLJENJA, SPREMLJANA S SMEHOM IN VEDRIM ZAUPANJEM V MLADE SILE. TO ZAUPANJE JE BILO ZNAČILNO ZA VSE TITOVO ŽIVLJENJE IN DELO. ZATO NI ČUDNO, ČE JE PRAV 25. MAJ — TITOV ROJSTNI DAN — POSTAL DAN MLADOSTI, SIMBOL IN PRAZNIK MLADINE, V KATERI GLEDAMO NAŠO BODOČNOST IN SVETLEJŠI JUTRIŠNJI DAN.

MANIFESTACIJA KULTURNEGA SODELOVANJA

BENETKE — KOPER

Koper je v ponedeljek 20. t. m. doživel razveseljiv kulturni dogodek, gostovanje slovite beneške gledališke skupine »Cesca Baseggia«, ki se je odzvala povabilu italijanskega kulturnega krožka »Antonio Gramsci«. S predstavo Goldonijeve komedije »Sior Todero Brontolon« je omenjeni krožek pričel proslave v počastitev 250-letnice rojstva velikega komediografa Carla Goldonija.

Na dan gostovanja, dopoldne, je predsednik Okrajnega ljudskega odbora Albin Duje sprejel italijanskega generalnega konzula v Kopru gospoda dr. Guida Zecchina; le-ta mu je v zvezi z obiskom italijanske gledališke skupine poklonil popolno zbirko del Carla Goldonija. V odgovoru na izvajanje gospoda generalnega konzula se je predsednik Albin Duje zahvalil za obisk in izrazil misel, da je kulturno sodelovanje ena od najprimernejših sredstev za zблиžanje narodov, kajti stiki manjšine s kulturnim dogajanjem in vrednotami matične dežele zelo koristijo spoznanju in zблиževanju sosednjih narodov. Predsednik Duje je s tem v zvezi poudaril, da bo Okrajni ljudski odbor tudi v bodoče dosledno tolmačil in izvajal načela sociali-

stičnih odnosov proti tukajšnji italijanski manjšini ter tudi v bodoče spoštoval obveze, ki sta jih naši državi sprejeli do obeh narodnih manjšin.

V okviru proslave v počastitev

250-letnice rojstva Carla Goldonija je popoldne v mali gledališki dvorani o velikem komediografu Goldoniju predaval dr. Ciacchi iz Trsta, zatem pa je

(Nadaljevanje na 2. strani)

S sprejema, ki ga je za beneške dramske umetnike skupine Cesca Baseggia in druge povabilence priredil v ponedeljek, 20. maja, na predsedstvu OLO v Kopru predsednik okrajnega sveta za prosveto in kulturo Na sliki: tov. Albin Duje v razgovoru z dr. Guidom Zecchinom

SLAVNOST NA BAČU

Tisoči Tomšičev so izbojevali svobodo

(Nadaljevanje s 1. strani)

nosom ugotoviti, da bodo v svojih delih živeli iz roda v rod.

Spominska plošča, ki ste jo odkrili priljubljenemu revolucionarju v tem kraju, kjer je preživel svoja mladostna leta, potem ko je s starši moral zapustiti Trst in kamor se je še kot študent večkrat vračal, le vnovič potrjuje, kako globoko in predano cenimo najbolj plemenite iz naših vrst, tiste, katerih življenjski cilj je bila neustrašna in nezadržna borba za svobodo in boljše življenje delovnih ljudi.

Da je Tone Tomšič postal to, kar je, ni slučajno, saj je od rane mladosti občutil skupaj s svojimi starši, tako v Trstu kot tu, vso težo nacionalnega in socialnega zatiranja.

Nato je tovariš Kajtimir orisal revolucionarno življenjsko pot velikega pokojnika, njegovo predanost stvari delavskega razreda in vsa preganjanja, ki jih je moral zaradi tega pretrpeti. Ni ga mogla zlomiti niti zloglasna Sremska Mitrovica, kjer je moral kar trikrat prestajati kazni, ki mu jih je zaradi njegove revolucionarne dejavnosti naprtil protiljudski režim v bivši Jugoslaviji. Za svoje izredne zasluge, s svojim nesebičnim in nad vse pogumnim delom, je Tone Tomšič žel tudi zaslužen priznanje: postal je najprej član in organizacijski sekretar CK KPS, nato pa še kandidat za člana CK KPJ.

»Tako je tovariš Tito z ljudmi z jekleno odpornostjo in neomajno ljubeznijo do tlačnega ljudstva ustvarjal Komunistično Partijo, ki je v najtežjih predvojnih pogojih ilegalnega boja s policijskim režimom in po razsulu Jugoslavije leta 1941 postala sposobna prevzeti boj z okupatorji in postati edina vez med raztrganimi deli tako slovenskega kot jugoslovanskih narodov.

Tudi naše slovensko primorsko ljudstvo je v dnevih kapitulacije stare Jugoslavije, v dnevih sramotnega bežanja predstavnikov gnilih jugoslovanskih režimov v varno zavetje izven območja fašističnih okupatorskih škornjev, doživelo težak udarec. Kajti slovenskemu primorskemu ljudstvu spričo fašističnega terorja, raznarodovanja in 25-letne krčevite borbe za svoj jezik in navade ni ostalo drugega, kakor da upa, da bo morda le predvojni Jugoslaviji enkrat uspelo združiti jih z ostalimi brati.

In vendar je udarec, ki je zadel ljudstvo Slovenskega Primorja ob

kapitulaciji stare Jugoslavije, bil le kratkotrajen. Iz preganjanja, mučenja in zaporov, Bazoviške in njej podobnih tragedij, je našlo ljudstvo Slovenskega Primorja kot vsi narodi Jugoslavije izhod v klicu Komunistične Partije na oboroženo vseljudsko vstajo, našlo je izhod v odzivu na klic Komunistične Partije, katere eden glavnih predstavnikov v Sloveniji je bil prav narodni heroj Tone Tomšič!

Osvobodilna Fronta je zajela vso Primorsko, sleherno mesto in najbolj oddaljen vaški dom. Tovariš Tone

Najmlajši rod Tomšičev ob hišnih vratih, nad katerimi so vklesane začetne črke Antona Tomšiča, ki je bil stari oče narodnega heroja Toneta Tomšiča.

Tomšič je takrat povezoval naše ljudstvo v boj za življenje, govoril je tisočim in stotisočim, kajti bil je organizator ilegalnih tehnik in tiskarn, ustanovitelj narodnoosvobodilnega tiska, urednik glasila Osvobodilne Fronte »Slovenskega poročevalca«.

Po usodnem 9. decembru 1941. leta, ko je po izdajstvu padel v roke Gestapu in italijanski policiji, je postal tovariš Tone Tomšič vzor zadržanja pred razrednim sovražnikom. Zverinsko mučen je enajstkrat izgubil zavest, a vendar ni klonil. Sele za hrbtni morilski strel v Gramozni jami 21. maja 1942 so sicer strli njegovo telo, ne pa tudi ideje in revolucionarnega duha, ki ga je tako neumor-

no sejal v srca naših ljudi. S svojo neomajno zvestobo in ljubeznijo do svojega naroda je zmagal tudi smrt. Sledeč njegovemu vzoru je še čvrsteje zagrabilo za orožje tisoče in tisoče Tomšičev, ki so v 4-letnem krvavem boju postavili Tonetu Tomšiču neminljiv spomenik — svobodno socialistično Slovenijo s Slovenskim Primorjem in socialistični Jugoslaviji.

Slava narodnemu heroju Tonetu Tomšiču!

Slava padlim borcev za svobodo! Ko se ob tej spominski plošči, ki je le skromen odraz naših globokih občutkov do Toneta Tomšiča, klanjamo njegovemu spomenu, se nam spontano poraja obljuba, da bomo sledili njegovemu svetlemu vzgledu požrtvovalnosti pri nadaljnji graditvi naše socialistične domovine.

Tovariš Kajtimir je nato na kratko orisal naša prizadevanja za izboljšanje življenjskih pogojev in podal kratko zgodovino naše gospodarske in politične graditve v letih po vojni. Dejal je, da so novi gospodarski ukrepi in njihovo izvajanje zlasti na področju industrije že rodili konkretne rezultate, da pa je zdaj na vrsti kmetijstvo, ki ga mora-

mo prav tako dvigniti na ustrezno višino. Dejal je:

»Kdor bo zaostajal v sedanji borbi za boljši in večji kos kruha, bo moral spoznati, kar je večina kmetovalcev že spoznala, da namreč smer naše politike v kmetijstvu ni nič drugega, kakor skrb in hkrati zagotovitev nadaljnjega napredka nas vseh.«

H koncu je tovariš Kajtimir dejal:

»Proizvodni načrti v naših kmetijskih zadrugah postavljajo iz dneva v dan močnejši mobilizator skupne in zasebne proizvodnje, vsklajene s potrebami našega notranjega tržišča, industrije in izvoza. To pa je pot, po kateri bomo najhitreje odstranili obstoječe pomanjkljivosti v našem kmetijstvu in gospodarstvu na sploh, predvsem pa najhitreje izboljšali življenjske pogoje delovnega človeka v mestu in na vasi, ter tako izpolnili osnovno željo tistih, ki so se za človeka dostojno življenje borili že pred vojno in med vojno in med katere spada tudi narodni heroj Tone Tomšič. Mislim tovariši in tovarišice, da povzemam misli in željo nas vseh, predvsem pa željo velikega sina Slovenskega Primorja Toneta Tomšiča, če rečem, da se bomo njegovemu

Množica udeležencev nedejske slavnosti na Baču.

spomenu najdoslednejše oddolžili s požrtvovalnim delom za nadaljnji dvig blaginje našega delovnega človeka in s tem hkrati z delom za razvoj naše socialistične Jugoslavije, za kar vse je dal tovariš Tone Tomšič svoje plemenito življenje.

Po govoru tovariša Kajtimira so se oglasile med množico posejane godbe in pevski zbori, ki so s premnogo borbeno pesmijo zaključili to prelepo spominsko svečanost.

Slavje kmečke mladine v Marezigah

Ob sončnem in toplem majskem dnevu je bilo v nedeljo v stari istrski vasi Marezigah prvo slavje kmečke mladine s področja koprške občine. Priredil ga je na pobudo tamkajšnjega aktivna mladih zadrugnikov, ki je pokazal že živahno dejavnost, občinski komite mladine iz Kopra. S tem slavljem so se obenem pričele proslave Dneva mladosti v koprski občini, ki bodo dosegle vršek z nedeljsko parado mladosti v Kopru, zajele pa bodo med tednom vrsto pestrih prireditev v Kopru in po vaseh. Tudi nedeljsko slavje v Marezigah je bilo lep in vzpodbuden prikaz kulturnega, predvsem pa športnega udejstvovanja mladine, še toliko vzpodbudnejši, ker je zajeel predvsem kmečko mladino, ki se ji je v skupnem slavlju pridružila še delavska in šolska mladina iz Kopra in Šmarij.

Slavje so naznanili že v soboto zvečer kresovi, ki so jih prižigali mladi zadrugniki iz Marezig. V nedeljo zjutraj je njihova godba na pihala s kamionom obiskala okoliške vasi ter priredila vedro budnico. To je bil praznični pričetek slavlja, ki se je ob udeležbi nad 500 ljudi pričelo dopoldne s športnimi tekmami. V odbojki so se pomerili mladinci Dijaškega doma iz Kopra z mladinci podjetja »Slavnik«. Zmagala je po zanimivi in posebno v zadnjem setu zelo napeti igri ekipa Dijaškega doma s 3:0 (15:7, 15:8, 16:14).

Pionirji iz Marezig, Šmarij, Vanganela, Boršta, Truš in Babičev pa so se pomerili med seboj v pestrih pionirskih igrah, kjer so pokazali veliko spretnosti in izvežbanosti ter vzbudili živahno zanimanje in vzpodbujanje občinstva. V vlečenju vrvi, teku v vrečah — ki je zlasti vzbudil živahno odobravanje občinstva — ter v igri z žogo ter v štafetnem teku so bili najboljši pionirji iz Marezig, ki so zmagali v vseh teh disciplinah. V igri »med dvema ognjema« pa so se postavili pionirji iz Šmarij, ki so slavili dvojno zmago nad svojimi nasprotniki iz Marezig. V prvi tekmi so pionirke osemletke iz Šmarij premagale pionirke iz Marezig z 2:1, nato pa so pionirji iz Šmarij, ki niso hoteli zaostati za svojimi vrstnicami, »potolkli« pionirje iz Marezig z 2:0. Obe pionirski ekipi iz Šmarij sta pokazali veliko spretnosti in telesne izurjenosti, čeprav tudi pionirji iz Marezig niso veliko zaostajali za njimi. Bilo je prav lepo videti, kako tudi na našem podeželju v Slovenski Istri raste nov, zdrav naraščaj, ki kaže veliko zanimanja za telesno vadbo in športne igre ter v tem nič ne zaostaja za

šolsko in delavsko mladino iz mesta.

To je potrdila tudi živahna in napeta nogometna tekma med moštvoma iz Šmarij ter podjetja »Slavnik«. Po borbeni in zanimivi igri je zmagalo moštvo iz Šmarij z 2:0 (0:0). Šmarčani so pokazali hitrejšo igro ter več vzdržljivosti. Tekma je privabila veliko število gledalcev, kar je dokaz, da ima nogomet veliko navdušenih pristašev tudi po vaseh Slovenske Istre.

Veliko zanimanja je bilo tudi za strelsko tekmovanje z zračno puško, v katerem je nastopilo 6 ekip, med njimi ženska ekipa podjetja »Erma« iz Šmarij. Tudi tukaj so se najbolje postavili Šmarčani. Prvo mesto je zasedla moška ekipa »Erme« s 355 točkami, drugo pa njihova ženska ekipa s 334 točkami, ki je pustila za seboj moški ekipi iz Boršta in Marezig, ki sta si podelili tretje in četrto mesto s 332 točkami. Moška ekipa »Slavnika« je bila peta s 331 točkami, moška ekipa iz Puč pa je zasedla zadnje mesto z 290 točkami.

Med posamezniki je bil najboljši Oskar Danel iz ekipe »Slavnika« s 86 točkami, drugi je bil Jordan Umer iz Boršta s 83 točkami, tretji pa Anton Testen iz »Erme« z 81 točkami. V ženski ekipi iz Šmarij, ki je zasedla zelo častno drugo mesto, je bila najboljša Dragica Savarin s 77 točkami, druga Petra Morgan s 76 točkami, tretja pa Liljana Banel s 73 točkami.

S tem je bil pestri športni tekmovalni spored zaključen. Popoldne je dramska družina Prosvetnega društva »Ivan Cankar« iz Marezig uprizorila na odru kulturnega doma Gogoljevo »Ženitev« v dobri režiji Franceta Pogorelca.

Poudariti moramo, da je prvo slavje kmečke mladine v Marezigah lepo uspelo. Vzbudilo je veliko zanimanje med mladino in kmetovalci, privabilo pa je tudi številne goste iz Kopra. Zasluga za to je tudi v dobri organizaciji prireditve. K splošnemu svečanemu in vedremu razpoloženju slavlja kmečke mladine v Marezigah je poleg lepo okrašene vasi veliko prispevala tudi številna združena godba na pihala mladih zadrugnikov iz Laborja, Boršta in Marezig pod vodstvom Mirka Kocjančiča iz Marezig, ki je med športnim sporedom ter v odmorih med igro v dvorani igrala koračnice, nato pa poskrbela, da se je mladina lahko zavrtela v sproščeni zabavi na plešišču.

Velika udeležba mladine in odraslih je pokazala, da si kmečka mladina ter ljudje na vasi žele podobnih slavljev, kjer bi se spoznali med seboj s svojimi gosti iz mesta, s šolsko in vajensko mladino, z delavci ter delovno inteligenco.

BENETKE - KOPER

(Nadaljevanje s 1. strani)

predsednik Sveta za kulturo in prosveto pri OLO Koper tov. Stane Škrabar na sedežu OLO v čast beneškemu umetnikom priredil sprejem, ki so se ga tako kakor pozneje same predstave v koprskem gledališču udeležili tudi številni gostje iz Trsta in Kopra. Na pozdravno besedo predsednika okrajnega sveta za kulturo je odgovoril vodja gledališke skupine gospod Baseggio, ki se je tudi strinjal s tem, da so takšne oblike kulturnega sodelovanja med dvema bližnjima narodoma najboljše sredstvo za dobro sosedstvo.

O sijajni uprizoritvi komedije »Sior Todero Brontolon«, ki so se je poleg italijanskega generalnega konzula v Kopru in poleg ostalih naših predstavnikov udeležili tudi predsednik Okrajnega ljudskega odbora Albin Duje, predsednik Okrajnega odbora SZDL Albert Jakopič-Kajtimir, poročamo na drugem mestu.

Po gledališki predstavi je italijanski generalni konzul v Kopru priredil v prostorih hotela Tri-

glav beneškim umetnikom sprejem, ki so se ga razen beneških in tržaških gostov udeležili tudi predstavniki koprškega javnega življenja.

Manifestaciji tega kulturnega sodelovanja med Koprom in Benetkami so prisostvovali tudi mnogi odlični predstavniki javnega in družbenega življenja iz Trsta in predsednikom pokrajinske uprave v Trstu prof. Gregorčičem, rektorjem tržaške univerze prof. Ambrossinijem in številnimi novinarji.

Baseggijsva gledališka skupina je po gostovanju v Kopru odpotovala na Reko, nato pa v Pulj, kjer bo prav tako na povabilo italijanske manjšine predvajala isto Goldonijevo komedijo.

Kulturnoprošvetna dejavnost je važno področje izživeljanja mladine. O tem nam zgovorno priča število mladih, ki kot člani godbenih, pevskih, dramskih in drugih sekcij aktivno sodelujejo v »Svobodah« in ljudskoprošvetnih društvih.

Več kot 1400 mladincev in mladink, članov nad 100 sekcij, vsekakor ni malo. Cestokrat so prav mladi ljudje tisti, ki pod vodstvom dobrega prosvetnega delavca presenetijo vaščane z dramsko uprizoritvijo.

Prebivalci Gradena, Gračišča in drugih vasi v koprski občini prav gotovo ne bodo zlepa pozabili mladinske kulturne skupine iz dijaškega doma v Kopru, ki jim je letošnjo pomlad s svojim programom prinesla v vrvež vsakdanjih skrbi vdreline in toplino.

S svojim kulturnim programom so prenekatere vas razveselili postojnski osmošolci, z nastopom so presenetili mladi igralci iz Dutovelj itd.

Pionirske revije pesmi in glasbe v času praznovanja Dneva mladosti bodo nedvomno mnogo prispevale, da se že v mladih srcih začne gojiti ljubezen do petja in glasbe.

Razveseljena je tudi ugotovitev, da vedno več mladih bralcev pridno in vztrajno sega po knjigah v ljudskih knjižnicah.

Na sliki: Mladinska kulturna skupina koprškega dijaškega doma

Sprejeto DO SVETU

ZASEDANJE ITALIJANSKO-JUGOSLOVANSKE KOMISIJE V RIMU

V sredo, 22. t. m., je pričela v Rimu zasedati italijansko-jugoslovanska komisija, ki je bila ustanovljena kot trajni organizem dveh vlad za posredovanje in pomoč pri reševanju vprašanj, nastalih v zvezi s položajem manjšinskih etničnih skupin na področjih Italije in Jugoslavije. Po besedah jugoslovanskega generalnega konzula v Trstu, tovariša Mitje Vošnjaka, ki je tudi član te komisije, pomeni začetek delovanja tega odbora pomemben prispevek k nadaljnjemu razvoju odnosov med obema državama, od katerega je pričakovati, da se bo razvijal v duhu uresničevanja zamisli, po kateri naj bi narodnostne manjšine ne smele predstavljati vira razdora, temveč most, preko katerega naj se razvija sodelovanje in preko katerega naj si sosedna naroda prožita roke v prijateljski poravnavi.

PROTEST AZIJSKIH DRŽAV PROTI ATOMSKIM POSKUSOM

Britanski atomski poskus na Božičnih otokih je vzbudil val ogorčenja v azijskih deželah. Nevarnost pred atomskim izžarevanjem je postala te dni glavni predmet razgovorov med azijskimi državniki. V New Delhiju so med drugim izvolili delegacijo, ki bo prisostvovala mednarodnemu zborovanju javnih delavcev v Tokiu, na katerem bodo zahtevali od vseh držav, ki posedujejo atomsko orožje, naj prenehajo s poskusnimi eksplozijami. O tem vprašanju sta se v četrtek razgovarjala tudi indijski ministrski predsednik Nehru in japonski premier Kiši, pred dnevi pa tudi Nehru in cejlonski predsednik Bandaranaike. Vsi vodilni azijski časopisi so opozorili na veliko nevarnost, ki stoji pred človeštvom zaradi nadaljevanja poskusov z jedrskim orožjem.

ALBANSKI MINISTER PRIBEŽAL V JUGOSLAVIJO

V noči med 16. in 17. majem je pribežal v Jugoslavijo in zaprosil za politično zatočišče minister albanske vlade in član KP Albanije Panajot Pijaku. Le-ta je bil med organizatorji narodnoosvobodilnega boja v Albaniji in generalni major albanske ljudske vojske.

ENOBARVNA VLADA V ITALIJI

Po skoraj desetdnevni krizi je demokristijan Zoli predstavil parlamentu novo italijansko vlado. Ker niso dosegli sporazuma, je v novi vladi večina ministrov iz vrst demokristijanov. Vprašanje pa je, koliko časa bo ta vlada živela, saj se s to sestavo ne strinjajo niti socialdemokrati niti li-

beralci, da o komunistih sploh ne govorimo. Največ podpore si lahko vlada obeta pri desnici, toda tudi ta je odvisna od programa, s katerim se bo predstavila.

NESREČA NA DEMARKACIJSKI LINIJI V EGIPTU

V ponedeljek je prišlo na demarkacijski liniji med Egiptom in Izraelom do hujše nesreče. Neko vozilo, v katerem sta bila opazovalec OZN major Morgan in oficir jugoslovanskega odreda Milovan Vuksanović, je zadelo na protitankovsko mino. Oba po nesrečena so odpeljali v bolnico. Njuni življenji nista v nevarnosti.

ARABCI PRIPRAVLJENI NA SPORAZUM Z IZRAELOM

Glavni tajnik Arabske lige Hasun je izjavil v Bagdadu, da bi lahko prišlo do sporazuma med arabskimi državami in Izraelom, če bi le-ta pristal na rešitev palestinskega vprašanja v skladu z resolucijo OZN iz leta 1947. V tem primeru bi se lahko začela pogajanja glede svobodne plovbe izraelskih ladij po Sueskem prekopu in Akabskem zalivu.

NA POLJSKEM — PO POTI OKTOBRA

V Varšavi so objavili sklepe devetega plenuma CK ZDPP o političnem položaju in najvažnejših nalogah partije. Predvsem so naglasili zgodovinski pomen oktobrskega plenuma, ki je obravnaval s pacenji v izgradnji socializma in z vsem, kar je bilo slabega v metodah dotedanje oblasti. Glede prihodnjih nalog so poudarili, da mora partija predvsem ideološko utrditi svoje vrste in odločno nastopiti proti poskusom frakcionastva.

Ureja uredniški odbor. — Glavni urednik Stane Škrabar. — Odgovorni urednik Rastko Bradašnja. — Za tisk odgovarja Franc Zdešar.

EVNUH

Trmasta politika Francije do Sueza in Alžira

NAŠ ZUNANJEPOLITIČNI KOMENTAR

Prve dni tega tedna se je Varnostni svet OZN znova ukvarjal s sueskim vprašanjem, tokrat seveda v mnogo manj napetem ozračju, kakor je bilo pred meseci. Na dnevnem redu je bila zahteva Francije, naj bi razveljavili egiptovski memorandum o plovbi skozi Sueski prekop, ker le-ta po njenem mnenju krši načela nedavno sprejete resolucije o Suez v Varnostnem svetu.

Zahteva Francije je vzbudila precejšnje presenečenje ne samo v Egiptu, temveč tudi med francoskimi zahodnimi zavezniki. Medtem ko so začeli na Zahodu mnogo bolj trezno gledati na suesko vprašanje, se Francija nikakor ne more odločiti, da bi prekinila s svojo politiko »doslednosti« in si na kaj primitivne načine skuša pridobiti izgubljeni ugled. Francija je tudi edina država, ki svojim ladjam še vedno prepoveduje plovbo skozi Sueski prekop, čeprav ji to seveda povzroča veliko gospodarsko škodo. Prav zato si je njeno trmoglavost težko razlagati.

Tridnevna razprava v Varnostnem svetu je potrdila napovedovanja političnih opazovalcev, da Francija ne bo s svojim umet-

nim ustvarjanjem problemov, tam kjer jih ni, prav nič uspela. Varnostni svet sicer ni sprejel nobenega dokončnega sklepa, toda s tem, da so razpravo odložili, so pač priznali stanje kakor je, Egiptu pa pravico, da vsaj zaenkrat upravlja s prekopom tako, da ne bo kršena njegova suverenost in da ne bo prizadeta svobodna plovba. Na poraz Francije je vplivalo tudi dejstvo, da ZDA in Velika Britanija nista bili preveč navdušeni za nove zaplete okrog Sueza, zlasti pa ne ZDA, ki jim je mnogo na tem, da ne bi prišle v nove spore z arabskim svetom. Sicer pa niti sama Francija ni bila prepričana v uspeh svoje akcije, saj so poluradni francoski krogi že pred zasedanjem Varnostnega sveta sporočili, da se Francija ne bo umaknila iz Združenih narodov, če bodo njen predlog zavrnili. Konec koncev se bo morala Francija spoprijazniti s položajem, kajti njene trmoglavosti se niso naveličali samo na Zahodu, ampak tudi v deželi sami, saj je morala v tork ponoči Molletova vlada odstopiti.

Ob razpravi v Varnostnem svetu, kjer je Francija z vso odločnostjo zagovarjala tezo, da

se mora Egipt znova razgovarjati z vsemi uporabniki Sueskega prekopa, ker je Suez pač mednarodna vodna pot, pa se seveda napredno človeštvo upravičeno sprašuje, kako bo Francija rešila alžirsko vprašanje. Nelogično je namreč, da Francija vztrajno zahtuje, da Suez ni notranja stvar Egipta, v isti sapi pa trdi, da je Alžir njena notranja zadeva.

To je čudna logika, če gledamo s stališča pravičnosti, povsem enostavna stvar pa je, če gledamo s stališča kolonialnih koristi. Francija si po eni strani prizadeva, da bi »pravično« rešila suesko vprašanje, po drugi strani pa deli kaj čudno »pravično« Alžiru. Te dni namreč znova prihajajo iz Alžira vesti o pokoljih domačega prebivalstva. Med drugim so pobesneli francoski padalci obkolili del mesta Alžira in s strojnimi pokosili okrog 30 civilistov, v raznih manjših bojih pa je padlo okrog 200 Alžircev. Francija se torej malo meni za priporočila Združenih narodov, naj bi alžirsko vprašanje rešila v skladu z načeli OZN in nadaljuje s politiko, ki jo obsoja vse napredno človeštvo. Suez in Alžir sta dve sramotni točki za državo, ki ima toliko revolucionarnih tradicij kakor Francija. Ta dva madeža pa bosta oprana le tedaj, če bo v Franciji zmagovalo trezno gledanje na razvoj dogodkov v svetu in če bodo napredne sile znale obračunati z okostenelim kolonializmom. Prihodnji dnevi in tedni bodo morali marsikaj razjasniti. Predvsem pa bomo morali dobiti odgovor, ali je bil padec Molletove vlade le formalnega značaja, ali pa je pomenil prehod na novo pot v francoski zunanji politiki.

Novice s Tržaškega

bili niso prav zastopnikov tistih strank in skupin, ki se najodločneje zavzemajo za vzpostavitev integralne proste cone, od katere si prebivalstvo Trsta in okoliških občin mnogo obeta.

V soboto, 11. maja so v Velikem Repnu slavnostno otvorili občinsko kopališče. V novi zgradbi bo tudi občinska knjižnica in čitalnica ter dvorana za družabne igre. Slavnostne otvoritve se je udeležil podprefekt Macciotta. Nova zgradba bo domačinom zelo koristila, ker v vsej občini nimajo nobenega prosvetnega doma niti dvorane.

Tržaška policija je pretekli teden po golem naključju odkrila in nato seveda aretirala skupino treh mladotnikov, ki so v dveh večerih ukradli kar šest motornih vozil. Zdaj trije ptički premišlujejo za rešetkami in čakajo na obsodbo.

V nedeljo je bila v Sesljanu in na Proseku slavnostno otvoritev naselij istrskih priseljencev. Svečanosti se je udeležil tudi generalni vladni komisar dr. Palamara. Slovenci na Tržaškem vidijo v teh naseljih raznorodovalne postojanke, zato je občinski svet devinsko-nabrežinske občine na svoji izredni seji, marca 1955, izrecno naročil županu, naj ne podpisuje dovoljenja za gradnjo takega naselja v Sesljanu. Toda čez nekaj dni so višje oblasti imenovalle komisarja, da je podpisal dovoljenje.

Ob 10-letnici svojega obstoja je Narodna in študijska knjižnica v Trstu priredila pretekli teden v svojih prostorih razstavo tukajšnjega slovenskega tiska iz dobe pred prvo svetovno vojno, med vojnami in po drugi svetovni vojni. Otvoritvi razstave, ki je zelo zanimiva in pestra, so se udeležili predstavniki raznih slovenskih prosvetnih ustanov in šol ter ravnatelj univerzitetne in ljudske knjižnice iz Trsta.

Ta teden so na vrsti stavke raznih strok. V torek, 21. maja so stavkali delavci rafinerije Aquila, v četrtek pa zidarji in železarji. Kot po vsej Italiji, je tudi v Trstu med delavstvom močno gibanje za znižanje tedenskega delovnega urnika in za zboljšanje plač.

Tržaška občina je še vedno brez župana. Do kdaj? Kdo ve. Težave so, ker nobena skupina nima zadostne večine, sodelovanje pa je zelo oteženo sprčo stališča demokristijanov, ki se nikakor ne morejo nasloniti na levo.

Vneboj vrestah

NEW YORK: Za novega predsednika Skrbniškega sveta OZN so te dni izvolili avstralskega diplomata Johna Hooda, ki je bil doslej avstralski veleposlanik v Indoneziji in Zahodni Nemčiji.

PRAGA: Na nedeljskih volitvah v ljudske odbore na Češkoslovaškem je volilo več kakor 8 milijonov 900 tisoč ali 99,26% odstotka od skupnega števila volivcev. Za kandidate Ljudske fronte je glasovalo 99,05 odstotka volivcev.

NEW DELHI: Med splošno razpravo v indijskem parlamentu so poslanci zahtevali sklicanje nove konference azijsko-afriških držav zaradi skupnega nastopa proti poskusom z jedrskim orožjem.

PARIZ: V začetku tedna je bilo po poročilih francoskega vojaškega poveljstva med obsežnimi očistevalnimi operacijami ubitih več kot 200 Alžircev. Najhujši spopadi so bili v bližini mesta Palestre. Sodelovalce so enote vseh rodov francoskih kopenskih in letalskih sil. Uporniški oddelki pa so v istem času napravili nad 30 napadov na francoska oporišča in med drugim uničili sedem farm francoskih kolonov.

KAIRO: Urad za informacije pri egiptovski vladi je sporočil, da so Izraelci v 40 dneh izžvali na izraelsko-egiptovski meji 14 incidentov.

MEMPHIS: Ameriški znanstveniki delajo zdravilo AET proti posledicam radioaktivnega izžarevanja. Zdravilo so že preizkusili na opicah in ugotovili, da je zelo uspešno.

NEW DELHI: V državi Radžastan v severovzhodni Indiji so odkrili velika ležišča uranove rude. Menijo, da so to največja doslej znana ležišča urana v Aziji.

ZUNANJEPOLITIČNI KOMENTAR JUGOPRESA

Oster predvolilni start zahodnonemških strank

Ceprav je do volitev v zahodnonemški parlament še pet mesecev časa, zahodnonemške stranke že podvzamejo vse, da bi svojo politiko volivcem predložile čim prej in dojemljivo. Trenutno prednjačijo tri velike stranke: krščansko-demokratska, socialno-demokratska in svobodno-demokratska. Te stranke imajo največ možnosti, da bodo potegnile za seboj največje število volivcev.

Krščanski demokrati in socialni demokrati imajo posebne razloge, da pravočasno zavzamejo oster predvolilni start. Gibanje razporeženja zahodnonemških volivcev je v poslednjih mesecih pokazalo dokaj velike oscilacije, tako da nobena izmed obeh največjih političnih strank v deželi ne more biti mirna ob končnih volilnih rezultatih. Povpraševanja po javnem mnenju v Zahodni Nemčiji so n. pr. pokazala, da je ugled kanclerja Adenauerja po njegovem povratku iz Moskve začel upadati. Po drugi strani se sliši, da je Adenauerjev ugled v zahodnonemški javnosti začel zopet rasti, predvsem po znanih oktobrskih dogodkih v Egiptu in na Madžarskem. Če bi hoteli vso stvar prikazati z znano nemško pedantnostjo, bi potem izgledalo takole: V avgustu lani bi 37% javnosti odobravalo politiko kanclerja Adenauerja, v decembru pa že 45%. Ti podatki bolj govorijo o osebnih popularnostih dr. Adenauerja oziroma o poznani potrebi Nemcev, da imajo v času krize pred seboj močno osebnost, manj pa dokazujejo odobravanje sedanje vladne politike. Ker, kadar je beseda o ugledu krščansko-demokratske in socialno-demokratske stranke, potem imajo socialni demokrati s svojo notranjo in zunanjo politiko

neizpodbitno prednost. Lani se je n. pr. članstvo v vladni krščansko-demokratski stranki stalno zmanjševalo, medtem ko je v socialno-demokratski raslo. Vzporedno s tem pa je padal tudi ugled krščanskih demokratov in je v decembru dosegel 39%, a ugled socialnih demokratov je naglo rasel vse do 45%.

Protislovna gibanja razporeženja zahodnonemške javnosti do vodilnih strank kaže naganjajo strankina vodstva, da še jasneje definirajo svojo dosedanje politiko in da v nekaterih primerih pokažejo večjo elastičnost. Krščanski demokrati se krepko oprijemljejo svoje notranje politike, medtem ko v nekaterih vprašanjih zunanje politike oziroma združitve Nemčije kažejo tendenco približevanja k socialnim demokratom, kot je to primer v sprejemanju tez o ustvarjanju demilitarizacijske cone v Srednji Evropi kot predpogoja za nemško združitev. Socialni demokrati ne odstopajo od svoje elastične politike združitve Nemčije, medtem ko hkrati, tako kaže, v notranjepolitičnem življenju soglašajo z nekaterimi dejstvi, kot je n. pr. ustanavljanje vojske. In ena in druga stranka imata svoje posebne razloge za tako zadržanje. Krščanski demokrati ne morejo zapreti oči pred spremembami v svetu in si jih ne morejo prilagoditi, medtem ko so socialni demokrati prisiljeni, da se z večjim oportunizmom zoperstavljajo svojemu predvolilnemu zavzetiku — svobodnim demokratom, ki imajo do vprašanj notranje politike podobno stališče kot krščanski demokrati. To so trenutni zahodnonemški predvolilni paradoksi, ki imajo lahko pomemben vpliv na volilne rezultate.

Prijazna vasica Proseka na Tržaškem

Velike količine bombaža in masti

Že lani napovedanih 10.000 bai bombaža je začelo po morju prihajati v Koper. Vozijo ga obalne ladje »Linijske plovbe« ter podjetji »Bager« in »Velebit«. Bombaž sprejema koprsko podjetje »Interevropa«, ki je s tem uspelo ne samo poživiti koprsko pristanišče, ampak tudi izkoristiti obstoječa skladišča ter zaposeliti vse pristaniške in veliko število drugih delavcev. Koper dobiva tako pomen uvoznega pristanišča za surovine predvsem tekstilne industrije v LR Sloveniji. Akcija, ki jo je začela »Interevropa«, to je razbremenitev reškega pristanišča preko luk Slovenskega Primorja, pa se lepo razvija, zato lahko vsak dan vidimo tudi v Piranu ladje, ki so pripeljale sode masti, ti se vskladiščejo v opušeni tunel ozkotirne železnice v Portorožu, kamor pride zaenkrat 1400 ton masti.

TEDEN DNI na Jugoslaviji

30.000 TON RIZA BO SREDI JULIJA UVOZILO V NASO DRŽAVO zunanjetrgovinsko podjetje »Centroprom« iz Beograda. To podjetje bo riž nabavilo v Burmi na osnovi dogovora z izvozno organizacijo burmanske vlade. Program Zveze kmetijsko-gozdarskih zbornic Jugoslavije predvideva, da bomo letos PRIREDILI 30.000 TELET IN 40.000 JUNCVEV ZA IZVOZ, kar bi po sedanjih svetovnih cenah prineslo državi devizne dohodeke v višini okrog 13 milijonov dolarjev. V letu 1961 bi predvidoma zredili že 160.000 telet in 100.000 juncvev. Za izvajanje tega programa bi bilo potrebno že letos zagotoviti 2 milijardi dinarjev.

Na Ljubljanskem barju SO ZACELI MELIORIRATI 10.000 hektarov zemlje. To zemljišče je do sedaj ležalo pod vodo in je bilo zaradi podzemnih tokov stalno močvirnato.

V prvih štirih mesecih letošnjega leta SO V SLOVENIJI NAKOPALI 1.415 milijonov TON PREMOGA, kar je za skoraj 200.000 ton več kakor lani v istem obdobju. Proizvodnjo premoga je najbolj povečal rudnik lignita v Velenju.

V Osijeku je odprta RAZSTAVA LESNE INDUSTRIJE IN MODERNEGA POHISTVA. Okrog 100 razstavljavcev iz vseh krajev naše države razstavlja polizdelke, predelani les, stroje za predelavo lesa in vzorce modernega pohištva.

Iz Anglije bomo uvozili REZERVNE DELE ZA 2.200 TRAKTORJEV. Traktorje bodo do konca leta montirali v INDUSTRIJI TRAKTORJEV IN STROJEV V ZEMUNU IN V TOVARNAH KMETIJSKIH STROJEV.

Ladjedelnica »Split« BO ZGRADILA 2 TANKERJA PO 20.000 TON NOSILNOSTI ZA POLJSKO. Tankerja bosta dolga 170 m, imela bosta Dieslova motorja in bosta dosegla brzino 15,5 vozla na uro.

ZVEZNA KOMISIJA ZA NUKLEARNO ENERGIJO JE RAZPRAVLJALA O DOSEDANJEM DELU. Proučila je vrsto vprašanj s področja mednarodnega sodelovanja in dosedanje rezultate o uporabi jedrske energije v medicini, poljedelstvu, industriji in energetiki.

NOVO KROZNO PEČ SISTEMA »HOFFMAN«, ki je edina te vrste v državi, so vključili te dni v poskusno proizvodnjo v Gornji Radgoni. Opekarna bo s to pečjo povečala izbiro svojih izdelkov od dosedanjih 18 na 24, letna proizvodnja pa bo znašala 8 milijonov kosov.

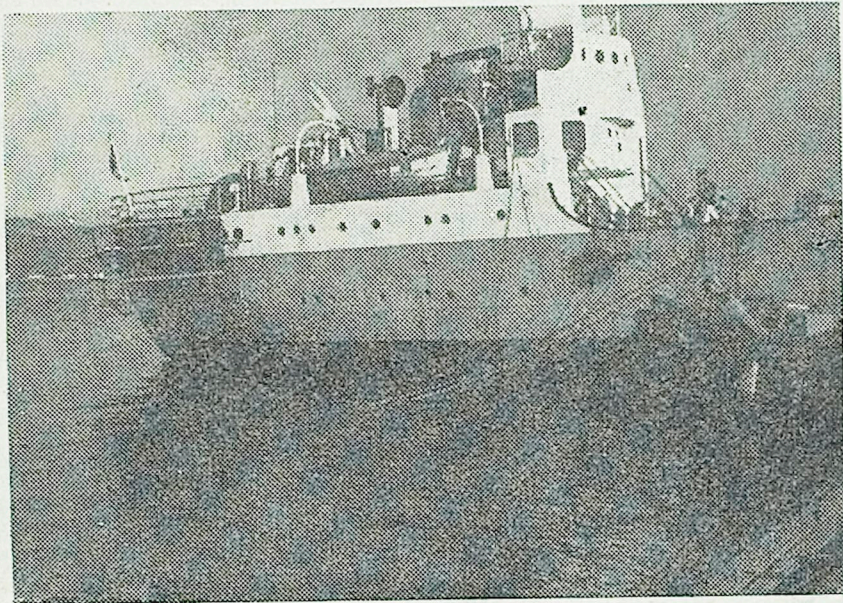

Sode z mastjo pripeljejo v Piran motorne jadrnice, od tam pa jih podjetje INTEREVROPA z lastnim kamioni prepelje v novo skladišče. Na sliki raztovarjanje sodov s kamiona.

Vskladiščenje masti v tunelu je izredno uspela zamisel, tako smo dobili v Slovenskem Primorju veliko skladišče s stalno temperaturo okoli 6 stopinj C, kjer je mogoče vskladiščiti pokvarljivo blago. Pogoji za razvoj pomorskega prometa ob naši obali se vsak dan izpopolnjujejo in glede na skorajšnjo gradnjo operativne obale za pristajanje prekooceanskih ladij v Kopru smemo že letos pričakovati porast tovarnega prometa ob obali Slovenske Istre.

VRNITEV »VUKA KARADŽIĆA«

»SPOŠNA PLOVBA« je po ukinitvi ladijskih prog Koper—Trst in Koper—Umag, ki jih je vzdrževalo reško podjetje »Jadranska linijska plovba«, zaprosila za dodelitev ene ladje tipa »Ivan Cankar« in ene manjše obalne ladje. S tema ladjama bo »Splošna plovba« iz Pirana vzdrževala preje omenjeni progi, za katere je »Jugoslovanska linijska plovba« iz Reke zahtevala od LR Slovenije nič manj kot 46 milijonov dinarjev dotacije letno. Če bo »Splošna plovba« te ladje dobila, bo odstranjena občutna vrzel v pomorskem potniškem prometu na naši obali, zlasti sedaj, ko smo na začetku sezone in je pomorski potniški promet znatno večji.

V remontni ladjedelnici Splošne plovbe v Piranu so motorni ladji »Gorenjska« dogradili še kabine za moštvo in hladilnik

NAŠ GOSPODARSKI KOMENTAR

UKREPI V ZUNANJI TRGOVINI

V zunanji trgovini zlasti v izvozu dosegamo vedno večje uspehe tako po količini kot po vrednosti izvoženega blaga. Podatkov o tem ne bi ponašali. Vendar pa moramo ugotoviti, da predstavlja zunanjetrgovinsko poslovanje kompleks vprašanj, ki so najbolj tesno povezana s celotnim gospodarstvom. V teh vrsticah bi se omejili na nekatera izmed njih in jih opisali, ne da bi se spuščali v celoten kompleks vprašanj, katerih končni cilj je, dvigniti notranjo proizvodnjo na vseh sektorjih gospodarskega udejstvovanja, tako da bomo čimprej in čimbolj neodvisni od inozemstva in da bomo čim več domačega blaga izvažali.

V prvi vrsti bi omenili stalnost deviznih tečajev na deviznih obračunskih mestih, ko gre za prodajo deviz, namenjenih uvozu surovin in reprodukcijskega materiala. Od uvedbe prodaje deviz v ta namen po tako imenovanih krogih, v katerih so združene gospodarske organizacije iste stroke, je njihov tečaj enak obračunskemu tečaju. Ta je nekaj nad dvakrat višji od uradnega. Vsekakor predstavlja to dejstvo važen stabilizacijski element v gospodarstvu. Povedati je namreč treba, da gre po tem tečaju največ, morda 90% vseh razpoložljivih deviz kakor tudi, da so te devize namenjene industriji, ki proizvaja spet največ za domači trg.

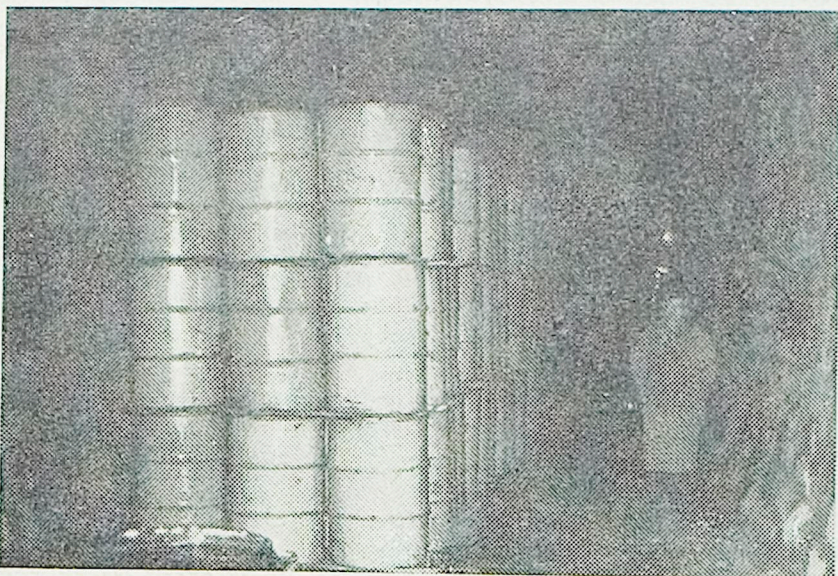
V tem pogledu je banka v zadnjem času pri prodaji namembnih deviz uvedla novost, ki so jo uvozniki surovin in reprodukcijskega materiala zelo ugodno sprejeli. Namesto posameznih deviz namreč prodaja banka na posebnih sestankih tudi tako imenovane »devizne ali posebne dinarje«. Interesenti kupijo take dinarje, s katerimi nato kupijo tiste devize, ki so jim in kadar so jim potrebne, ne pa tistih, ki so slučajno na razpolago na posameznih posebnih sestankih. Take devize plačajo po dvojnem uradnem tečaju. Ukrep bo imel mnogo ugodnih posledic, je pa bil možen zato, ker se je stanje naše zunanje trgovine zboljšalo in je na razpolago vedno več skoro vseh deviz. Za tiste, ki jih je manj, bodo veljale še nekatere omejitve. Morda spada med najvažnejša vprašanja za

dosego stabilizacije v zunanji trgovini, kar naj bi imelo svoj vpliv tudi na notranjo stabilizacijo, vprašanje ureditve faktorjev in premij. Prvi služijo za izravnavo razlik v cenah med našim in zunanjimi tržišči, z drugimi pa naj bi pospeševali izvoz določenih predmetov, ki jih je težje izvažati in ki jih imamo dovolj. V tem pogledu je vladalo doslej precej zmede in tudi škoda je nastajala, ker so bili faktorji nepravilno postavljeni. Ne bi navedli posameznih primerov, toda znano je, da so nekatera izvozna podjetja lahko doma kupovala blago po vsaki ceni in mu zato na notranjem trgu dvigala cene, kakor tudi vemo, da so zaradi nepravilno postavljenih faktorjev dosegala zlasti v industriji nekatera podjetja ogromne dobičke. Vse to ni imelo za notranje gospodarstvo nikake koristi, temveč nasprotno. Razen tega je sistem faktorjev danes tako zapleten, da ga malokdo v celoti obvlada.

Nov poenostavljen sistem faktorjev, ki bodo v nekaterih primerih občutno znižani, naj bi silil podjetja k donosnejšemu izvozu, predstavlja prehod na sistem carin. Kolikor bi v posameznih primerih novi faktorji vplivali negativno na izvoz blaga, bodo služile premije. To naj bi bil v načelu prehodni ukrep, ker bi nenaden skok na nov sistem carin imel lahko za zunanjo trgovino slabe posledice.

Na ta način naj bi postopoma dosegli stabilizacijo tudi v tej gospodarski dejavnosti, ki je za naš gospodarski razvoj silno pomembna, saj je njen vpliv na notranjo gospodarsko stabilnost mnogo večji kot si morda predstavljamo. V tej zvezi naj samo kot primer omenimo zadnji nenadni dvig cene mesa, kar je tudi posledica izvoza in ta posledica nepravilno postavljenih faktorjev oziroma previsokih premij. Sličnih primerov smo imeli doslej že več in vedno se je tak pojav negativno odrazil zlasti na življenjski ravni ljudi. Namen zunanje trgovine pa je ravno nasproten in bo zlasti letos potrebno posebej paziti na katastrofalne posledice zadnjega mraza v kmetijstvu.

-dt-

V nad pol kilometra dolgem predoru bivše istrske ozkotirne železnice v Portorožu je podjetje INTEREVROPA iz Kopra uredilo idealno skladišče za lahko pokvarljivo blago. Trenutno je v njem spravljeno na sto in sto pločevinastih sodov z ameriško mastjo, ki bo nekaj časa ležala vskladiščena v predoru

Pričetek gradnje koprskega pristanišča

Škocjanski (Stanjanski) zaliv so začeli zapirati 17. maja. Ta dan dopoldne so zabili delavci koprške »Vodne skupnosti« prve pilote pri tovarni »De Langlade« na severni obali v Kopru. Zapor zaliva bo v obliki nasipa potekala od tovarne »De Langlade« do ustja Rižane v dolžini nekaj nad 800 metrov. Letos bodo predvidoma zgradili 200 m nasipa na koprski strani. Za nasipom bo odlagal sesalni bager »Peter Kle-

pec« blato, katero bo izkopal pred severno obalo, kjer bo zgrajena operativna obala za pristajanje prekooceanskih ladij. 17. maja lahko torej štejemo kot začetek gradnje koprskega pristanišča, saj je zapor Škocjanskega zaliva sestavni del izgradnje pristaniškega področja.

Jutri bo v Ljubljani odprt sejem prometnih sredstev

V Ljubljani bodo jutri odprli Sejem prometnih sredstev, ki bo trajal do 2. junija. V prostorih Gospodarskega razstavišča bo razstavljalo razen domačih razstavljavcev tudi 39 inozemskih podjetij, med njimi 20 iz Zahodne Nemčije, 11 iz Italije, po 2 iz Avstrije, ZDA in Izraela, medtem ko bodo Francija, Švica in Velika Britanija zastopane s po enim podjetjem.

V svojem poučno-propagandnem delu bo Sejem prikazal splošni razvoj in pomen cestnega, železniškega, zračnega, morskega, rečnega, poštnega, telefonskega in telegrafskega prometa in sredstev za zveze, nadalje signalno-varnostne in specialne naprave itd. Razstavljene bodo vse vrste motornih vozil, tehnične prometne naprave, aparati in rezervni deli najsoodnejše izdelave.

VSE OKROG

marja

»PETER KLEPEC« bo ime velikemu sesalnemu bagru, ki ga gradijo za »Vodno skupnost« v Piranski ladijski delnici. Na »Petrin Klepecu« so montirani stroji, zaključna dela pa gredo h koncu. Bager bo predvidoma splovljen okoli 25. maja, nakar ga bodo prepeljali v Koper, kjer bo ob Severni obali začel s poglavljanjem morskega dna.

M. G.

»PRISTANIŠČA IN SKLADIŠČA KOPER« bo novo podjetje za opravljanje pristaniških operacij v vseh pristaniščih Slovenske Istre in vskladiščenje blaga. Podjetje bo v kratkem ustanovljeno na pobudo podjetja »Interevropa« in »Vodne skupnosti« ter nekaterih drugih ustanov in podjetij. »Pristanišča in skladišča Koper« bo prevzelo upravo nad vsemi objekti na Severni obali, ki spadajo v pristaniško področje in ki se bodo uporabljali za vskladiščenje ter manipulacijo blaga. Organizacijo pristaniške in skladiščne dejavnosti je že dalj časa terjala naraščajoči promet preko naših pristanišč.

G.

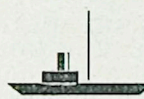
BARBA VISKO JE ODSEL...

Kdo ga ni poznal in občudoval, kapetana dolge plovbe Viska Simunkovića, komandanta največje jugoslovanske ladje med obema velikima vojnama? Tridesetletni izleti po Sredozemskem morju s »Kraljico Marijo« — tako je bilo 17.500 tonskega parnika ime — so ga zbližali z vami, mi potniki na krovu, z mnogimi naravnost spoprijatelji. Tudi slovenskih izletnikov na njegovi ladji nikdar ni manjkalo. Med inozemci je užival tolikšno spoštovanje in zaupanje, da so prihajale prijave za izlete večkrat na njegovo ime in ne na ime parnika. Postal je sinonim za ladjo, ki ji je poveljeval.

Po starših in dedih pomorskega rodu se je tudi mladi Visko posvetil morju in mu ostal zvest do zadnjih dni. Prišel je na jadrnico, zaključil na našem veleparniku v jugoslovanskem merilu. Od dvajsetega leta dalje je poveljeval vseh vrst ladjam in po vseh morjih sveta. Kadar pa se je vračal mimo rodnega Zamošča na Pelješcu, točno nasproti starodavne Korčule, je s sireno, ponoči tudi z lučjo pozdravil svoje drage domače in rodno grudo in vse onemogle morskke volkove, ki so našli svoj mir na prelepem kosčku obale starih kapitanov med Orebičem in Vignjem. Po 75 letih razgibanega in častnega življenja se jim je pridružil sedaj tudi on. Počiva med stoletnimi bori in cipresami, morje pa mu nenehno poje uspavanko, svojemu staremu prijatelju, komodoru Visku.

Viktor Pirnat

PLOVBA NAŠIH LADIJ

P/l »BIHAČ« je 11. maja odplul iz Sibenika v ZDA, kamor bo prispel predvidoma 8. junija.

P/l »DUBROVNIK« je v popravilu na Reki.

M/l »GORENJSKA« je 15. maja prispela v Ploče, kjer je naložila blago za Rangoon, kamor je odplula 18. maja.

P/l »GORICA« je 13. maja priplula v Alexandrijo. Ko je odložila tovor, je odplula v Zdanov, kjer naloži bombaž za Jugoslavijo.

P/l »KORNAT« je 16. maja prispel v Emden, kjer je raztovoril blago, nato pa je odplul v Narvik, kjer bo naložil tovor za Rotterdam.

P/l »LJUBLJANA« je 14. maja zapustila Rotterdam in odplula za Porto Marghera, kamor prispe predvidoma 29. maja.

M/l »MARTIN KRPA« je 21. maja priplul iz Port Saïda v Trst, kjer raztovorja blago.

P/l »NERETVA« je 21. maja priplula iz Billinghamama v Casablanca, kjer menja tovor.

P/l »POHORJE« je 16. maja prispela v Rotterdam, kjer je naložila blago za Porto Marghera, kamor bo priplula predvidoma 5. junija.

P/l »ROG« je 23. maja priplul iz Singapura v Shanghai, kjer raztovorja blago.

P/l »ZELENGORA« je 16. maja priplula na Reko, kjer je razložila tovor.

BICANO MORJE

Manj smisla za morje kot perzijski kralj Kserkses (519—465 pred n. št.) doslej pač menda še ni pokazal nihče na svetu. Zgodilo se je, da mu je vihar na njegovem vojnem pohodu proti Grčiji razbil dva pontonska mostova čez Helespont, današnje Dardanele.

In kakšno kazen si je izmislil togotni kralj, da se mašuje nad morjem? Blicati so ga morali njegovi vojski, bičati morje skoraj do onemoglosti! To je bil pa tudi edini učinek kraljevse prisojenosti.

-nm-

Ob gostovanju
goldonijevske
skupine
Cesco Baseggio
iz Benetk

STARODAVNI ČAR umetniške kreativnosti

»Za vsakogar nekaj« bi lahko imenovali ta pester in bogat teden prireditve, ko ni bila velika dvorana našega gledališča niti en dan prazna: zabavni večer gostov z Reke, gledališke predstave Benečanov in Tržčanov, predavanje, koncert pevskega zbora, revija pesmi in glasbe.

Vsekakor lahko štejemo kot najpomembnejši dogodek goldonijevsko skupino CESCO BASEGGIO iz Benetk v ponedeljek, 20. maja v Gledališču Slovenskega Primorja v Kopru. Beneški gostje, ki so prišli na povabilo italijanskega kulturnega krožka Antonio Gramsci, so uprizorili Goldonijevo komedijo v treh dejanjih Sior Todero Brontolon. Gostovanje se je razvilo v pravo manifestacijo prijateljskih sosedskih odnosov in je pokazalo željo in potrebo po tesnejšem in pogostejšem kulturnem sodelovanju dveh sosednjih narodov.

Carlo Goldoni je najizrazitejši italijanski komediograf baročnega 18. stoletja. Njegovo delo je preraslo meje domovine Italije in postalo last vsega kulturnega sveta. Zato tudi slavijo letos po-

Goldonijevo komedijo Sior Todero Brontolon je uprizorilo v Kopru gledališče Cesco Baseggio iz Benetk. Na sliki vidimo starega skopuškega trgovca Todera (Cesco Baseggio) in njegovega slugo Gregoria (Toni Barpi)

vsod 250-letnico njegovega rojstva (25. februarja 1707 v Benetkah). In za tako slavlje prav gotovo ni nihče bolj primeren kakor ljudje, ki so si zadali za življenjsko nalogo igranje njegovih komedij, to je goldonijevska skupina Cesco Baseggio iz Benetk. Mojster Cesco Baseggio, ki ni samo umetniški vodja skupine, ampak tudi režiser in glavni igralec nepozabnih goldonijevskih likov, je znan tudi izven meja svoje domovine kot velik umetnik. Iz nekdanjega Ljudskega gledališča v Benetkah je ustvaril svetovno priznano umetniško skupino goldonijevskih strokovnjakov.

V izredno kratkem povzetku bi lahko povedali Goldonijevo življenje takole:

Sin beneškega zdravnika je podedoval nemirno nravo svojega očeta, pa tudi njegovo ljubezen do čudovitega sveta odrskih iluzij. Solal se je v vseh mogočih mestih Italije in postal doktor prava. Za uradniško mizo sicer ni strel, vendar je v službi sodniškega koncipienta dobil živ stik s preprostimi ljudstvom, kar je pozneje temeljito in učinkovito izkoristil v svojih igran. Ob prvi priložnosti pa je pobegnil z neko igralsko družino. Oče s tem ni bil zadovoljen in je hotel napraviti iz sina diplomata. Toda prepozno — svojo dušo je Carlo zapisal gledališču in mu je ostal zvest vse do smrti.

Ko je postal Goldoni dramaturg in komediograf znane Medebacove gledališke skupine, je z veliko vnemo začel urediti svoj dolgo zasnovani načrt. Italijansko komedijo je hotel namreč spraviti na isto raven, na kateri je bila francoska, ki jo je reformiral Goldonijev velik vzornik Molière. To je bilo težavno in nevarno delo, čeprav je čudoviti cvet renesančnega komedijantstva, tako imenovana commedia dell'arte, že začel usihati. S svojimi reformami in novatorstvom je hotel ustvariti Goldoni nov tip — commedia di carattere. Spori z ravnateljem in negodovanje občinstva, ki je bilo navajeno standardnih mask in burkaških šal, je pripeljalo Goldonija k beneškemu gledališču San Luca, kjer je doživel uprizoritev svojih najboljših del: Sluga dveh gospodov, Mirando-

lina, Lažnivec, Kavarnica, Štirje grobljani, Primorske zdrahe, Beneški trojčki itd. Toda uspeh mu ni prihranil nadaljnjih težav in vedno večjih razočaranj, kar ga je končno pripeljalo v Pariz, kjer je živel do smrti (6. februarja 1793). V Parizu je doživel Goldoni največji uspeh, ker si je v tekmovanju z Molièrom utrdil položaj. Toda to je bilo šele takrat, ko je starost že potrkala na vrata in ko je od življenja utrujeni pisatelj že začel hirati.

Goldonijevo dramsko delo je izredno obsežno, saj je napisal nad 150 iger vseh mogočih vrst, od burk v beneškem narečju do resne družbene igre. Seveda je ta repertoar tolikšen, da lahko kako gledališče celo desetletje igra zgolj njegova dela. Zdi se, da si je to nalogo zadala prav goldonijevska skupina Cesco Baseggio iz Benetk.

V čem je še danes tako izredna življenjskost in privlačnost Goldonijevih iger, ki so priljubljeni in standarden repertoar vseh gledališč? To ni samo barvita podoba in pestrost severnoitalijanskih mest, razgibanega mediteranskega vzdušja, prežetega z družbeno revolucionarnimi idejami in demokratičnim pogledom na svet. To je mnogo več.

Zavedati se moramo, da gledališče ni bilo nikoli netendenčno in da mu je prav to dajalo predznak neposredne povezanosti na družbene probleme svojega časa. Najbolj je uspevalo tisto gledališče in tisti avtor, ki je reševal te probleme s prepričljivo umetniško ponazoritvijo. In tu je tisto, kar je več: življenjska problematika sodobnega človeka še daleč ni vezana izključno na današnji dan. Etnični konflikti in prizadevanje starih dramskih tekstov so lahko danes še prav tako živi in sodobni, kot so bili v dneh, ko so nastali. Na kratko: človek, njegova miselnost in nazorska usmerjenost skozi lečo sedanjosti in v ostri projekciji odrskih reflektorjev.

V tem posredovanju je tudi delež in glavna zasluga beneške goldonijevske skupine. Po predstavi, ki so nam jo pokazali v Kopru (Sior Todero Brontolon), lahko sodimo, da ima ta skupina vse lastnosti, ki jih človek zahteva za goldonijevski spektakel: komedijantski talent in dovršeno igralsko znanje. To velja predvsem za CESCO BASEGGIO, ki je igral starega skopuškega trgovca Todera. Odlična figura s tipičnimi potezami predstavnika svojega stanu, igrano s komedijskim zanosom in pravo mero. S svojo kreacijo je žel navdušen aplavz na odprti sceni. Baseggio bi težko postavili takoj ob bok druge člane njegove skupine, kar pa ne gre toliko na račun njihove nesporne kvalitete, ampak Baseggiove genialnosti.

Pri koprski uprizoritvi sta se med drugimi najbolj odlikovala mladi par Cecilia — Nicoletto, ki sta ju igrala Luisa Baseggio in Aldo Capodaglio. Za celotno umetniško raven predstave pa gre zasluga tudi drugim nastopajočim: Ginu Cavalieri, Elsi Vazzoler, Paoli Piccinato, Emiliju Rossetto, Wandi Benedetti, Giorgio Gusso in Toniju Barpi.

Lahkotno stilizirana scena brez baročne natrpanosti ali pretežkih naturalističnih detajlov je delo Franca Laurentija, prav tako odrsko učinkoviti in živobarvni kostumi. Komedijo je jasno in neproblematično režiral Cesco Baseggio. Sicer so vse Goldonijeve igre prava poslastica za do-

miselne režiserje, igralce in scenografe.

Predstava znane goldonijevske skupine iz Benetk Cesco Baseggio na našem odru sodi nedvomno v izbrano gledališko doživetje, ki vklene gledalca v tisti svojevrstni gledališki čar, ki ne mine niti takrat, ko so vrata Talijinega hrama že zaprta. Zato poročilo o taki gledališki predstavi nima namena samo posredovati analitičnega obrisa predstave, njenih izvajalcev in avtorja, ampak tudi učinek doživljanja na vse tiste, ki jim je bila predstava namenjena.

Prav gotovo je obisk beneških gostov ustvaril med občinstvom tisto svojevrstno vzdušje kulturnega dogodka, ki budi praznično razpoloženje in ustvarja hkrati intimno povezavo med igralci in gledalci, kar je danes redek pojav. Naši gostje so to dosegli. Za nekaj bežnih trenutkov se je vrnil starodavni čar plemenite umetniške kreativnosti in ču-

Prizor iz Goldonijeve komedije Sior Todero Brontolon v uprizoritvi gledališča Cesco Baseggio iz Benetk. Na sliki Marcolina in Fortunata v interpretaciji Else Vazzoler in Wande Benedetti

stveno prebujenje davnega 18. stoletja, vzdušje teatralnega gledališča v znamenitem goldonijevskem slogu.

Z. L.

Salacrou: ZGODBA ZA SMEH

Te dni smo imeli v gosteh tudi Slovensko narodno gledališče iz Trsta, ki je uprizorilo dramatično farso v treh dejanjih sodobnega francoskega pisatelja Armanda Salacrouja. Ni dolgo tega, kar so se tržaški gledališčniki vrnili z izredno uspele turneje po Sloveniji, kjer so razen Salacrouja uprizorili Andersonov »Čaj in simpatijo«. Zdaj poznamo obe deli in odlično tržaško uprizoritev in lahko razumemo, da so po turneji po večjih slovenskih mestih želi tako nedeljeno priznanje in da so imeli večji uspeh in obisk, kakor gostje iz Zagreba in s Poljskega, čeprav je čas gostovanja skoraj sovpadel s temi kvalitetnimi tekmeci. To pomeni za naše SNG iz Trsta vsekakor več, kot le ljubezno obzirnost do zamejske kulturne ustanove.

Pravijo, da je duhovitost najbolj zanimiv del francoskega človeka, in da Francoz ne zna brati brez duhovitosti ne misliti, ne

govoriti in pisati. Razen tega odlikuje Francoza še smisel za uglajeno realnost, svojevrsten dar opazovanja in ddsledna logika. Vsemu temu moramo le pritrditi, ko spoznamo Salacrouja in njegov način obravnavanja problemov skozi ta prislovična očala.

Avtor sam je svoje delo podnaslovil kot farso in mu posvetil tele spremne besede: »Rad bi videl, da bi se občinstvo lahko smejalo od začetka do konca. Če bo, ko pade zazor, mislilo, da bi bila ta zgodba tudi lahko izvalila jok, tedaj bo moj namen popolnoma dosežen...« To nam pove vse: Zgodba za smeh je ogledalo Salacrouja in sodobnega človeka sploh, v tem ogledalu pa se zrcali notranji nemir in tavanje med iluzijo in relativno resničnostjo, ljubezen, kot osrednja vrednota človeškega življenja, pa je razpeta med majave stebre laži in varanja. Ljudje tavajo po labirintu svojih čustev, odvisni od

»tisoč in ene zmede naših dni«, kar jih kljub temu ne pripelje do pesimističnega konca, ampak le do resignirane in nekoliko utrujene ironije. Problemi sodobnega zakonskega življenja so kljub vsej bridkosti obdelani z vabljivo komedijsko lahkotnostjo in s prebliski izredne duhovitosti. To je vsa zgodba, Zgodba za smeh, kot jo imenuje Salacrou.

Ob tem zadnjem gostovanju SNG iz Trsta smo lahko znova ugotovili, da je igra celotnega ansambla izredno prepričljiva. To velja za vse, ki so nastopali (Joško Lukeš, Zlata Rodoškova, Miha Baloh, Štefka Drolčeva, Tea Starčeva, Silvij Kobal in gost iz Zagreba Josip Marotti). Kljub temu priznanju lahko rečemo, da sta se posebno odlikovala Štefka Drolčeva in Joško Lukeš.

Tržaško uprizoritev je kot gost režirala Balbina Baranovič-Battelino iz Ljubljane. V Kopru smo jo spoznali kot režiserko duhovite francoske komedije »Mož, žena in smrt« v izvedbi Eksperimentalnega gledališča. Največji uspeh pa je dosegla režiserka letos s »Sokratom«, prav tako v Eksperimentalnem gledališču. Med svoje pomembne uspehe pa prav gotovo lahko šteje Battelino tudi »Zgodbo za smeh«, ki jo je z racionalnim vrednotenjem približala današnjemu človeku. Ustrezno dopolnilo avtorju in režiji je bila moderno zasnovana scena ing. arh. Nika Matula in pariški kostumi Nade Souvanove.

Z. L.

GOSTOVANJE GSP V TRSTU

Naše Gledališče Slovenskega Primorja je v soboto in v nedeljo, 18. in 19. t. m., gostovalo v Trstu. V dvorani »Prvi maj« so Koprčani izvajali Moretovo komedijo »Dona Diana«.

Naši tržaški rojaki so izredno pristrčno sprejeli koprške goste in bili prijetno presenečeni s kvaliteto ravniho njihove uprizoritve. Po predstavi so jih nagradili z navdušenim ploskanjem in s cvetjem, ki so ga pošiljale gledališkemu kolektivu celo neznane družine.

Upravnik SNG v Trstu, prof. Andrej Budal, je pozdravil naš gledališki ansambel v imenu uprave in je izrazil med drugim željo, da bi jih lahko večkrat srečal v Trstu. V imenu Gledališča Slovenskega Primorja se je tovarišu Budalu zahvalil tajnik in režiser GSP Igor Pelan. Po nedeljski predstavi pa so našim gledališčnikom priredili tržaški kolegi prijateljsko zakusko.

Prizor iz farse v treh dejanjih Zgodba za smeh sodobnega francoskega avtorja Armanda Salacrouja v uprizoritvi SNG iz Trsta. Na sliki Joško Lukeš, Štefka Drolčeva in Miha Baloh kot Gérard, Helena in Jean

Nové revije

MLADA POTA, štev. 8

Iz vsebine:
PROZA — Tanja Drmec: O deklici, ki je imela oči kot srna; Velenja Knez: Vrnitev, Peter Magajna: Spominjam se, Most; Jože Hudales: Popoldan na otoku, Oskar Davičo: Keson (odlomek). POEZIJA — Miroslav A. Košuta, Janez Mikuš, Saša Vegri, Matija Planjavec, Ivan Zoran, Karel Levin, Jurij Fakin in Ivan Kastelic.
CLANKI — Zarko Petan: Gledališko romanje, Ciril Cvetko: Neizkoriščene možnosti, Lionello Venturi: Kako gledamo sliko (nadaljevanje), L. S.: Cemu šolska reforma in kaj si od nje obetamo, France Pediček: Duševnost in značaj. Poročila, Glasbeni leksikon, Pogovori s sodelavci.

JEZIK IN SLOVSTVO, štev. 8

Iz vsebine:
Jonko Moder: Kaj pa pridevnik, Blaž Tomaževič: Motivi in oblika Jenkove poezije, Anton Bajec: O predlogih in predponah, Ivan Kolar: Literarni sprehod po delu stare Ljubljane, Janez Gradišnik: Kako si bogatimo in kako siromašimo jezik.
OCENE IN POROČILA — R. Kolarič: Janko Jerančič — Južnoslovanski jeziki, Joža Mahnič: Pahorjeva afriška kronika, Lino Legiša: Kajetan Kovič — Pregledni dan, Mile Klopčič: Moja pojasnila in nekaj pripomb.

ZAPISKI — Tone Potokar: O prevajanju v srbohrvaščino in narobe, Kajetan Gantar: Kot veter v vrhu trepetilke, Viktor Smolej: Čeh, Slovák in Čehoslovák; Fr. Jesenovec: Jurčičev Zavod in Muljava, Viktor Smolej: Jurčičev Zavod in Muljava. ODGOVORI IN POGOVORI.

Zavarovanje in gospodarstvo

Na področju okraja Koper posluje dve podružnici Državnega zavarovalnega zavoda. Prva v Piranu, druga pa v Postojni. Podružnica v Piranu obsega področje občin Koper, Piran in Izola. Področje podružnice v Postojni pa je nekoliko večje, saj obsega kar devet občin, med temi tudi občino Komen, ki spada pod okraj Gorica in pa občini Cerklja ter Stari trg, ki spadata pod okraj Ljubljana.

Skoraj z vso verjetnostjo bi lahko trdili, da je DOZ edina institucija v državi, v kateri družbeno upravljanje še ni zagledalo luči. V splošnem procesu razvijanja družbenega upravljanja v ostalih panogah gospodarske in družbene dejavnosti pa njegovo delo terja, da začnemo z družbenim upravljanjem tudi v DOZ.

Ta nujna potreba izvira predvsem iz tega, ker je DOZ ekonomska institucija in je tesno povezana z gospodarstvom. Splošno je znano, da je delo najvažnejši faktor v našem življenju. Vsi pa dobro vemo, da delo samo po sebi še ni dovolj za blagostanje družbene skupnosti. Tu je potreben še en ekonomski faktor in to je zavarovanje z delom ustvarjenih materialnih dobrin in sredstev, kakor tudi našega življenja samega. In če nam je ta ugotovitev razumljiva, da je DOZ ekonomska institucija in ne ustanova upravnega značaja, bomo tudi lažje razumeli, da je dejavnost DOZ tesno povezana z gospodarstvom. Kljub vsem tem ugotovitvam pa je v okviru DOZ še mnogo vprašanj, katere bo treba rešiti skupno z vsemi gospodarskimi in političnimi činitelji, ki dajejo svoj delež pri graditvi našega gospodarskega in političnega sistema. Res je, da so gospodarske organizacije dolžne zavarovati osnovni in obratna sredstva proti nevarnostim, saj tako določajo posebni zvezni predpisi. To pa seveda ne velja za privatni sektor, kjer je zavarovanje na prostovoljni bazi, kar je v določenem smislu tudi pravilno. Sicer se je zavarovanje tudi v privatnem sektorju zelo dobro razvilo, le da tu dobiva DOZ zavarovanje samo bolj težke rizike. Zelo očiten je ta pojav pri zavarovanju posevkov in plodov proti škodam po toči, kjer se zavaruje le večja nevarnost, manjša pa ne. Zaradi tega se ta panoga zavarovanja ne more sama vzdrževati, kar pa ni v skladu z zavarovalnim načelom. Okoli tega problema je bilo v DOZ že mnogo govorjeno. Izhoda sta samo dva in to, ali je treba premije v tej panogi zavarovanja podražiti ali pa uvesti obvezno zavarovanje v okviru komun za določene kulture. Obstaja sicer še tretja rešitev in ta je, opusti-

tev te panoge zavarovanja, kar pa bi imelo nedogledne posledice v našem kmetijskem gospodarstvu.

Da bomo to bolje razumeli, bomo navedli le nekaj števil. V času od leta 1947 pa do vključno leta 1956 je bilo v panogi zavarovanja proti toči vplačanih v vsej državi za 6 milijard 963 milijonov din premij. V istem času pa je bilo izplačano 8 milijard 296 milijonov din odškodnine ali 1 milijardo 333 milijonov din več. Razumljivo je, da je ta razlika nenormalna predvsem zato, ker ne kaže nikakega upadanja, temveč raste. Zavarovalno načelo pa je za enak riziko — enaka premija. Postavlja se sedaj vprašanje, ali naj to načelo velja tudi za za-

varovanje v kmetijstvu? Da, toda premije ne moremo dvigniti oziroma podražiti, temveč moramo poiskati drug izhod. Ta je: razširiti zavarovanje in za to zainteresirati tudi komun. Saj bi si s pravilnim zavarovanjem občine lahko zagotovile nemoten dotok davkov, katere je treba mnogokrat nižati zaradi toče.

V preteklem letu je samo podružnica Postojna izplačala nad 50 milijonov din odškodnin, od tega pa največ za potres v Il. Bistrici. Precej škode je bilo tudi na avtomobilih. Tudi za vihar je bilo izplačanega precej denarja. Nad 4 milijone din je bilo izplačanih za škodo po toči; od tega samo na Krasu skoraj 1.500.000 din.

Mlade delavke med delo v tovarni ribje predelovalne industrije »IRIS« v Izoli

Obmejne občine v luči turizma

Te dni so se zbrali v Divači predstavniki koprškega okraja ter občin Hrpolje, Divača in Sežana, kakor tudi zastopniki trgovske in gostinske zbornice iz Kopra, da bi se pogovorili, kako so se posamezne obmejne občine pripravile na letošnjo veliko turistično sezono.

Pravilno ceneč gospodarski in kulturni pomen turizma je okrajni ljudski odbor Koper že pred pričetkom turistične sezone opozarjal občinske ljudske odbore in gospodarske organizacije z območja gostinstva in trgovine, naj se energično lotijo ukrepov za izboljšanje gostinskih in trgovskih uslug, pa tudi za ureditev javnih komunalnih naprav.

V podrobni analizi stanja uslužnostne dejavnosti so bile na konferenci ugotovljene pomanjkljivosti, katerih odstranitev ali vsaj omilitve ni toliko odvisna od materialne sposobnosti občin, kolikor od pravilnega razumevanja in dobre volje.

Kraško metropolo Sežano je zalotila turistična sezona pred vrsto nerešenih problemov, med katerimi je gotovo najbolj pereč pekarna. Ze nekaj let obstaja resna nevarnost, da bo zastarela in do skrajnosti izrabljena peč v tej pekarni odpovedala in bo lepega dne Sežana ostala brez kruha. Ta nevarnost je toliko večja, ker obremenjenost peči daleč presega njeno zmogljivost. Poleg oskrbo-

vanja prebivalstva s kruhom pekarna v zadnjih letih peče kruh tudi za potrebe vojske in bolnice. V Divači pa imajo dve pekarni z nizkokoriščno kapaciteto...

Ob treh mesnicah se še vedno dogaja, da čakajo ljudje v vrstah na meso. Kvalitetnega mesa, zlasti telečine primanjkuje. Perutnina je redek pojav v mesnicah. Tržaški odjemalci ne hodijo v Sežano samo po meso (ki mora biti seveda brez kosti), marveč tudi po špecerijo. Zato je v majhnih, tesnih lokalih zlasti ob sobotah gneča, kakor med vojno, ko je blaga primanjkovalo in se je do- bilo le na karte.

Edina trgovina s sadjem in zelenjavo v Sežani, ki je v sklopu kmetijske zadruge, je znana po pretirano visokih cenah, zraven tega pa je slabo založena s povrtnino, in ostalimi sezonskimi artikli, katere potrebujejo privatna gospodinjstva, zlasti pa gostinska podjetja.

Tudi glede potrebe je bila podana kritična pripomba. Cene alkoholnih pijač so pretirane in niso v skladu s kvaliteto. Gostilne in restavracije se branijo prodaje brezalkoholnih pijač, češ da pri tem ni zaslužka. Toda to ne bo držalo, ker so cene oranžade, kokte, malinovca, mente in celo sodavice višje, kakor v Ljubljani, Kopru in drugih centrih. Jedilniki v gostilnah in hotelski resta-

vraciji so enolični in pričajo o neiznajdljivosti kuhinjskega osebja.

Luksuznega peciva (žemlj, rogličev itd.) ne premore nobeno gostišče. In ravno te vrste pecivo je v turistični sezoni, pa tudi izven nje, zelo zaželeno. Sežanska »žemlja« je specialiteta, ki ji niti po obliki, niti po velikosti in okusu turist ne bo zlepa našel primere. Malenkosti, toda važne!

Vse kaže, da tudi preskrba s pivom ni prida organizirana. Pravijo, da te tekočine ne bi manjkalo, če bi bilo dovolj embalaže zanjo. Hladilnikov pogrešamo zelo. Ponekod jih imajo, toda kapacitete so preskromne. Ledu primanjkuje, pa tudi higiena ga nekako postrani gleda.

V Divači in Hrpoljah še vedno nimajo trgovine s sadjem in zelenjavo. Zadostoval bi na primernem mestu lesen paviljon, sortirano založen in spretno vođen. Uprava kmetijske zadruge v Kozini skeptično gleda na to reč, češ da ne pojde brez izgube. Potem bi morali vse sadne in zelenjavne trgovine zapreti. Za dobitek gre? Prav! Zanj se je potem potrebno iznajdljivo potruditi. Kdor je sposoben, ga bo znal ustvariti pri solati prav tako kakor pri volu.

Na konferenci je bilo povedano tudi to, da bi bilo dobro bencinsko črpalno, ki plesni, pobarvati in prožalo bencina in avtomobilskega olja are-

dit tako, da bi avtomobilistom ne bilo potrebno predolgo čakati na oskrbnika črpalke. Signalni zvonce pa naj bi ga poklical tudi v nočnem času. Ker na križišču ob novi cesti v Divači »Petrol« nima računa postavljati bencinskega servisa, bodo skušali postaviti nekaj podobnega na drugem mestu, najbrž blizu železniške postaje. Občina skrbi za to.

Na železniških postajah v Sežani in Divači vlada nerazumljiv odpor zoper postavitve ustreznih paviljonov ali kioskov na postajnih peronih. Tuji se temu čudijo, ker ne morejo dobiti sadja, sendvičev, brezalkoholne pijače, časopisov, slaščic, sladoleda in podobnih stvari. Zato ni čuda, da se potem obregajo ob našo okornost.

Skrajni čas bi tudi bil, da iz kopenskega križišča izginejo kupi razvalin in kamenja in da se nekoliko polejšajo tudi ogoljene fasade hiš. Ob cesti proti Trstu blizu novega podvoza sameva očrnelo, na pol porušeno ogrodje nekdanje bogatije. Muhavi turisti radi slikajo to »zanimivost«.

Priporočili so, naj bi se čim več gostišč prepustilo privatnemu sektorju z nalogo, da uredi in opremlje male podeželske gostilne v tistem prikupnem slogu, ki so ga tuji od nekdanj pri nas cenili. Vso malo gostinsko obrt naj občine pavšalirajo, kar bo v interesu občinskih proračunov, hkrati pa učinkovita stimulacija gostinske dejavnosti. V zvezi s tem so priporočili tudi decentralizacijo socialističnega gostinstva. Gostinsko podjetje s šestimi ali več poslovalnicami ob pomanjkanju sposobnega strokovnega kadra ne more uspešno izvajati nalog gostinstva v službi turizma.

Razpravljali so tudi o dokončni ureditvi Skočjanskimi jam in jame »Dimnica« pri Markovščini. Slednja je na območju hrpoljske občine. »Dimnica« po svoji zanimivosti in obsežnosti ne zaostaja za Skočjanskimi jamami, v nekaterih posebnostih pa jih celo prekaša. Zdjaj je ogled te jame omogočen po urejenih in zavarovanih prehodih s karbidnimi svetilkami. Pred vhom v jamo je potrebno postaviti paviljon z okrepčili in propagandnim materialom, nastavitvi jamskega oskrbnika, omogočiti skupinski obisk jame, izletnikom zagotoviti toplo hrano, razviti propagando za obisk jame. Uprava kraških jam razpolaga s preskromnimi sredstvi za vse to, zato naj bi jame »Dimnica« prevzela v svojo komunalno upravo občina Hrpolje. Izhodišče na Slavniki po novo urejeni gozdni cesti in jama »Dimnica« bosta dve pomembni privlačnosti za turiste in izletnike v občini Hrpolje.

Na konferenci je bilo tudi govora o izboljšanju potrebe v gostinskih obratih, o večji izbiri pijač in jedi, o higieni, ureditvi vrtov itd. V vseh večjih vaseh obmejnege pasa bodo posamezna gostišča pooblašena za zamenjavo tujih valut. V občini Hrpolje je kritično vprašanje tujskih sob. V vsej občini ni gostišča, ki bi moglo nuditi gostu prenočišče.

Ne samo občinske uprave, marveč tudi vse gospodarske organizacije v občinah so dolžne sodelovati pri izboljševanju in pospeševanju pogojev za razvoj turizma zlasti v obmejnem predelu koprškega okraja. J. Z.

PRED KONGRESOM DELAVSKIH SVETOV JUGOSLAVIJE

Razvoj delavskega samoupravljanja

Prve volitve delavskih svetov in prve izkušnje. Prve volitve delavskih svetov so bile v jeseni 1950. Volitve so bile v 6319 podjetjih, v katerih je bilo zaposlenih blizu milijon delavcev in uslužbencev. Glasovalo je 84% volilnih upravičencev, medtem ko so bili ostali upravičeni odsotni zaradi službenih potovanj, boleznih, dopustov itd.

V podjetjih z več kot tridesetimi delavci in uslužbenci so izbrali 114.313 članov delavskih svetov, 34.730 članov je bilo v delavskih svetih podjetij z manj kot tridesetimi zaposlenimi. V nekaterih podjetjih, kjer so že bili delavski sveti s posvetovalnimi funkcijami, ni bilo volitev. Članom teh delavskih svetov je bila podaljšana mandatna doba tako, da so jim bile priznane upravne funkcije. V teh delavskih svetih je bilo 6123 članov.

Po volitvah so bila v vseh podjetjih prva zasedanja delavskih svetov, na katerih so izvolili upravne odbore. S tem so prevzeli podjetja v upravljanje delovni kolektivi. Zato so v mnogih podjetjih v spomin na ta veliki zgodovinski dogodek postavili spominske plošče.

Delavski sveti so v tem času v glavnem reševali posamezna konkretna vprašanja v zvezi s proizvodnjo ter s finančnim in komercialnim poslovanjem, medtem ko takrat še niso obvladali celotne ekonomske problematike podjetij. Največ uspehov so dosegli delavski sveti — prav tako tudi upravni odbori — pri reševanju tistih vprašanj, ki so bila delavcem najbližja in najbolj razumljiva.

To je v zvezi z njihovim delom na delovnem mestu. Toda teh vprašanj pogostoma niso reševali sistematično in v zvezi z drugimi problemi v podjetju, ampak tako, kot so se — bolj ali manj stihijsko — pojavljala pri delu.

Delo delavskih svetov je bilo v prvem času bolj intenzivno in tudi njihove seje pogostejše kot pa je bil to primer z upravnimi odbori. Vzrok tega pojava je bil v tem, da so si delavski sveti že v predhodni dobi kot posvetovalni organi pridobili določene izkušnje, medtem ko jih upravni odbori še niso imeli. Razen tega so tudi partijske in sindikalne organizacije posvečale več pozornosti delavskim svetom. Nadalje so k temu doprinele tudi nepravilne težnje nekaterih direktorjev, ki so hoteli zadržati stvarno upravljanje v svojih rokah, pri čemer so omenili, da delavski svet manj omejuje njihovo oblast kot upravni odbor.

V tem času so bile tudi objektivne ovire za uspešnejši razvoj delavskega samoupravljanja: ostanki prejšnjega sistema administrativnega upravljanja v gospodarstvu — tako v organizaciji državne uprave in v pravnih predpisih kot v zavesti in v navadah ljudi v državni upravi in gospodarstvu. Ze sam obstoj generalnih in glavnih direktij je kljub njihovemu spremenjenemu značaju v smislu pretvarjanja v višja gospodarska združenja pod upravo delovnih kolektivov združenih podjetij precej zaviral samostojnost podjetij zaradi še zmeraj močnih administrativnih ele-

mentov v upravljanju teh višjih gospodarskih združenj. Toda kjer so bili v delavskih svetih in upravnih odborih višjih gospodarskih združenj predstavniki združenih podjetij, je bila njihova pomoč v razvijanju delavskega samoupravljanja zelo pomembna. Potreba po vse večji samostojnosti podjetij kot tudi potreba, da se najdejo ustrezne oblike združevanja v industriji, sta privedli do tega, da so bila vsa višja industrijska združenja leta 1951 uknjena.

Način planiranja po direktivnih glavnih državnih planih je v znatni meri omejeval samostojnost podjetij, finančni in plačni sistem ni dajal materialne osnove, ki bi povezovala neposredne osebne interese delavcev s koristmi podjetja in družbene skupnosti. Točasno protislovje med delavskim samoupravljanjem kot osnovo novega gospodarskega sistema in ostanki administrativnih metod upravljanja je začelo postopoma izginjati šele v naslednjem obdobju. Ustanovitve delavskih svetov je zahtevala nov gospodarski sistem, ki bi organom delavskega samoupravljanja omogočil čim večjo samostojnost in svobodo akcije v okviru socialističnih odnosov v proizvodnji, da bi tako lahko razvili svojo iniciativo in ustvarjalno moč. Zato je bilo potrebno takoj zamenjati sistem planiranja, plačni sistem in razdelitev dohodka kot tudi odnose med državnimi organi in gospodarskimi organizacijami. Proces odstranjevanja tega protislovja še danes ni končan.

(Nadaljevanje prihodnjik)

Po torož je že pripravljen na turistično sezono. Pogled s teras Palace hotela proti morju.

AKTIVI MLADIH ZADRUŽNIKOV NA VASI

Nosilci naprednega kmetijstva

V zadnjem letu je tudi v koprskem okraju zaživelo delo mladih zadružnikov. Pretežno kmetijski značaj koprškega okraja je narekoval, da se v okviru teženja za povečanje kmetijske proizvodnje posveti vsa skrb ustanavljanju takšnih organizacij, ki bodo vzgajale mlade zadružnike-kmetovalce v socialistične kmetijske proizvodnje. Tako je bilo doslej ustanovljenih 17 aktivov mladih zadružnikov pri naslednjih kmetijskih združenjih: Marezige, Vreme, Veliko Ubeljsko, Studeno, Planina, Prestranek, Sečovlje, Ilirska Bistrica, Prem, Raven pri Piranu, Vanganel, Bač, Knežak, Brezovica, Sv. Lucija, Stanjel in Pivka. V okviru teh aktivov pa delujeta še krožka v Borštu in Vrbici pri Ilirski Bistrici. V te aktivne je vključenih skoraj 600 članov, od tega več kot polovica mladink.

Ko pregledujemo delo posameznih aktivov mladih zadružnikov, moramo mimogrede omeniti, da takih uspehov ti aktivni ne bi dosegli, če ne bi imeli izdatne pomoči od vodstev mladinskih organizacij in Inicijativnega odbora mladih zadružnikov pri OZZ.

Kosci — mladinci iz postojnske občine pred tekmovaljem na festivalu kmečke mladine v Prestranku

Med najboljše aktivne lahko uvrstimo aktiv v Marezigah. S pomočjo Upravnega odbora tamkajšne kmetijske zadruge je v zimskih mesecih priredil šofer-sko-traktorski tečaj, na katerem so se tečajniki seznanili z upravljanjem kmetijskih strojev. Razen tega so v Marezigah organizirali tudi trodnevni tečaj, da so se seznanili z ravnanjem s motornimi škroplilnicami. Značilnost dela tega aktivna je tudi v tem, da sam upravlja s kinodvorano in z nekaterimi kmetijskimi napravami. Razen strokovnega izpopolnjevanja pa skrbi tudi za ljudsko-prosvetno dejavnost, saj na območju tamkajšnje kmetijske zadruge delujeta kar dve dramski družini in to v Marezigah ter Borštu in mladinska godba na pihala.

Letos pa bodo člani aktivna organizirali tečaj za škropljenje in cepljenje sadnega drevja, tečaj za uporabo motornih škroplilnic, v Borštu šofer-ski tečaj in tečaj za obrezovanje sadnega drevja, slednjega tudi v Babičih in Marezigah. V jeseni bodo ponovno odprli kmetijsko-gospodarsko šolo. Veliko zanimanje kažejo tudi za poskuse za zatiranje plevela in akcije za uničevanje škodljivcev na poljskih pridelkih. V mehanični delavnici in pri mlatilnici bodo zaposlili nekatere člane aktivna.

Mladim zadružnikom iz Marezige je v njihovih prizadevanjih najmočnejša opora upravni odbor mareziganske kmetijske zadruge, saj jim je dodelil pol milijona dinarjev dotacije. Vsi člani upravnega odbora KZ so tudi člani aktivna mladih zadružnikov, ker stremijo za tem, da bi aktiv postavili na trdne temelje.

Prav nič slabše ni delo mladih zadružnikov v Ravnu pri Piranu. Zgradili so rastlinjak, v katerem vzgajajo sadike zelenjave in za-

sadili so več sort sadnega drevja ter si tako uredili drevesnico, da bi se vadili v cepljenju. Dekleta so se udeležile tečaja za vlaganje sadja, fantje pa tečaja za vskladiščenje kmetijskih pridelkov. Mladinci tega aktivna so redno obiskovali kmetijsko-gospodarsko šolo ter v prostem času opravljali praktična dela na polju. Najbolj pa so se izkazali ob prvem kmečkem festivalu v Ravnu, ki je bil lani, in na katerem so sodelovali z lepo urejeno razstavo ter z nastopom folklorne skupine.

V Ilirski Bistrici so mladi zadružniki obiskovali pouk kmetijsko-gospodarske šole in šofer-ski tečaj. Organizirali so enodnevno vajo v cepljenju sadnega drevja v drevesnici, sodelovali na živinorejski razstavi v Ilirski Bistrici, nekaj mladink pa bo začelo z vzrejo piščancev štajerske pasme.

Gospodinjstva tečaja v Premu se je udeležilo 30 mladink iz okoliških vasi. Premski aktiv mladih zadružnikov, ki je lani organiziral tudi enodnevno delo

koč brez delovne tradicije, pa kažejo njihovi letošnji programi dela resnost, s katero so se lotili svojih nalog. Tako nameravajo v Vanganelu organizirati celo vrsto sortnih poskusov na žitu, krompirju in na vinski trtli. Zgradili si bodo tudi čebelnjak, organizirali šofer-sko-traktorski tečaj, za mladinke pa gospodinj-skega, in priredili več predavanj o vzgoji cvetja. V programu dela imajo tudi prebeljenje hlevov in ureditev gnojišč ter ustanovitve dramske ter godbene sekcije.

Mladi zadružniki v Pivki bodo sodelovali v akcijah, ki jih bo organizirala zadruška. Tako v akciji za zamenjavo plemenskih telet, pri škropljenju sadnega drevja in pri gnojilnih poskusih v sadovnjaku. Na zemljišču, last kmetijske zadruge, bodo uredili umetni travnik in postavili žični kozolec.

Velikoubeljčani bodo v letošnjem poletju na svojih domačijah in na zemljišču državnega posestva opravili sorte poskuse s krompirjem. Na 1 ha površine bodo vzgajali semenski krompir. V načrtu imajo tudi poskuse na žitaricah in na črnem ribezlju ter škropljenje sadnega drevja. Uvedli bodo tudi dvakratno branje krompirišč in žitaric.

Praksa je pokazala, da je bilo dosedanje delo mladih zadružnikov uspešno predvsem tam, kjer se je odražala konkretna pomoč upravnih odborov kmetijskih zadrug.

PROBLEMI DELAVSKE MLADINE

Izobrazba je prvo

Strokovna vzgoja delavske mladine je ena najvažnejših nalog vodstev podjetij ter sindikalnih in mladinskih organizacij. Skoraj vsa večja podjetja so v zadnjih dveh letih priredila vrsto tečajev za strokovno izobrazbo. Letos obiskuje te tečaje 145 mladincev in mladink, ki želijo doseči stopnjo polkvalificiranega ali kvalificiranega delavca. V nekaterih podjetjih pa so ustanovili na pobudo mladinske organizacije še druge tečaje: 121 mladih delavcev se usposablja za voznike-amaterje, več kot 70 mladink obiskuje krojne, šiviljske in gospodinjstva tečaje, 40 pa tečaje Rdečega križa.

Seminarjem politične ekonomije, ki bodo trajali tri mesece in so jih organizirali v 14 podjetjih, prisostvuje več kot 200 mladih delavcev.

Počasi, toda vztrajno se vraščajo v organe družbenega upravljanja mladi ljudje. Nagli razvoj gospodarstva in socialističnih odnosov v proizvodnji je nujno narekoval vključevanje mladine v delavsko upravljanje. Lahko rečemo, da je zlasti v naših delovnih kolektivih vedno manj pojavov podcenjevanja sposobnosti mladih delavcev za prevzemanje odgovornih družbenih funkcij. Temu je dokaz dejstvo, da danes v delavskih svetih že sodeluje več kot 200 mladincev

Na splošno lahko trdimo, da je zanimanje za strokovno izobrazbo precejšnje, da je program dela prilagojen težnjam tečajnikov in uspehi obiskovanja tečajev se kaj kmalu pokažejo v proizvodnji.

Poseben problem delavske mladine pa je vprašanje stanovanja in zdrave prehrane. Na tem področju je bilo največ narejenega v Izoli, kjer je zaposlenih okrog 900 mladih delavcev. Mnogim je že uspelo s pomočjo oblastnih organov in družbenih organizacij dobiti primerna stanovanja. So pa še primeri, ko morajo mladi delavci prebivati v prostorih, ki ne ustrezajo osnovnim zahtevam higiene. Za te primere se najbolj zanimajo sindikalne organizacije ter skušajo na ta ali drug način najti ustrezno rešitev.

ljanju za njen nemalo zahteven poklic.

Vodstva političnih organizacij na vasi pa bodo morala v bodoče v večji meri izkoristiti kmetijsko gospodarske šole kot žarišča političnega in kulturnega izživeljanja kmečke mladine.

MLADINA ZA SVOJO IZVENŠOLSKO IZOBRAZBO

V tem šolskem letu se je med šolsko mladino povečalo zanimanje za delo marksističnih krožkov. Le-teh je sedaj v našem okraju osem in vključujejo 130 dijakov iz Pirana in Kopra. Na teh krožkih se dijaki pod vodstvom profesorjev podrobneje seznanjajo z osnovami politične ekonomije ter razpravljajo o aktualnih politično-ideoloških, socioloških in gospodarskih vprašanjih.

Na 5 šolah v okraju pa delujejo mladinske ljudske univerze, ki so v tem šolskem letu priredile 40 predavanj o razvoju socialističnega gibanja v svetu, o gospodarstvu in o stikih jugoslovanske mladinske organizacije z naprednimi mladinskimi gibanji v svetu.

in mladink, v upravnih odborih podjetij pa okrog 40.

Posledica pritegnitve večjega števila mladih delavcev v organe delavskega upravljanja se kaže v naraščajočem zanimanju le-teh za probleme proizvodnje in preko njih uspešnejša mobilizacija delavskega naraščaja za izvajanje proizvodnih nalog kolektivov. Delovni kolektivi, zlasti v obmorskih središčih, so sestavljeni v glavnem iz mladih delavcev in delavk, ki so prišli s podeželja brez izkušenj dela v proizvodnji, strokovne izobrazbe in brez delovnih tradicij, so pa bili vendarle kos proizvodnim nalogam.

Štiriindvajsetletni Pino Pobega je poštvovalen delavec mladinske in sindikalne organizacije v tovarni ribjih konserv De Langlade v Kopru. Vztrajno se je sodelavci boril, da bi mladinska organizacija z vzgojo svojih članov prispevala k povečanju storilnosti in k usposabljanju mladih za delo v organih delavskega samoupravljanja. Uspeh ni izostal: mladinska organizacija skupno s sindikalno resno razpravlja o najrazličnejših problemih v tovarni in po svojih močeh pomaga vodstvu podjetja pri njegovem delu. Osem mladih delavcev so pri zadnjih volitvah delavskega sveta izvolili v delavski svet, a njega za predsednika.

»Potrudil se bom, da bom svojo nalogo vestno opravil,« pravi Pino Pobega, »v imenu vseh nas mladih pa želim, da bi dobili trdnjšo oporo pri starejših tovariših, predvsem pa pomoč strokovnih uslužbencev pri seznanjanju z različnimi gospodarskimi in finančnimi problemi. Mladi smo še, pa nam je vsak nasvet dobrodošel. Volje do dela nam namreč ne manjka.«

NE DIREKTIVA, PAČ PA NUJNOST!

O čedalje večjem uveljavljanju mladine v družbenem življenju vasi nam med drugim priča tudi vključevanje mladih v upravne odbore kmetijskih zadrug in v njihove pospeševalne odbore.

Na zadnjih občnih zborih kmetijskih združenj so v upravne odbore izvolili okrog 30 mladink in mladincev, v pospeševalne odseke pa nad 40. Čeprav je bil v pogledu pomladitve upravnih odborov storjen letos korak naprej, pa vendar z dosedanjim stanjem še ne moremo biti zadovoljni.

Dejstvo je namreč, da marsikatera kmetijska zadruška do nalogo vključevanja mladih v upravne organe jemlje bolj kot direktivo od zgoraj, ne pa kot potrebo sedanje stopnje družbenega razvoja, ki med drugim terja smelo pritegnitev mladih kadrov v družbeno upravljanje.

Člani SZDL in organov družbenega upravljanja — berite in dopisujte v naš list »Slovenski Jadran«!

Mladinci in mladinke na festivalu v Ravnu

bori preko svetov za šolstvo pravočasno zagotovijo tako najnujnejša materialna sredstva kot tudi predavatelje, zlasti še strokovnjake. Nobenega dvoma namreč ni, da bo mladina z večjim zanimanjem sledila pouku, če bo težišče na strokovnem usposab-

OB DNEVU VAJENCEV

* Sličice iz življenja mladih kovinarjev *

... iz današnjih dni seveda. Preteklost, ko so dobivali vajenci vse preveč kľofut in premalo strokovnega znanja in časi, ko so se nad plahimi dečki in deklicami znašali vsi, od mojstra pa do zadnjega pomočnika, so mimo. Nič čudnega! Izvajanje naprednih reform je v naši državi našlo po-

ki ima samo prve letnike in je brez tradicije, ne da pisati. Vendar ni tako. Že sam delovni dan mladih kovinarjev je zelo pester in vsebuje tedensko poleg teoretičnega pouka še okoli 25 ur praktičnega dela v vzorno urejeni šolski delavnici tovarne Tomos. Mojstri, predvsem pa preda-

venšolsko dejavnost. Celo pionirjem pomagajo in so ustanovili v Pionirskem domu dva krožka, ki uspešno delujeta. Kljub obsežnemu dnevnemu redu pa je še dovolj časa za obisk pouka na glasbeni šoli, za redno posečanje tečaja koprskih radio-amaterjev ter za telesno vadbo pri TD Partizan. Poleg domskih športnih krožkov imajo še brodersko-modelarskega, strelsko družino, folklorno skupino, igrajo šah — in kdo bi naštel še vsa ostala delovna področja prizadevnih krožkarjev.

Omembe vredna je še skrb mladih kovinarjev v delu, kjer gojenci širijo svoje kulturno in politično obzorje. To delo se izraža v marljivem branju strokovne in leposlovne literature, v poslušanju številnih vzgojnih in političnih predavanj ter v rednem obiskovanju gledaliških predstav in predavanj v okviru LU.

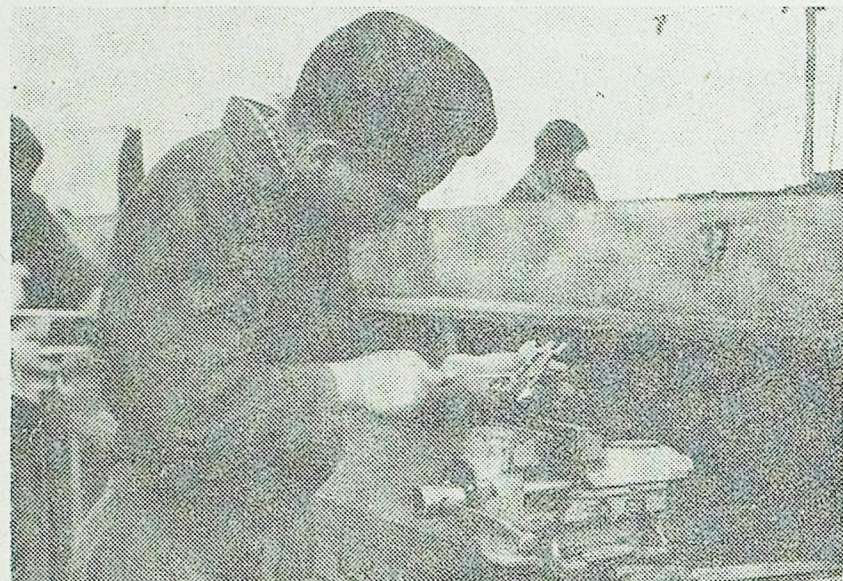
V neposredni bližini doma preurejajo mladinci staro, zapuščeno dvorišče v lep park, rigolajo in odvažajo desetine ton kamena. Nadvse težavno opravilo je zahtevalo

BRIGADNI SISTEM DELA

in tako bodo brigadirji, organizirani v čete in desetine, lahko izdatno pomagali pri gradnji nove šole. V najkrajšem času bodo dvignili tudi poslopje internata za eno nadstropje, saj so že sedaj na tesnem s prostorom, da ne omenjam težav, ki bodo nastale ob vpisu novih gojencev v šolskem letu 1957/1958.

»POJDEMO V BOKO KOTORSKO...!«

»...z ladjo seveda!« so nedavno tega sklenili gojenci. Še pred nedavnim je poznala večina med njimi morje samo iz veselih ali grozljivih zgodb staršev ali učitelja, sedaj pa ga bodo lahko sami doživljali ob dobrih delu Jadranske obale. Vsi so člani Počitniške zveze, zato lahko (Nadaljevanje na 9. strani)

Bodoči kovinar — mojster, sedaj gojenec Industrijsko-kovinarske šole v Kopru, z vso natančnostjo obdeluje kovino

poln odraz tudi v življenju vajencev. Ustvarjajo se taki odnosi med ljudmi, da tudi mlad, ukaželjni človek živi in dela v takih okoliščinah in pod takimi pogoji, da se lahko strokovno temeljito usposobi. Še več: našim vajencem in učencem industrijskih strokovnih šol daje ljudska oblast možnost vsestranskega razvoja. Zato bo lahko mladi mož po končanem uku dojemal vsebinsko vrednost našega časa, bo telesno krepak in umsko razgledan, postal bo razsoden upravljevalec našega družbenega razvoja, ne pa le pasiven izvrševalec določenih nalog.

Koper s svojim prostranim in dokaj naravnim zaledjem ne pridobi samo na zunanem izgledu, temveč spreminja tudi svoj značaj, ki mu kot okrajnemu mestu in upravnemu središču v vsakem oziru pripada.

Še pred nekaj leti nepomembno obmorsko mesto se danes obdaja z vencem modernih stanovanjskih blokov; na skopi ravnini pa med novimi industrijskimi objekti raste tovarna motornih koles — Tomos, ki zaposluje že danes, v nedograjenem stanju, stotine ljudi, med temi številne vajence. Le-ti se bodo morali strokovno dobro usposobiti, da bodo po končanem uku in šolanju kos sodobnemu proizvodnemu procesu. Samo po tej poti bo lahko tovarna prodrla s svojim lastnim prototipom, s svojo lastno znamko motornega kolesa na svetovno tržišče.

INDUSTRIJSKA KOVINARSKA ŠOLA V KOPRU

— uradni naziv in kratica IKŠ — je predvsem plod prizadevanj naših vodilnih podjetij, da bi se dokopali do mladih, kvalificiranih moči, do kadra, ki bo vzgojen z metodami sodobnega učnega procesa prispeval k večji storilnosti dela. In to je v zvezi z dvigom življenjske ravni naša osrednja naloga.

Pogoji za šolanje v IKŠ so nadvse ugodni. Podjetja, s katerimi so učenci sklenili delovne pogodbe, prispevajo dobrušen del k stroškom vzdrževanja. Zato je bil odziv na razpis že ob sami ustanovitvi zavoda večji, kot so to pričakovali. Tako ima šola, ki je internatskega tipa, letos v treh oddelkih 63 učencev, skupno s temi pa živi v vajenskem domu še 22 učencev v gospodarstvu, ki obiskujejo trikrat tedensko vajensko šolo v Izoli.

Pomislil bi kdo, da se o šoli,

vatelji, imajo precejšnje težave z nekaterimi učenci, ki zaradi pomanjkljive predizobrazbe težko sledijo obširnemu učnemu načrtu. Vendar so do danes, predvsem po zaslugi požrtvovalnih predavateljev in medsebojne pomoči v kroških tudi ti že toliko napredovali, da se z uspehom vključujejo v medrazredna tekmovanja.

V VAJENSKEM DOMU

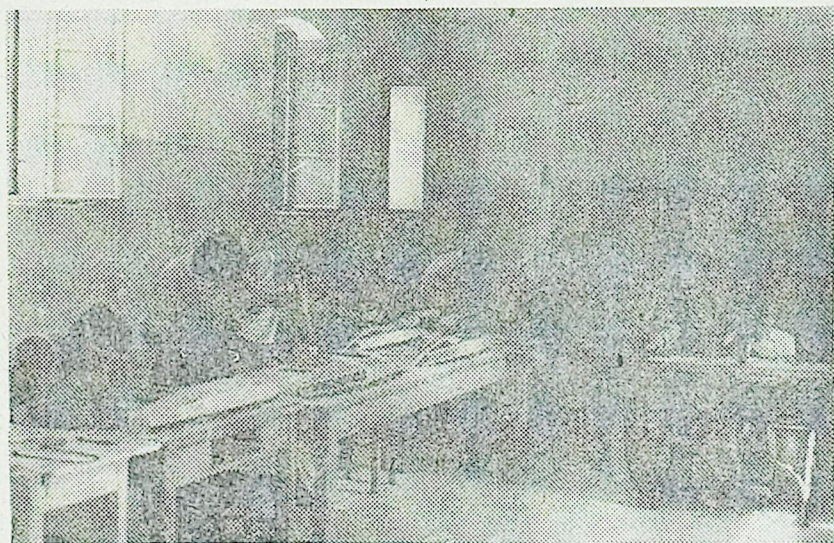
je zbrana kaj pestra družina mladih ljudi. Zastopani so vsi okraji naše republike — da, celo mladino iz Prekmurja je zvalilo morje in želja po izučitvi tega poklica, na ta konec naše ožje domovine.

Prvotna plahost in domotožje je že zdavnaj skopnelo. Temperamentni Jožek iz Prekmurja in nekoliko svojeglavi Boštjan iz Ljubljane se razlikujeta danes samo še po narečju, in zagoreli Izolani se nič več ne norčujejo iz konjiške ali celo prleške »francoščine« širokoplečih Stajercev. Oblikuje se zdrav kolektiv, ki zna skrbeti za čast in ugled zavoda, iz katerega bodo izšli čez dobri dve leti prvi kovinarji.

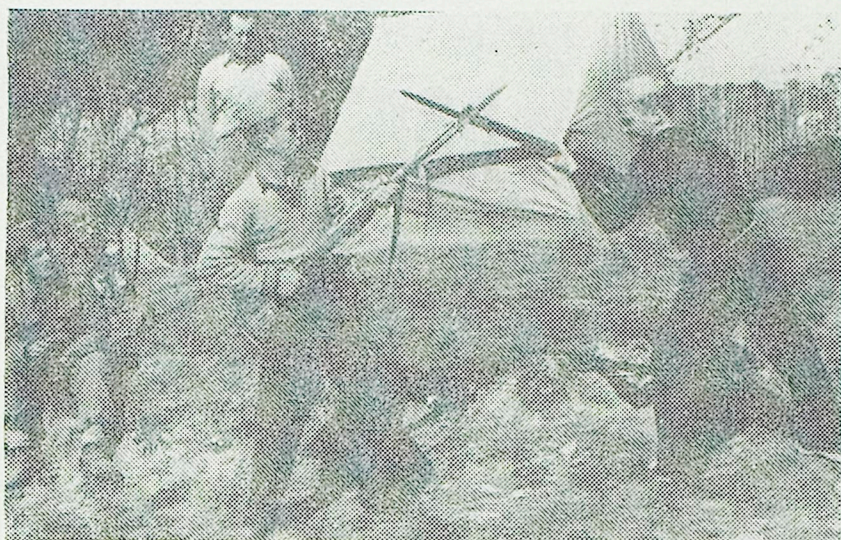
Vodilno vlogo pri oblikovanju domaškega kolektiva ima vsekakor

MLADINSKA ORGANIZACIJA

ki s svojim jedrom, z najboljšimi mladinci na čelu, pomaga vodstvu šole in doma pri njunem težavnem delu ter skuša vsako pobudo spremeniti v koristno iz-

V 47 društvih in klubih Ljudske tehnike je med 3155 člani tudi 2500 mladincev in mladink. Zelo požrtvovalni so člani klubov, ki delujejo v okviru osemletk in pionirskih odredov. Slika kaže skupino modelarjev pri delu

Tudi letos se bodo zbrali mladinci-obvezniki predvojaške vzgoje iz koprškega okraja na vsakoletno taborjenje.

Preteklo leto je v Dekanih taborilo v treh mesecih 1558 mladincev. Vzorno urejen tabor je nudil mladincem prijetno bivališče. Razen vojaške večšine so mladinci mnogo pridobili tudi na drugih področjih. V logoru so bila razna predavanja in kulturne prireditve. V vseh 6 izmenah je bilo 72 predavanj iz najrazličnejših področij družbene dejavnosti. Imeli so tudi 34 kinopredstav, sedemkrat so obiskali predstave GSP iz Kopra in poslušali koncert pevskega zbora Svobode iz Kopra.

Tudi športna dejavnost je bila zelo razgibana. Uredili so si igrišča in prirejali razna tekmovanja: v odbojki, malem rokometu, streljanju, šahu itd. Po lanskeletnih izkušnjah lahko pričakujemo, da bo letošnje taborjenje v marsičem še bolj organizirano in bo v celoti doseglo svoj namen.

Na sliki: Mladinci koprškega okraja pri praktičnih vojnih vežbah na logorovanju predvojaške vzgoje

Godba na pihala gojencev Vajenskega doma v Kopru

PEREČE VPRAŠANJE MATERIALNE POMOČI

za vzgojo vajenske mladine

Ob Dnevu vajencev smo zaprosili upravitelje vajenskih šol koprškega okraja, da nam odgovore na nekatera vprašanja. Zanimalo nas je, v kolikšni meri in kako se odraža skrb šolskih odborov za vzgojo vajencev.

V Postojni menijo, da se šolski odbor zanima predvsem za materialna vprašanja, manj za vzgojno. S tem pa ni rečeno, da ne spremlja življenja vajencev, tako v delavnici kot v šoli. Zaželeno bi bilo, da bi šolski odbor pokazal več zanimanja ob takih akcijah, kot so n. pr. priprave za proslavo Dneva vajencev.

V Ilirski Bistrici je bil šolski odbor šele nedavno izvoljen in njegovo delo še ni obrodilo večjih sadov. Tudi šolski odbor vajenske šole v Sežani doslej še ni pokazal pomembnejše aktivnosti.

Razveseljava je ugotovitev, da so se v poslednjem šolskem letu dokaj uveljavile razredne skupnosti vajencev. Na njihovih sestankih so vajenci največ govorili o problemih, ki se pojavljajo v delavnici pri praktičnem pouku, o odnosih mojstrov do njih, o koriščenju letnih dopustov itd. So primeri, ko vajenci ne morejo izkoristiti njim pripadajočega dopusta in so celo primorani delati nadure, za katere pa ne prejema nobene nagrade.

Glede strokovne rasti vajencev, tako v šoli kot v delavnici, menijo upravitelji, da se pri teoretičnem pouku pojavljajo težave zaradi pomanjkanja učnih pripomočkov. Praktičen pouk ni dovolj sistematičen. Čuti se tudi, da vajenci ne dosegajo v vseh obrtnih delavnicih enakih uspehov. Nekateri prva leta šolanja zaostajajo in zato proti koncu učne dobe skušajo nadoknaditi zamujeno; v industrijskih obratih pa, kjer je serijska proizvodnja, se vajenci ne morejo priučiti temu, kar zahteva samostojna obrt.

Zanimali so nas tudi problemi, s katerimi se bori posamezne šole. Izvedeli smo, da si v Postojni želijo lastno delavnico, da bi lahko vajenci ob praktičnem delu bolje izkoristili prosti čas po končanem pouku, ko več ur čakajo na odhod vlakov in avtobusov. Podoben problem je tudi v Ilirski Bistrici in v Sežani, kjer

je razen pomanjkanja šolske delavnice tudi problem šolskih prostorov. Dosedanja proračunska sredstva ne zadoščajo niti za obvezne ekskurzije, kar dela vodstvom šol precej preglavic. Ta sredstva morajo zbirati v podjetjih in privatnih obratih, pri čemer pa naletijo čisto na nerazumevanje.

Priprave na Dan mladosti, ki se časovno ujema tudi z letošnjim praznovanjem Dneva vajencev, so bile na vseh šolah, z izjemo sežanske, povezane s temeljitimi predpripravami. Postojnski vajenci so organizirali celo vrsto športnih srečanj z dijaki postojnske gimnazije in z vajenci iz Cerknice; imeli so več predavanj in pripravljajo šolsko razstavo. Dan vajencev bodo praznovali z vajenci iz Ilirske Bistrice, ki v izvenšolski dejavnosti ne zaostajajo za njimi.

Vajenci iz Izole so uredili igrišče za odbojko in skupno z Industrijsko kovinarsko šolo iz Kopra priredili več športnih tekmovanj v odbojki, namiznem tenisu ter lahki atletiki.

Tudi sicer so vajenci v izvenšolskem delu zelo aktivni, saj je med 68 učenci ilirskobistriške šole 6 članov godbe na pihala, 7 je folkloristov, 3 so aktivni člani pevskega zbora, okrog 20% vseh pa sodeluje v telesnovzgojnih in športnih organizacijah. Postojnski vajenci so vključeni v TVD Partizanu, v taborniški organizaciji, v kulturno-prosvetnih ter v jamarskem društvu. Podobno izvenšolsko aktivnost razvijajo tudi vajenci Kopra in Izole.

POMOČ IN SKRB DRUŽBE PRI VZGOJI PIONIRJEV

Začetek pri prvih korakih

POMAGAJMO POSTILJATI JANEZKU, DA BO JANEZ LEPO LEŽAL

Pionirska organizacija je ob usmerjanju starešinskih svetov množična otroška in vzgojna organizacija z otroškim samoupravljanjem.

Oblike dela s pionirji so se skladno z našim splošnim družbenim razvojem vedno bolj izpopolnjevale in med drugim narokovale ustanovitev Društev prijateljev mladine. To so organizacije odraslih, predvsem staršev, ki skrbijo za vzgojo vseh otrok, v glavnem pa za vzgojo in zabavo najmlajših.

Ko je pred leti prešlo težišče dela pionirske organizacije iz šol na teren, je delo s pionirji zaradi pomanjkanja vzgojiteljskega kadra precej zastalo. Tako je na primer v koprskem okraju prišlo do znatnega zastoja, razen v večjih središčih, skoraj v vseh krajih. Društva prijateljev mladine so se le počasi ustanovljala in čutila se je vrzel pri utrjevanju in vodenju pionirske organizacije.

Tako stanje je vzpodbudilo Okrajni odbor SZDL in OK LMS v Kopru, da sta predlagala ustanovitev občinskih komisij, ki bi se ukvarjale z delom s pionirji. Na letošnjem rednem običnem zboru okrajne Zveze prijateljev mladine pa je bila v Kopru imenovana okrajna komisija za pionirsko organizacijo. Naloga vseh teh komisij je oživitve pionirske organizacije na področju okraja in mobilizacija čim večjega kroga ljudi, ki imajo ljubezen, zanimanje in smisel za delo z otroki. Izboljšati je treba vsebino dela z razvijanjem najrazličnejših sproščenih oblik, brez šablon, najti torej tak način dela, ki bo upošteval starostno dobo in razvojno stopnjo otroka. Razen tega bodo morale komisije skrbeti za to, da se bo čimveč otrok kot podmladek vključilo v razna društva.

Letos bodo vsa društva prijateljev mladine koprskega okraja z drugimi množičnimi organizacijami poskrbeli za povečanje števila pionirskih odredov in starešinskih svetov. Tak je bil sklep in prvi uspehi se že kažejo. Na skoraj vseh šolah so pionirski odredi že ustanovljeni, starešinski sveti pa pri približno dveh tretjinah šol koprskega okraja že z uspehom delujejo.

V zadnjem času so občinske komisije za pionirsko organizacijo in DPM z vso resnostjo delale na pripravi za sprejem okrog 3000 otrok v pionirsko organizacijo, ki bo ob Dnevu mladosti.

Takoj, ko so prišli do izraza prvi uspehi organizacijske uvrstitve pionirske organizacije, so že priredili občinska pionirska moštvena šahovska tekmovanja in okrajno šahovsko moštveno prvenstvo, katerega prvaki bodo 26. maja nastopili na republiškem tekmovanju. Starešinska vodstva so priredila vrsto pionirskih ranjanj.

Uspeh požrtvovalnega dela vseh organov, ki se v koprskem okraju ukvarjajo z življenjem in delom pionirjev, pa bo vrsta pionirskih prireditev ob Dnevu mladosti. V počastitev tega praznika mladine

bodo pionirji sodelovali na občinskih glasbenih festivalih s pevskimi in instrumentalnimi zbori ali pa kot solisti. Priredili bodo izlete, obiske znanim partizanskim krajem, medodredna športna in telovadna srečanja, udeležili se bodo akcij za okrasitev partizanskih grobov, uredili bodo igrišča in sodelovali še pri vrsti drugih koristnih del.

Omeniti je tudi treba, da imajo pionirji v Izoli, Portorožu, Kopru, Sežani in v Vzgojalšču v Planini več raznovrstnih krožkov, od kulturnih, politehničnih pa do športnih in drugih.

Nekateri pionirski odredi se skrbno pripravljajo na razstave svojega dela ob zaključku letošnjega šolskega leta.

Vse te beležke o delu pionirske organizacije zgovorno dokazujejo

resnost, s katero so se odločili tako razne družbene organizacije, kakor tudi posamezniki, posebno prosvetni delavci, pomagati našim najmlajšim pri vzgoji in razvedrilu. Razen tega pa ta živahnost pionirjev kaže, da so nekoč že obstajali trdni temelji pionirske organizacije, na podlagi katerih se danes delo pionirjev razvija v vzpodbudni smeri. V tistih redkih krajih, kjer pionirska organizacija še ni našla torišča dela in kjer pionirji nestrno čakajo pomoči odraslih, pa upamo, da bodo družbene organizacije in starši po zgledu drugih kaj kmalu omogočili pionirjem uresničitev njihovih želja. To je tem bolj potrebno, ker je dobro delo pionirske organizacije v veliko pomoč staršem in šolnikom pri vzgoji mladine.

Sličice iz življenja mladih kovinarjev

(Nadaljevanje z 8. strani)

ugodnosti, do katerih imajo pravico, zelo znižajo stroške potovanja.

Ko je ob nastopu mraza v začetku maja v kritičnem času ogrožala bogato obetano letino slana, so fantje iz notranjosti Slovenije postajali, pred radijskim sprejemnikom in zaskrbljenim poslušalci poročila o nastali škodi in slabo obetajoče vremenske napovedi. Ta ali oni je po hitel v mislih domov — mogoče na svojo domačijo ob Muri, kjer pozeba ob slamnati koči toliko pričakovani pridelek edine njive. V internatu imajo dobro in izdatno hrano, vendar je misel na stisko domačih lahko hujša od lastnega pomanjkanja.

Da, tak odnos do doma morejo imeti samo taki otroci, ki so jih vzgajali dobri in pošteni starši.

POŽRTVOVALNI PRI DELU IN V NESREČI

Zgodaj začne delovni dan kovinarjev, saj so ob dnevnih praksah že pred peto uro jutraj na nogah. Nato pešajo do tovarne, kjer jih čaka skrbno spravljeno in očiščeno orodje. Mojstri so strogi in nepopustljivi, zahtevajo od učencev red in snago ter vse vrline, brez katerih bi iz čisto preveč živahnih dečkov ne mogli postati dobri kovinarji. In kako je prijeten pogled na urne, mlade roke, ki s tolikšno ljubeznijo obdelujejo železo, kos za kosom, da dobiva zaželeno obliko bleščečih ploskev.

Mladinci pa se znajo tudi drugače izkazati. Ko je ondan v pristanišču ogrožal ogenj ladjo in dragocen tovor, so bili med prvimi reševalci. Mali Ivan, ki je stopil menda prvič na krov ladje, se je zapodil z masko na obrazu v zadimljeno podpalubje, kjer je ogenj grozil strojnici ter usmeril curke iz jeklenke z gasilno peno v rezervoar nafte. Zares, nevarno opravilo!

Le kdo bi ne bil vesel takih fantov!

PRED ZAKLJUČKOM PRVEGA ŠOLSKEGA LETA

Bliža se čas, ko se navadno pod črto dolgega računa beležijo rezultati celotnega truda. Vendar učenci kovinarske šole še ne bodo dobili spriceval kot dijaki ostalih šol, ki se navadno že v juniju razkropijo na svoje domove, na letovanja, taborjenja ali kam v planine. Do konca julija bo zvenelo jeklo v šolski delavnici in šele avgusta pojdejo domov. Toda nikar ne mislite, da je fante podaljšano šolsko leto kaj prizadelo! Kopali se bodo in posvetili ves preostali čas športu in zabavi, saj jih bo vezala na šolo samo še praksa v tovarni.

Da, tako raste mladi rod kovinarjev, tako delajo in živijo naši vajenci. Spomin na lepo mladost jih bo vračal v mislih nazaj na to dobo kipečega zdravja še mnogo let potem, ko bodo že zdavnaj za svojimi stroji služili domovini in ji vračali to, kar jim danes ona nudi.

Boro Borovič

Spomin, ki oplemenjuje

V mraku sem se peljala z avtobusom proti Kopru. Na levi so Brkini. Čeprav se že temni, vidim v daljavi obrise mogočnega, starega premskega gradu, vsega obraščena z zelenjem, gostim grmičjem in drevjem, skozi njih krošnje pa medlo sijajo lunini žarki na sive skalne stene. Nekeč je fevdalna gospoda neusmiljeno, do onemoglosti izkoriščala tlačane; razkošne sobane zgoraj, pod njimi pa ječe, v katerih so stradali podložniki. — A danes...?

Spomnila sem se prelepih dni, ki sem jih lani preživela na tem gradu.

Na dvorišču je zaplapolala zastava, dežurni je sklical zbor mladinskih delovnih brigad. Koprski, goriški, ptujski, puljski in ljubljanski mladinci gradijo brkinsko cesto.

»Mirno! Pozdrav zastavi!« Iz stoterih ust je zadonela pesem.

V mislih se sprehajam po poti, ki pelje skozi vas, do nedavnega odrezano od vseh prometnih središč. Srečujem prijazne domačine, ki so nas imeli radi, saj smo poskrbeli razvedrilo tudi zanje, in radi so se udeleževali naših tabornih ognjev. Pred šolo, kjer se je rodil Dragotin Kette, smo si dekleta uredile prijetno stanovanje. Nikoli nam ni bilo dolgčas. Roza je pela, Sonja zaplesala.

Dvajset minut hoda in bili smo na delovišču. Moje misli romajo mimo zelenih travnikov, sočnih sadovnjakov in njiv. Pred seboj vidim mlade, življenja polne in

Skupina mladincev in mladink Dijaškega doma v Kopru, ki so bili sprejeti v aprilu v ZKS

V akciji pomlajevanja in širjenja svojih vrst je organizacija Zveze komunistov sprejela v članstvo tudi večje število mladincev na področju koprskega okraja. To so mladi ljudje, ki so s svojim delom in življenjem pokazali, da bodo dostojni člani vodilne politične organizacije našega delavskega razreda.

Na naše vprašanje, kako se je ta pomembni dogodek dojmil sprejetih mladicev, nam je eden izmed dijakov koprške gimnazije povedal naslednje:

»Postati član ZKJ je bila moja res iskrena želja. Do tega me je privedlo spoznanje, da so komunisti ljudje, ki se nesebično borijo za vsesplošni napredek in izboljšanje življenja delovnemu človeku.

Po svojih močeh si bom prizadeval, da osvojim lik komunista in da z delom kar najbolj koristim naši skupnosti.«

Tudi letos brkinska cesta

V prvi polovici junija bodo na brkinski cesti spet zapeli krampi in lopate. 80 brigadirjev iz piranske Pomorske srednje šole bo nadaljevalo delo tam, kjer so ga konec lanskega poletja zaključile mladinske delovne brigade iz Kopra, Gorice, Ljubljane, Maribora, Ptuj in Pulja.

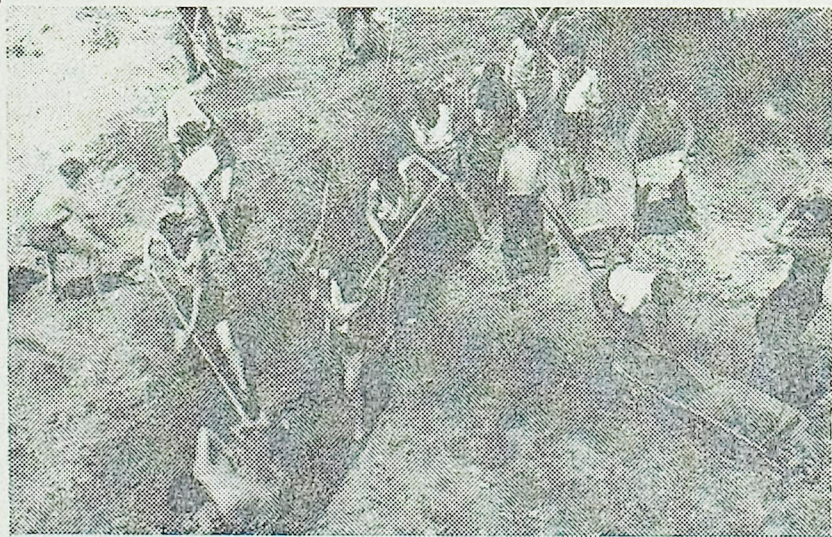
Delo, ki ga je lani opravilo 7 brigad s 475 brigadirji, vsekakor ni majhno. Prebivalci brkinske vasi Čelje pravijo, da bi ob nezmanjšanem delovnem poletu lahko potegnili brkinsko cesto prav do pragov njihovih hiš.

Premški grad in druga stanovanjska poslopja na Premu bodo dala streho 600 brigadirjem iz Kopra, Maribora, Ljubljane in drugih krajev Slovenije. Samo iz koprskega okra-

ja bo na tej akciji sodelovalo več kot 200 mladincev in mladink in sicer: 80 dijakov PSS iz Pirana, 43 učiteljsčnikov iz Kopra, 31 gojenk Ženske obrtne šole, 26 gimnazijcev iz Kopra in 41 dijakov Ekonomske srednje šole iz Kopra. Mladinci postojnske gimnazije pa bodo letos gradili cesto v novomeškem okraju.

Vsem brigadirjem, ki bodo letos spet ponesli pesem in mladostno razpoloženje v naše Brkine, želimo uspeha in novih delovnih zmag.

Člani aktivov mladih združnikov — berite in dopisujte v »Slovenski Jadran«!

Neutrudljivo vihtijo dijaki in vajenci krampe ter odvažajo zemljo na eni izmed številnih delovnih akcij

bornem ognju! Polni zdravih domislic, ki sta jih Janez in Mirko kar iz rokava stresala, prešerni smeh in pesem, razlegajoča se daleč, daleč.

Zdrznila sem se. Pramen svetlobe avtobusne svetilke je bežno osvetlil pokrajino. Oster ovinek in že smo mimo.

Spomini na lanskega mladinskega delovnega akcijo v Brkinah so me vso prevzeli. Se danes slišim besede, izrečene ob slovesu naše brigade s Premu: »Mnogi smo bili prvič v mladinski delovni brigadi, saj smo bili v letih po vojni, takrat, ko je bilo treba čim hitreje zgraditi nova mesta, vasi, tovarne in ceste, še otroci. Veliko smo slišali o življenju v teh brigadah, ki so doprinesle herojski delež k obnovi porušene domovine, vendar pa si brigadnega življenja nismo znali predstavljati. Sedaj razumemo njegov čar in lepoto. Res je bilo marsikaj delo trdo, toda zavest, da smo doprinesli s svojimi, težaškega dela nevajenimi rokami, skromen delež h graditvi socializma v naši domovini, nas osrečuje. In radi bomo tudi v prihodnje stopili v vrste mladinskih delovnih brigad, seveda z večjimi izkušnjami kot doslej.«

Z naglico je vozil avtobus skozi temno noč, jaz pa sem še dolgo potem, ko sem v Kopru izstopila, bila v mislih pri naših brigadirjih. Želim si le, da bi se letos z njimi zopet veselo pozdravila na brkinski cesti.

Maruška

VZGOJNI PROBLEMI NAŠIH SREDNJIH ŠOL

Priprava za življenje

TUDI SREDNJA ŠOLA MORA VZGAJATI MLADINO ZA BODOČE DRUŽBENE UPRAVLJAVCE

Razgovor z ravnateljem koprškega učiteljskega Zveza Valentinčinom o nekaterih vprašanjih sodelovanja dijakov pri družbenem upravljanju v šolstvu.

Kakšen je družbeni pomen dijaških skupnosti?

Dijaške skupnosti so oblika družbenega upravljanja, prilagojena pogojem srednje šole. Nekateri so menili, da je to novotarija dvomljive vrednosti, dosedanja praksa pa je dokazala v polni meri njeno življenjskost. Šola mora pripravljati za življenje; vendar bi naša srednja šola ne dala doraščajoči mladini nekaj bistvenega, če bi je ne vzgajala k družbenemu upravljanju, k sistemu našega družbenega življenja, v katerem bo delala in zavzemala tudi vodilna mesta. (V tem je družbeni pomen šolskih skupnosti.)

Katere so vzgojne metode dijaških skupnosti?

Sodelovanje dijakov pri upravljanju šole je, po mojem mnenju, končna prelomnica s tistim starim šolskim duhom, ki je zahteval, da mora biti med dijaki in profesorji prepada. Ni slučajno, če so se na nekaterih šolah profesorji postavili v opozicijo proti šolski skupnosti, češ da je v nevarnosti njihova avtoriteta. To je duh stare šole, odraz polfevdalnih odnosov in nepravde avtoritete.

Po pedagoških kriterijih moramo gledati, če bi je ne doraščajočo

čina dela svojih profesorjev. Mnogi njihovi predlogi so bili zelo pametni in profesorji so jih upoštevali. Razpravljali so tudi o spoštovanju, individualno so obravnavali sošolce s slabim uspehom, dogovorili so se o načinu, kako jim bodo pomagali. Preko dijaških skupnosti so se približali razrednikom in posameznim profesorjem, ko so skupno iskali rešitev za vsa pereča vprašanja.

Kako sodijo profesorji o dijaških skupnostih?

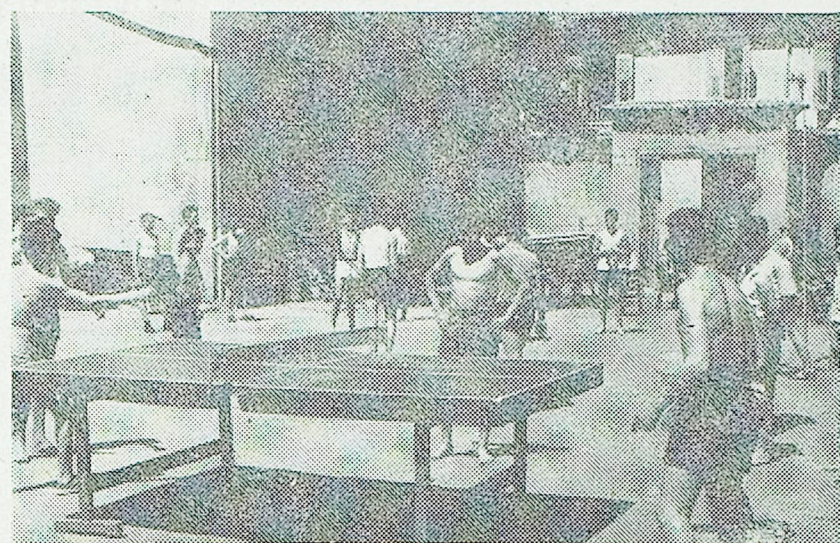
Vsi profesorji soglašajo s tem, da so dijaške skupnosti pozitivna, življenjska in napredna oblika. Seveda pa je vedno treba težiti k temu, da se bodo vsa vprašanja obravnavala z načelnostjo, ki izključuje vsak oportunizem in linijo najmanjšega odpora pri posameznih dijakih.

Kako sodijo dijaki sami o sodelovanju s profesorji pri vodstvu šole?

Z gotovostjo lahko trdim, da na šoli ni dijakov, ki bi trdili, da so šolske skupnosti. Dijaki so mnenja, da se je prav s to novo obliko ustvarila boljša povezava s profesorji in da so uspehi nesporni. Dijaki cenijo demokratičnost te oblike, ki jim omogoča, da izrazijo sproščeno svoje mnenje o vseh stvareh. Poudarjajo pa tudi, da se na teh njihovih sestankih izoblikujejo pravilna stališča prav zaradi odkrite borbe mnenj in sproščene debate.

Kako nameravate na učiteljsko poglabljati delo Vaše dijaške skupnosti?

V prihodnjem šolskem letu bodo moralne skupnosti poseči globlje tudi v vzgojne probleme. S tem bodo postale važen faktor pri vzgojnem oblikovanju dijakov, ki ga postavlja v ospredje šolska reforma. Pogosto razpravljamo o učnih uspehih posameznika, vendar je še večje važnosti zdrava in napredna rast njihove osebnosti, njegovega značaja. Na učiteljski, kjer se oblikujejo bodoči vzgojitelji, je to odločilnega pomena.

V prostem času zaživijo športna igrišča, ki jih mladinci in mladinke našega okraja sami urejujejo. Letos so zgradili že 21 igrišč za odbojko, košarko, nogomet in atletskih stez

TELOVADNICE IN IGRIŠČA TVD PARTIZAN

KOVAČNICE MLADIH LJUD

Ko jo mladinsko društvo oenjuje obliko družbeno udejstvovanje naše mladine, ugotavljamo, da je eno najplodnejših torišč njenega izživljanja v organizaciji TVD Partizan. Že ime pove, da Partizan usmerja svoje članstvo v duhu izročil narodnoosvobodilnega boja, to je v duhu ponosa in časti, tovarištva, discipline, dela in neomajne ljubezni do domovine. Te svoje smotre pa dosega Partizan s tem, da združuje koristno s prijetnim, da svojemu članstvu nudi najraznovrstnejše pogoje za njegov pravičen telesni razvoj, obenem mu pa vceplja tudi tiste vrednote, ki so nepogrešljive za posameznika in za družbo, ki si je postavila za cilj zgraditi socializem.

V okraju Koper je sedaj 22 društev Partizan, v katerih je vključenih nad 3000 aktivnih članov. In čeprav je glavna naloga društev Partizana privabljanje čim večjega števila mladine k rednim telesnim vajam, pa vendar organizacijsko ne stremi za tem, da bi ustanavljali čimveč društev. Partizanska društva torej ustanavljamo predvsem tam, kjer mladina sama izrazi voljo in željo po ustanovitvi društva, to pa je seveda združeno z vsemogočimi težavami. Najprej padejo v oči težave materialnega značaja. Mladina si želi lepih telovadnic in telovadnic, rada bi imela sodobne telesno-vzgojne naprave in potrebne rekvizite. Zlasti na Primorskem imamo glede tega velike težave, saj je Partizan po nekaterih krajih pravzaprav šele začel orati ledino, drugod pa je italijanska okupacija v teh krajih popolnoma omrtvičila vsako organizirano delo tudi na področju telesne vzgoje. S temi težavami, ki izvirajo iz neugodnih materialnih pogojev, pa se je treba spopasti z isto upornostjo, s katero so včasih partizani premagovali pomanjkanje sodobne vojaške opreme. Mladina mora biti pri iskanju načinov telesno-vzgojnega dela čimbolj iznajdljiva, saj je zlasti v poletnem času nešteto oblik telovadbe in nešteto

iger, ki zahtevajo manjša tehnična sredstva, ki pa telovadcem vendarle nudijo vsestranske možnosti za urjenje in pri tem seveda tudi za zabavo.

Druga težava, s katero se morajo društva Partizan boriti, zlasti na Primorskem, je pomanjkanje vadiateljskih kadrov. Lahko pa trdimo, da smo prav pri premagovanju te težave že dosegli lepe uspehe. V velikem številu naših društev sestavljajo vadiateljski kader prav mladinci, ki so se usposobili v svojih društvih, in ki so nadaljnje tehnike znanje pridobili v raznih tečajih. V delu mladince, ki se je usposobil za vodstvo svojega oddelka ali pa morda tudi društva, ne smemo iskati samo tistega rezultata, ki ga je ta mladinec dosegel v svoji tehnični izvežbanosti, temveč moramo vrednotiti tudi vzgojni pomen takega dela in takih obvez, saj se bo tak mladinec že zgodaj navadil prevzemati odgovornost in naloge ter znal voditi skupino, ki mu je zaupana.

Pravimo, da so v delu Partizana vrhunski rezultati le stranskega pomena. To pomeni, da je naša glavna naloga množičnost, pritegovanje mladinskih množic k telesno-vzgojnemu udejstvovanju. Vendar pa tudi pomena vrhunskega rezultata ne zametavamo, temveč navajamo naše članstvo k resnemu delu za doseganje boljšega rezultata. Seveda pa v celoti odklanjamo nezdravi duh rekordstva in še bolj profesionalizma, od katerega je okužen sodobni šport.

Zato pa društva Partizan množicam naših mladincev postajajo drugi dom, kjer si nabirajo moči in spretnosti, pa tudi moralnih kvalitete za življenje, ko bodo postali nosilci napredka naše socialistične domovine. V tem delu pa mladina najde poleg resnega truda tudi mnoge zabave in vedrosti, kar je tudi eden od temeljnih smotrov, ki jih zasleduje Partizan.

Vedno več športnih igrišč

Že dve leti mladinske organizacije koprškega okraja vodijo akcijo za izgradnjo športnih objektov, ki naj bi bili predvsem pri osnovnih šolah na vaseh.

Praznovanje 10. in 11. obletnice mladinskih delovnih brigad je bilo združeno z začetkom urejevanja igrišč za odbojko, košarko, stadionov in atletskih stez. Do konca preteklega leta je 571 mladincev in mladink v 1700 prostovoljnih delovnih urah na novo zgradilo in uredilo 17 manjših igrišč na vaseh, v večjih srednjih okraju in pri podjetjih.

Letos pa je ta mladinska delovna akcija zavzela širši razmah, saj so že po nepopolnih podatkih doslej zgradili 21 športnih igrišč za odbojko, nogomet, košarko itd.

Vzporedno z izgradnjo športnih igrišč pa so organizacije Ljudske mladine priredile vrsto delovnih akcij za ureditev vasi, novih nasadov in komunalnih naprav. Pri tem delu je več sto

mladincev opravilo 3042 prostovoljnih delovnih ur. Najbolj požrtvovalni so bili mladinci iz vajenskega in dijaškega doma v Kopru.

Ob Dnevu mladosti je Svet za telesno vzgojo OLO Koper preko okrajnega vodstva Ljudske mladine nagradil najboljše mladinske organizacije in pionirske odrede s športnimi rekviziti.

Sprejem cicibanov

v pionirsko organizacijo v divaški občini

Letos spomladi smo na pobudo okrajne Zveze društev prijateljev mladine in okrajnega Pionirskega sveta začeli obnavljati pionirske odrede in ustanavljati starejšinske pionirske svete po naših šolah. To reorganizacijo smo že napravili v Senožečah, Divači, Rodiku, Barki, Vremah, Lokvi in na Mišičah, do 25. maja pa bo še v Škocjanu in v Podgradu.

Da se bo pionirska organizacija razvila in utrdila, so nam dokaz programi, ki smo jih prejeli od posameznih pionirskih svetov za proslavo »Dneva mladosti«, dne 25. maja. Po vseh šolah bo ta dan svečan sprejem cicibanov v pionirsko organizacijo, slavnostni govori, kulturni programi, obdaritev pionirskih odredov s strani občinskega Pionirskega sveta, ki je v ta namen že nabavil šake in druge primerne igre. Večji del programov bodo seveda izvedli pionirji sami.

Razen tega bodo pionirji iz Divače obiskali Mizarsovo podjetje in Kurilnico Divača, kjer si bodo ogledali stroje in lokomotive.

Dne 26. maja bodo mladostniki v prostih vajah, v paradi mladosti in na glasbenem festivalu v Škocjanu.

Md

Pionirke med vajo na telovadišču v Sežani

osebnost. V dijaški skupnosti se ustvarja odnos sodelovanja, medsebojnega spoštovanja in razumevanja med dijaki in profesorji. Včasih so lahko dijaška stališča nezrela in oportunistična. To pa ni razlog proti dijaškim skupnostim, nasprotno: prav tedaj je najbolj dobrodošla vzgojiteljeva tovariška beseda, ki razvija v mladih ljudeh kritično in zdravo mišljenje. Tu ni nevarnosti za učiteljevo avtoriteto. Ne smemo pa pozabiti, da ceni srednješolec moč argumentov, resnice, ne pa administrativno premoč nadrejenega.

Kako je z dijaško skupnostjo na učiteljski?

V tem šolskem letu je dijaška skupnost zaživela in posegla vsestransko v problematiko našega zavoda. Imeli smo številne sestanke razrednih in šolske skupnosti. Predloge so obravnavali predstavniki dijakov s profesorji, o njih je razpravljali tudi šolski odbor.

V svojem razpravljanju so se dijaki najprej lotili metod in na-

Pionirji med vojaki

Nad vse prisrčen sprejem so doživeli postojnski pionirji, ko so pretekli teden obiskali ob Dnevu zmage pripadnike garnizije JLA v Postojni. Pionirji so priredili intimno proslavo s kulturnim sporedom, nato pa so si ogledali garnizijsko knjižnico in vojašnico. Poveljstvo postojnske garnizije JLA je pred zaključkom obiska pogostilo pionirje in jih obdarilo s knjigami.

Članica TVD v Kopru in zvezna reprezentantka Armanda Poljakova med vajo na visoki gredi

NA OBISKU PRI ITALIJANSKIH PARTIZANIH V FERRARI

Bojno tovarištvo - STEBER MIRU

V Ferrari, prijaznem mestu severovzhodne Italije, je bil 11 in 12. maja zbor preživelih pripadnikov garibaldinske divizije italijanskih partizanov »Italia«. Partizani iz njenega sestava so se od septembra 1943 pa vse do konca vojne borili v sklopu jugoslovanskih narodnoosvobodilnih enot. Zbora v Ferrari se je udeležila tudi delegacija Zveze borcev Jugoslavije, v kateri je bil naš zvezni ljudski poslanec, vicedirektor Splošne plovbe Tone Šturm, ki je bil v diviziji »Italia« pomočnik divizijskega komisarja.

Rastko Bradaškja:

Ko smo v velikem Mercedesu brneli po asfaltu od Trsta proti Benetkam in dalje skozi Padovo proti jugu, sem tovariša Šturma poprosil, naj nekoliko iztrese predalčke svojega spomina. Želel sem za naše bralce zvedeti, kdo in kakšni so tovariši, s katerimi

se bomo sestali v Ferrari. Kar mi je povedal Tone Šturm in kar sem pozneje še napaberkoval med zborovanjem in okrog njega, bi rad strnil in bom to v naslednjem skušal podati kot uvod v pričujoči zapisnik.

Najprej ponavljalna naloga iz zgodovine

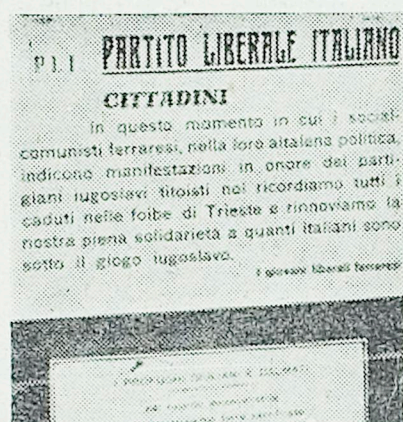
Kapitulacija savojske Italije septembra 1943 je zatekla na Balkan okrog 600.000 italijanskih vojakov vseh rodov in policije. Večinoma so se skušali rešiti, kakor so vedeli in znali, da bi se dokopali do Italije. Menili so, da je zdaj konec vojne zanje. Nemci pa so jim take misli kmalu izbili iz glave. Kdor se ni priključil republikanski fašistični Italiji, je neusmiljeno preganjan. Precejšen del teh vojakov in tudi karabinjerjev, ki so bili razmeščeni po Dalmaciji, Crni Gori, Hercegovini in celo v Grčiji. Na področju Knina je bil formiran bataljon »Gramsci«, razen tega pa je bilo še več manjših oddelkov, zlasti topničarjev in drugih vojaških strokovnjakov, ki so bili v sklopu jugoslovanskih enot.

Po posebnem privoljenju maršala Tita sta bila na prošnjo dveh višjih italijanskih karabinjerskih oficirjev formirana bataljona »Garibaldi« in »Matteotti«. Bila sta nato vključena v Prvo proletarsko brigado in v Tretjo krajiško, vsi skupaj pa so tvorili Prvo proletarsko divizijo — najboljšo in najslavnejšo partizansko enoto Jugoslavije.

Italijanske enote so bile organizirane kot jugoslovanske na popolnoma prostovoljni bazi in na nacionalni podlagi, tako da je ves komandni kader bil italijanski, razen nekaj višjih oficirjev jugoslovanske armade, ki so bili živa zveza med italijansko enoto in višjimi jugoslovanskimi štabi. Italijanski tovariši so se izkazali kot hrabri in požrtvovalni borci, ki so s svojimi jugoslovanskimi sodrugami delili vse tegobe gigantskega boja za svobodo, trpeli so in se veselili zmag skupaj z nami. Zavedali so se, kot so pozneje v Ferrari mnogi izmed preživelih borcev poudarili, da lahko le z borbo proti skupnemu fašističnemu sovražniku operajo sramoto in dočakajo svobodo kot zmagovalci in ne kot brezpravni premaganci. Zal se njihovo upanje ni docela izpolnilo in so bili po končani vojni in vrnitvi v domovino za mnogokaj opeharjeni.

Po hudih bojih, neskončnih pohodih, prestani lakoti in boleznih, sta ova italijanska bataljona skupaj s svojimi jugoslovanskimi tovariši in sovjetskimi vojniki vkorakala v Beograd. Bilo je to oktobra 1944. Enoti sta bili zdecimirani, vojaki izčrpani, vendar pa vedri in veseli, ker so že slutili bližnji konec nacističnega vojaškega stroja, s tem pa tudi konec vojne, od katerega so si veliko obetali. Vendar pa so na vrnitev v domo-

vino morali čakati skoraj še leto dni. Iz bataljonov »Garibaldi« in »Matteotti« ter velikega števila Italijanov, ki so bili osvobodjeni iz nemških koncentracijskih taborišč v Beogradu in

Plakati, ki so se pojavili na zidovih in plotovih v Ferrari naslednji dan po prihodu naše delegacije na zbor italijanskih partizanov. Zgornjega so tiskali in nalepili v svoji režiji »mładi ferrarski liberalci«. V njem pozivajo meščane, naj se v trenutku, ko ferrarski socialkomunisti v svoji gibljivi politiki naznanjajo manifestacijo v čast jugoslovanskih partizanov-titoistov, spominjajo vseh padlih v tržaških jamah in obnovijo svojo polno solidarnost z Italijani pod jugoslovanskim jarmom.

Prav tako so se našli julijski in dalmatinski begunci, peščica izgubljenih ljudi in službi kdo ve kakšnih vse političnih interesov, in so prav dni bivanja naše delegacije v Ferrari izbrali za slovesne maše zadošnice za »žrtvovanimi italijanskimi kraji«.

okolici in še drugih, ki so živeli v Beogradu. Je bila dne 29. oktobra 1944 formirana garibaldinska divizija »Italia«. Sestavljena je bila iz štirih brigad (»Gadaldina«, »Matteotti«, »Mamelik« in »F.lli Bandiera«) ter iz številnih pomožnih vojaških oddelkov. Vojaki so bili dobro oboroženi in oboroženi, lakote ni bilo več in tobaka ni primanjkovalo.

Divizija je nato sodelovala v bojih za prodor Sremske fronte, skupaj z jugoslovanskimi proletarci je podila Nemce in ustaše proti zahodu države. Italijanski borci so 11. maja 1945 med prvimi osvoboditelji vkorakali v Zagreb. S tem je bilo za italijanske tovariše konec krvave vojne.

Po zasluženem počitku so se v dveh posebnih vlakih pripadniki garibaldinske divizije »Italia« dne 2. julija 1945 vrnili v domovino. Seveda je bilo treba poprej nič koliko razgovorov in pogajanj z zavezniškimi poveljstvom v Italiji in italijanskimi oblastmi. Mnogim namreč ni šlo v račun, da pride domov tako slavna enota, vsa pod orožjem in polna revolucionarnega duha, pridobljenega v skupnem boju — z rano ob rami z jugoslovanskimi tovariši. Fašizem v Italiji je bil sicer tepen, vendar pa se je le potuhnil. Nove demokratične sile v Italiji so bile še premlabe in so se borile za utrditev svojega položaja. Prevelik vpliv delavskega razreda ni bil vseh okupacijskim silam, zato so morali italijanski proletarci po vrnitvi v domovino odložiti orožje in se danes niso za svojo antifašistično borbo in za junaško zadržanje doma dobili priznanja. Po nepozabnih dnevih vojaške parade v Vidmu so dne 9. julija 1945 Garibaldinci odložili orožje in se vrnili na svoje domove. Tako je bila zaključena epopeja italijanske partizanske divizije »Italia«, ki je bila za svojo izredno hrabrost imenovana za udarno divizijo. Njeni pripadniki so za svoje junaštvo prejeli številna visoka jugoslovanska odlikovanja in druga priznanja.

Svojega položaja pa domh še do danes niso uredili. Nimajo še priznanj vojaških stopenj, nimajo še odlikovanj, nekateri so bili celo preganjeni

in v zaporu. Vsi brez izjeme so bili za časa informbirojske kampanje zaradi svojih trdnih stališč izpostavljeni močnemu pritisku. Vse to pa je zdaj mimo in vse je napeljeno, da bodo dobili za svoj veliki antifašistični dobiček v zadnji vojni tudi doma zaslužen priznanje.

Z bojem jugoslovanskih narodov za svojo svobodo, z blestečo zmago revolucije v Jugoslaviji bo vedno neizpodročno povezan tudi spomin na

junaške italijanske tovariše, ki so se v garibaldinski diviziji »Italia« in drugih partizanskih enotah borili z rano ob rami z nami za to zmago, z rano ob rami proti skupnemu sovražniku — nacistični Nemčiji z vsemi njenimi sateliti vred.

To je nekako na kratko zgodba o tovariših, s katerimi naj bi se sestali v Ferrari in prisostvovali njihovem zboru, ki jih je spet zbral po dvanajstih letih.

Prisrčno veselje ob srečanju

Ko smo pridržali v Ferrari, je bila že noč. Osem in četrt. Povprašali smo za naslov sedeža pokrajinskega odbora A. N. P. I. (Associazione nazionale partigiani d'Italia = Narodno združenje partizanov Italije). Ni bilo težko najti. Zaustavili smo se samo dve številki dalje od prave. Ko smo stopili iz avtomobila, so že tekli po ulici proti nam neki ljudje in že od daleč na ves glas pozdravljali. Čakali so kar pred hišo, da se ja ne bi zgrešili. Kar vrgli so se našemu Šturmu okrog vratu, ga objemali in poljubovali, tudi ženske so bile vmes (pa saj Tone ni bil kriv, najbrž je bil še sam presenečen, da ga imajo tako radi), da si vseh še ogle dati ni utegnil. Seveda po dvanajstih letih ni mogel takoj spoznati vseh — treba je bilo malo pomoči. In pomoč je bila — spet majhno presenečenje — tovarišica Darinka, po rodu iz Novega Sada, nekdanja sanitetka v diviziji, zdaj pa srečna žena in mati male Luise, ki se tudi pozdravlja z nami.

Tako je bilo prvo srečanje in poslej je bilo še mnogo pozdravov. Objemi, poljubi in tudi sol-

Na večerji v petek, 10. maja, je vladalo pravo tovariško razpoloženje in zelo prisrčno in domače bždušje — prav kakršno mora biti, kadar se po dvanajstih letih sestanejo ljudje, ki so nekdanj vsako minuto drug za drugega tvegali življenje, delili poslednji kosček koruznega kruha. Obujali so spomine na vesele in žalostne zgodbe — vsekakor je bilo veseljih več.

Ta večer smo nekaj več zvedeli že tudi o mestu in pokrajini Fer-

Politično gospodarska lekcija

Pokrajina Ferrara ima nekaj nad 400 tisoč prebivalcev, od teh po štetu leta 1949 ima samo mesto 136.500. Pod zemljo je obilo zemeljskega plina, ki ga izkoriščajo za kuhanje in ogrevanje ter v industriji. Kjer je plov, je verjetno tudi nafta, ki je pa ne izkoriščajo zaradi navzkrižnih interesov raznih tujih petrolejskih družb. V delti reke Pad, kjer je potopljeno znamenito etrusko mesto Spina, so bogata gojišča jegulj; nekaj je tudi industrije (velika tovarna Montecatini in druge), sicer pa je gospodarstvo usmerjeno v glavnem na kmetijstvo. Zemlja je res intenzivno obdelana in ni nobenega prostega kosčka. Pašnikov ni. Čeprav

Bivši borci garibaldinske divizije »Italia« se zbirajo pred mestnim auditorijem v Ferrari pred začetkom zborovanja

rara, o gospodarstvu, političnem razmerju sil, odnosih med strankami in podobno. Zaradi znanosti razmer tudi o tem v naslednjem nekaj besed.

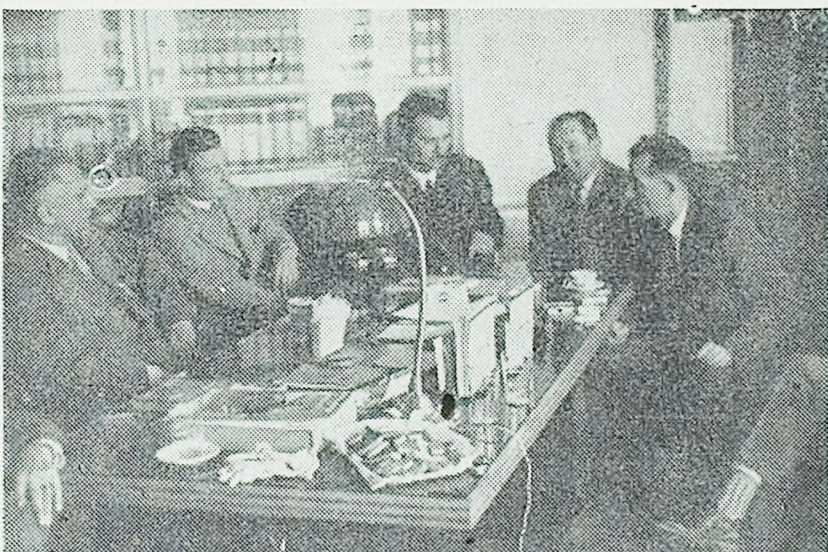
le v organiziranem delavskem gibanju zagotovljen uspeh njihovih zahtev. Zato je torej od 400.000 prebivalcev kar 165.000 mož in žena včlanjenih v sindikat, 60.000 pa je članov KPI. Kot večinska stranka imajo zato komunisti v rokah obliko in pokrajinsko upravo.

Seveda le do določene meje. Osrednja režimska vlada ima preko svoje stranke krščanskih demokratov v rokah ključne pozicije državne uprave: tajniki občin, prefekt s policijskim aparatom, nadzorstvo nad financami, vse to je v rokah vlade. V njenih rokah je tudi posredovalnica za delo, brezposelnosti pa tamkaj pomaga le priporočilo, žigosano na župnijskem uradu...

Druge politične stranke so razen demokristjanov nepomembne. Imajo pa na razpolago pomembna finančna in materialna sredstva. Zlasti strupeni so liberalci in »socialistično gibanje« (MSI). So pa v Ferrari močno agilni, in čeprav generali brez vojske, so ob partizanskem zboru brž nalepili nekaj plakatov, kjer izražajo svoje negodovanje sprčo obiska naše delegacije. Takoj so s pomočjo klera organizirali maše zadošnice za pokojnike »žrtvami« iz Dalmacije (!) in Istre in to tudi javno objavili. Da je še ponekod živa fašistična misel tudi v Ferrari, je najlepši dokaz veliki plakat, ki je 25. aprila letos vabil meščane k maši zadošnice za pokojnim »herojem« in »nesrečno žrtvijo« — Benitom Mussolinijem!

Prav zato ne more biti miru med temi povampirjenimi bolj ali manj prikritimi fašisti, ki se šopirijo v izobilju po razkošnih vilah in stanovanjih, ter med ubogimi ribičskimi družinami, ki v delti reke Pad mnoge prebivajo po bunkerjih, katere so Nemci med zadnjo vojno zgradili ob morskem obali v strahu pred zavezniško invazijo — in so še srečne, da imajo lahko vsaj tako streho nad glavo...

(Nadaljevanje in konec prihodnjič)

Naša delegacija ZB na obisku pri županu mesteca Argenta. Tovariš Tone Šturm tolmači gostitelju naše gospodarske razmere in perspektive

zice. Na železniški postaji smo pričakali udeležence s severa in juga — iz Vidma, Benetk, Firenc, Milana in od drugod, iz Ternija in Rima — vsepovsod po Italiji so raztreseni pripadniki divizije »Italia«. Se je živih nekaj nad dva tisoč pet sto. Seveda vsi niso mogli priti — vožnja je draga in tudi sicer so veliki stroški. Popustov na vlakih ali avtobusih pa v Italiji za podobna zborovanja še ni. Zato je pripravljali odbor prejel številna pisma in obzobjavke, v katerih so nekdanji bojni tovariši opravičevali, da zaradi velikih razdalj in stroškov ne morejo priti na zbor, obenem pa so pošiljali svoje pozdrave in najboljše želje za uspešno delo sestanka. Vsi so poudarjali, da naj bi zbor bil potrdilo prijateljstva, ki je bilo skovano med garibaldinci in jugoslovanskimi partizani med zadnjo vojno v skupnem boju proti istemu sovražniku.

Na železniški postaji smo pričakali prof. Parmiggiani iz Vidma, nekdanjega načelnika divizijskega štaba, Giuseppe Maras iz Rima, bivši poveljnik divizije, je pričakoval svojo družino. Prispej je tudi naš vojaški ataše iz Rima, polkovnik JLA Stevo Ilić. Prišli so se številni drugi bivši partizani — pozdravljanja, vprašanj in odgovorov kar ni hotelo biti konca.

Imajo precej živine, ki jo redijo ločeno — za meso in za mleko — goveda ne pasejo, pa kljub temu krave dajejo veliko mleka. Razplojujejo govedo samo z umetnim osemenjevanjem. Povsod je videti vzorno obdelano zemljo, posejano z različnimi kulturami. Največ je hruškovih sadovnjakov. Zemlja je v glavnem last privatnih posestnikov, ki so obenem tudi najbolj nazadnjaški elementi in hudo nerazpoloženi do vseh oblik naprednega gibanja zlasti med kmetijskimi delavci.

Sprčo takega gospodarskega položaja je seveda med prebivalstvom največ ročnih delavcev, težakov, ki so v nenehnem boju s svojimi delodajalci in gospodarji strnili svoje vrste, ker so že zdavnaj uvideli, da je

Izlet koprskih rezervnih oficirjev

Člani Združenja rezervnih oficirjev občine Koper so v nedeljo, 19. t. m., obiskali neko našo tankovsko enoto JLA. Po pozdravu so si ogledali tank in drugo oklepno orožje. Rezervni oficirji so postavili svojim poklicnim tovarišem mnogo vprašanj in pri tem pokazali veliko zanimanje za prikazano orožje še posebno pa za radijska sredstva za vozo.

Po treh urah ogleda so rezervni oficirji zapustili enoto, hvaležni aktivnim oficirjem za razlago in ponosni na moderno oborožitev naše JLA. Izlet je uspel v strokovnem in družabnem pogledu, žal pa se ga je udeležilo le majhno število članov Združenja. Jože Štrumbelj

Delegat Zveze borcev Jugoslavije, zvezni ljudski poslanec Tone Šturm, v družbi predsednika pokrajinskega odbora A. N. P. I. (Narodno združenje italijanskih partizanov) v Ferrari Giuseppeja Gellija na obisku (občina Argenta v pokrajini Ferrara)

Za razbremenitev gospodini

Časi naporenega pranja z milom, sodo in varenino počasi minevajo. Vsa ta preizkušena sredstva, ki so jih uporabljale naše matere in babice dolga stoletja, izginjajo iz sodobnega gospodinjstva. Nič več ne bo naporenega drgnjenja, velikih in težkih rjuh, pranje je postalo čudovito lahko s sintetičnimi pralnimi sredstvi v obliki praškov, ki jih imamo tudi pri nas že nekaj vrst.

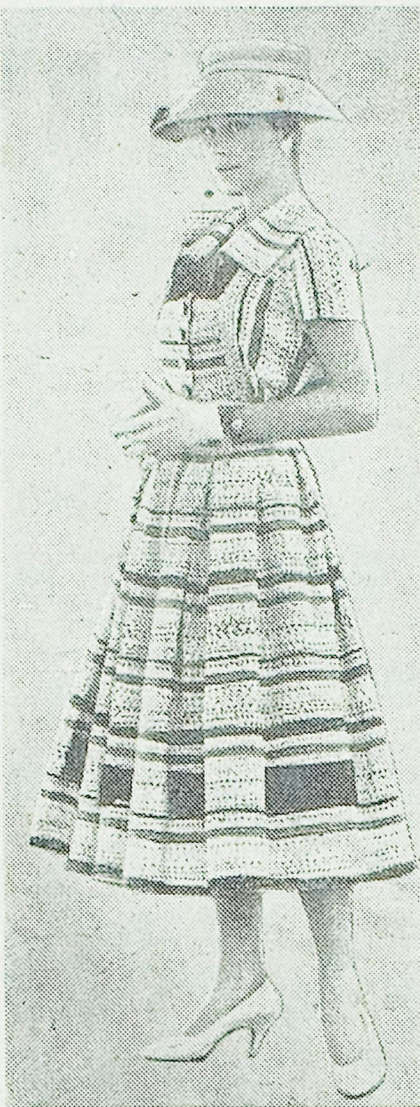
Vzrok, da so začeli kemiki iskati nova in boljše pralna sredstva kot je klasično milo, je bil v pomanjkanju surovin za izdelavo mila ter dejstvo, da je še tako dobro milo neuporabno v trdi ali slani morski vodi. Kemija, ki nam je dala že toliko dobrih in uporabnih snovi (spominimo se samo na plastične mase in nylon), nam je tudi tu pomagala iz zadrege. Po dolgotrajnih raziskovanjih se je kemikom posrečilo dobiti spojino, ki ima vse boljše lastnosti kot navadno mi-

nima izkušenj v pranju z detergenti ali jih celo ne pozna, bomo na kratko opisali to uporabo, o kateri smo že nekaj pisali v eni prejšnjih števil našega časopisa. Sedanje navodilo velja predvsem za detergent EGO. Sicer je navodilo vedno na ovitku.

Glavna navodila so tale: pri pranju z detergentom ne uporabljamo ne sode in ne mila. Ni potrebno da perilo plava v raztopini, dovolj je, če je pralne količine le toliko, da je perilo z raztopino pokrito. Če je perilo zelo umazano ga pustimo v raztopini čez noč. Za raztapljanje praška uporabimo segreto vodo, ki naj bo tako vroča kot prenese perilo. Za belo perilo uporabimo vrelo vodo. Ko se je prašek v vodi raztopil, namočimo v raztopino kose suhega perila. Paziti moramo, da ne peremo z belim perilom tudi pisanega, ki pri pranju oddaja barvo. Ko vzamemo perilo iz raztopine, pregledamo, če so morda ostali še kje kakšni madeži in jih rahlo zdrgnemo da izginejo. Perilo izpiramo, dokler ni izpiralna voda popolnoma čista. Ko bo perilo suho, boste opazili, da je snežno belo in da je zopet dobilo lesk, kot ga je imelo takrat, ko je bilo novo.

Uspešno delo pivških zadružnic

Odbor žena zadružnic v Pivju je s pomočjo okrajnega ljudskega odbora in Društva za napredek gospodinjstva organiziral trimesečni gospodinjški tečaj, ki se je prav te dni zaključil. Obiskovalo ga je 60 žena in deklet iz Pivke in okolice. Vse so z zanimanjem sledile pouku, le nekatere so polagale več pozornosti praktičnemu delu kot teoretičnemu. Pohvaliti je treba požrtvovalnost kuharice in članice odbora žena zadružnic Pavle Cerkenik iz Petelinj, ki sta se res potrudili, da je tečaj dobro uspel. Ta uspeh pa je najbolj podčrtala gospodinjstva razstava. Obiskalo jo je več sto ljudi iz bližnjih in oddaljenih krajev. Koristnost takih tečajev — gmojno ga je podprla Kmetijska zadruga, delno pa so prispevale tudi tečajnice same — je tako pomembna, da bi bilo razmisliti o možnostih njihovega stalnega prirejanja. Seveda pa bi bilo treba dobiti potrebna sredstva za izvedbo tečajev tako pri občinah, kakor tudi pri okraju.

Za poletje: črtasta obleka s pentljo pod ovratnikom in prepleteno v krilu. Prav gotovo lep okras!

Žene zadružnice so delavne

V Bertokih so te dni zaključili enomesečni krojni tečaj, katerega se je udeležilo 25 žena.

Razen tega tečaja so letos priredile bertške žene tudi tečaj za oskrbovanje piščancev, za vkuhanje jesenskega sadja in zelenjave ter gospodinjški tečaj.

Izvedbo tečajev je materialno podprla tamkajšnja kmetijska zadruga.

Orehove kepice

Vzemi tri zvrhane žlice stolčnega sladkorja in dve pesti zmlelih ali drobno sesekljanih orehovih jedrc in to prav dobro mešaj z enim jajčnim beljakom. Čim dlje mešaj, tem bolj narašča. Pomazi pekačo z mastjo ali prav na tanko z voskom in polagaj nanj majhne kupčke (za velikost debelega oreha). Speči jih v ne prehudi vročini.

denc, da to zmorejo samo nadarjeni otroci, tisti, ki naj bi bili nekoč poklicni pisatelji, slikarji, igralci, plesalci itd. Po socialističnih načelih ne vzgajamo samo izbranec, pač pa smo prepričani, da mora biti take vzgoje deležen vsak otrok, tudi tisti, ki bo delal kot delavec v tovarni, obrti ali drugje.

POMEN POTUJOČIH KNJIZNIC

Vsa ta kompleksnost vprašanj in torišče dela ne more biti rezervirano samo za mestnega otroka. Na vasi je že tako malo možnosti za tisto estetsko izobrazbo, ki jo dobi mestni otrok skoraj mimogrede: radijske oddaje, film, gledališče, knjižnice. To so velike možnosti izobrazbe.

Iz dramskega oddelka pri Pionirski knjižnici se je razvilo Mladinsko gledališče. Na sliki: vaja

Morda bi kazalo v Ljubljani organizirati centralno izposojevalnico knjig za vso Slovenijo. Obenem s tem pa se poraja težnja, naj bi občine organizirale ustanove, podobne Pionirski knjižnici v Ljubljani. Knjižnica ima za to že sedaj stalne stike

MATERI

Konec najlepšega spomladanskega meseca praznuje mati svoj rojstni dan in istega dne tudi god. Skromno ga proslavlja, kakor je sama skromna. Voščila z iskrenimi željami, napitnice ob rujni kapljici, cvetje in melodije, najmlajši pa zaigra na gosli nje- no najljubšo pesem. Zaživela je tedaj mati, vlažne so njene oči, rošno je oko njenega edince, ki ji je ostal od osmerih.

Ko je stopala v jesen življenja, si je večkrat glasno dejala, ostali pa smo natihome razmišljali: Kdo ve, če ni tokrat morda poslednjič. Ob tej misli se je zresnil njen sin: Saj ni imela ničesar od življenja in že gre v zaton. Toda tegobe niso matere strle. Polna življenja, žilava, čila in vedrega obraza je stopala iz leta v leto, pozno jeseni naproti.

Morda je letos poslednjič. Potem ne odlašaj. Nudi ji, kar le moreš. Saj je za vsako najmanjšo stvar, vljudno besedo ali dobro željo tako zelo hvaležna. Daj ji torej še zdaj del svojega srca. Naj tudi ona čuti tvoje spoštovanje in ljubezen!

In pomislil je, da je tudi mati bila nekoč mlada, cvetoča, lepa, obdarjena s prikupno živahnostjo, polna življenja, želja in hotenja. Zdaj je usahnulo vse, razen volje do življenja, vedno jasna zavest in materino srce. Pehala se je skozi dolgo in bedno življenje, butala ob topla in kamenita srca, ob znoju in trpljenju. Samopremagovanje in odrekanje. Usoda ji ni bila naklonjena. Toda njena vedrina in pogum sta zmagala nad uničujočimi silami. Vzdržala je v nena-

domestljivi ljubezni do tistih, ki so bili njena kri.

Naj vse to prezre, zataji, bo brezčuten? Vsaj na njen dan hoče si z njo deliti iskreno veselje in prijetno bol resnične radosti. In ko se je zamislil v preteklost matere in na rane, ki jih ji prizadejal, ga je prevzelo močno kesanje. Stopil je k materi in prosil odpuščanja. Bila je ganjena še bolj. V svoji dobroti tega ni pričakovala. Saj je vedno tiho potrpežljiva in sproti odpuščala. On je to vedel in čutil. Danes ob tej lepi priliki želi z njo vidno spraviti, njej v uteho, sebi v pomirjenje. Nemara ne bo več te prilike.

Tako je prešel dvainosemdeseti rojstni in godovni dan. Ravno polovico let je dočakal ob njej v trpljenju in v veselju. Bilo jima je tako laže.

Letos ne bo več tega najprijetnejšega praznovanja. Pred kratkim je utihnula za vedno. Njenega vedrega obraza ni več. Kaj bi dal, če bi mogel obnoviti še lansko slavo. Blaga mati, še prežgodaš si odšla! Na Tvoj dan v tem najlepšem mesecu Te ne bo. Hujša je ta zavest od vsakega telesnega trpljenja.

Tu je Ti je bilo sovraštvo in zloba. Vzljubila si, kar je bilo dobro in lepo. Odpuščala onim, ki si tega niso zaslužili. Bila si dobra in pravična. To me tolaži. Bodri me Tvoj vzor, vodijo me Tvoje nevarljive besede in misli.

Naj trpim ali se radujem, bom otožen ali razigran, sam ali v družbi, kjerkoli! Na tebe, nepozabna mati, in na Tvoj dan ne pozabim nikdar!

dr. M. V.

Glavna inženirka Tovarne mila v Piranu Tita Kovač

lo. Te lastnosti so predvsem uspešno pranje z minimalno mehansko obdelavo, pri kateri lahko uporabljamo celo trdo ali morsko vodo in dobimo kljub temu snežnobelo perilo. Ta pralna sredstva — sulfonati, kakor jih označujejo proizvajalci — so širšim krogom znana pod imenom detergenti ali sintetična pralna sredstva. Detergenti zato, ker v angleščini pomeni detergent pralno sredstvo. Beseda sinteza pa je latinskega izvora in pomeni spajanje.

Med najboljšimi novimi pralnimi sredstvi na našem tržišču je izdelek tovarne mila iz Pirana EGO. Ker večina naših žen še

Izposojevalnica Pionirske knjižnice v Ljubljani. Knjižničar sicer svetuje in pomaga pri izbiri, vendar ima premalo časa, zato napoti otroka v čitalnico, kjer je deležen individualnega zanimanja in vzgoje knjižničarja

OBISK V PIONIRSKI KNJIZNICI V LJUBLJANI

Ustanova, ki skrbi za splošno vzgojo otroka

(Nadaljevanje in konec)
PESTROST DELOVANJA

Razen izposojevalnice in čitalnice ima Pionirska knjižnica v Ljubljani tudi likovni, jezikovni, ritmični in dramski oddelki ter mladinsko gledališče.

V zimskih mesecih obiskujejo čitalnico mladinski pisatelji in seznanjajo mladino s svojim delom. Pripovedujejo jim o svojem življenju, tolmačijo svoje in druge knjige, zlasti tiste, ki jih imajo dijaki kot obvezno šolsko čtivo. Ob izidu kake nove pravljice ali pripovedke pripravi čitalnica svojim bralcem umetniško pripovedovanje ob zvočnih in svetlobnih efektih na malem improviziranem krožnem odru. Iz te oblike se je lansko leto razvil dramski oddelki ali mladinsko gledališče.

To je pravo gledališče v krogu, ki ga ustvarjajo žarometi in umetniško posredovanje tekstov, spremljano z izvirno glasbo. Učinek je izredno velik. Otroška fantazija se z lahkoto sprosti in znajde v fantastični pravljici vsebini. Knjiga in oder si tu podajata roko.

Tudi pri kinopredstavah je obisk več kot zadovoljiv. S tem jih privabljajo v prostore, ki jih bodo prav gotovo še kdaj obiskali kot čitalnico. Predvajajo poučne in zabavne filme.

Nove metode dela si utira tudi risarski, plesni in jezikovni krožek. Pri risarskih tečajih se sprošča otrokova fantazija in vodi otroka tako, da oblikuje iz svojega daru opazovanja in spomina. To ni šolsko risanje, ki je vezano na določene forme. Pri plesu skrbi voditeljica, da se otrokovo telo čimprej uglaši na ritem in da preko tega oglaševanja oblikuje otrok lepe estetske oblike. Jezikovni tečaj temelji na igri, pesmi in nazornosti, daleč proč od slehernega pouka slovničnih pravil. To vse bo še prišlo v gimnazijah.

Vse to pa ima en sam cilj: usmerjati vso mladino k sposobnosti estetskega uživanja in udeleževanja brez nezdravih ten-

z vsemi okraji in občinami v Sloveniji, kjer nameravajo ustanoviti podobne ustanove in jim pomaga s strokovnimi nasveti.

GRADIVO ZA STUDIJ

Z vsem svojim delom nudi Pionirska knjižnica gradivo za študij otroške psihe, kar služi kot dragocen študijski material mladinskim založbam, literarnim zgodovinarjem, mladinskim psihologom, mladinskim knjižničarjem, ustanovam in pisateljem, skratka vsem, ki se ukvarjajo s temi problemi. Strokovno osebje ima tedenske sestanke, na katerih razpravljajo kritično o novitetah, vodijo pa tudi poseben katalog, kjer so zbrane ocene mladinskih del iz vseh časopisov in revij. V povezavi s sorodnimi organizacijami bo dal študij tega materiala lepe rezultate in rešil marsikatero vprašanje moralne in vsake druge vzgoje.

Kljub lepemu napredku še ni opravljeno vse, kajti pionirsko delo zahteva precej časa. Zdaj bo vedno laže in uspehi bodo vedno bolj vidni. In laže bo tudi vsaki novi tovrstni ustanovi, ker bo lahko uporabila izkušnje svoje starejše sestre.

EPILOG V KOPRU

In končno, zakaj vse to dolgo in izčrpno pisanje o ljubljanski Pionirski knjižnici, njenem pomenu in nalogah? Zato, da bi spoznali, kako pomembna je ta ustanova za bodoči razvoj mladega rodu in da bi se zavedali, kako lepo bi bilo, če bi jo imeli tudi v Kopru. To ni utopija, to je stvarnost, uresničljivo dejstvo, odvisno samo od nas.

Gre za tole: Zveza prijateljev mladine Jugoslavije je odobrila Kopru pol milijona dinarjev za ustanovitev take knjižnice. Poudarjam take, kajti darilo je vezano na določene pogoje. Zagotovljeni morajo biti prostori, kajti nima pomena, da ležijo knjige v zabojih in sploh mora biti knjižnica urejena po načelih, ki so jih uresničili v Ljubljani. Seveda niso te oblike toge in iščejo vedno novih poti in prijemov, že zato ker so predmet njihovega dela otroci, najbolj kritični opazovalci. Toda vsaj objektivne težave morajo biti odstranjene, da ustanova lahko prične z delom.

To pa bo prav gotovo rešeno, če bomo samo za hip pomislili na dejstvo, kakega pomena in izredne važnosti bi bila taka ustanova v naših krajih, kjer je dolgoletna tuževa raznarodovalna politika pustila sledove, ki nam jih še vedno ni uspelo popolnoma izbrisati.

Z. L.

ZA NAŠE KMETOVALCE • ZA NAŠE KMETOVALCE • ZA NAŠE KMETOVALCE • ZA NAŠE KMETOVALCE • ZA NAŠE KMETOVALCE

O ODKUPNI POLITIKI

Zgodnje povrtine in sadje odkupujejo v obalnem področju koprškega okraja že ves mesec maj. Kakor je znano, je izšel lani odlok o obveznem odkupu kmetijskih pridelkov prek kmetijskih zadrug. V Sloveniji, zlasti v koprskem okraju, se je ta odlok dokaj uspešno izvajal. Vendar so se pojavile precejšnje pomanjkljivosti tehničnega in organizacijskega značaja. Mnogokrat potrošniška središča niso bila založena z blagom, kmetje pa na drugi strani niso mogli prodati vseh svojih pridelkov.

Da bi te napake odstranili, so se letos še pred sezono odkupa večkrat sestali upravniki in predsedniki kmetijskih zadrug z zastopniki Zadrugne poslovne zveze v Kopru in s predstavniki odkupnih podjetij. Podrobno so se dogovorili ne samo o odstranitvi napak, temveč o celotni odkupni politiki tako z organizacijske kakor tudi s tehnične plati.

Pri odkupu so se namreč pojavila najraznovrstnejša vprašanja, ki zadevajo ne samo odkup pri proizvajalcih, temveč tudi vskladitve, sortiranje, prevoz, embalažo, plasman blaga, predelavo in predvsem cene.

Pri sistemu odkupa je bistveno, da zadruga zajamčijo kmetu odkup vseh viškov, cene pa naj bodo takšne, da bodo kmetu dajale pobudo za boljše in večjo proizvodnjo. Zadruga poslovna zveza kot gospodarsko združenje kmetijskih zadrug pa mora poskrbeti za plasman blaga, za njegovo predelavo in za izvoz. Zato so vključena v zadrugno poslovno zvezo podjetja, ki skrbijo za promet kmetijskih pridelkov, kot so »Vino-Koper«, »Fructus« in »Mleko«. Gre torej za to, da ustvarimo enotno politiko, ki bo zajamčila kmetovalcem, kmetijskim zadrugam, predelovalni industriji in odkupnim podjetjem tesno povezanost in zdravo pot za vsesplošni napredek in za dvig kmetijske proizvodnje. Ta politika se mora vskladiti tako s koristmi skupnosti kot posameznih proizvajalcev in potrošnikov.

Na sestankih pred odkupno sezono so sklenili, da je za uspešen odkup, prodajo in izvoz blaga nujno potrebno povečati število odkupnih postaj, po možnosti sortirati blago že pri proizvajalcu na terenu, povečati prevozni park, nabaviti stroje za luščenje in razkoščičenje sadja za pulpiranje, urediti embalažo, določiti enotne cene po vseh zadrugah, določiti čas odkupa in odkupovati samo zdravo blago.

Sklepi sestankov pred odkupno sezono se v obalnem pasu povsod zadovoljivo izpolnjujejo, če-

prav še nismo na višku odkupne sezone. Predvsem se vsi držijo enotnih cen, ki jih dnevno določa posebna komisija, sestavljena od predstavnikov odkupnih podjetij, Zadrugne poslovne zveze in kmetijskih zadrug. Dovoz blaga v zadrugo so določili le do sedme ure zvečer, to pa zaradi tega, da bi lahko pravočasno obvestili potrošniška središča in kupce o količini blaga in pa o cenah. To je bilo nujno potrebno, ker so izkušnje prejšnjih let pokazale, da je v tem pogledu vladala precejšnja anarhija.

Da bi se sistem odkupa prodaje in izvoza čimbolj poenostavil, so sklenili ustanoviti pri »Fructusu« v Kopru tržno borzo za kmetijske pridelke, ki bi se kasneje razširila na vse področje koprškega okraja. Tržna borza ima tudi namen odpraviti verižništvo, ki so ga uganjali razni kupci iz večjih potrošniških središč v zaledju, se bogatili in kopičili denar na račun potrošnikov. Koprška odkupna podjetja so sposobna popolnoma zadovoljiti vse grosiste v zaledju z lastnimi silami in kadri.

Kar zadeva sortiranje blaga na terenu, so ugotovili, da bi proizvajalci prihranili »Fructusu« 25 do 30 milijonov dinarjev letno, če bi vsaj 50% svojega blaga sortirali doma ali pa v zadrugah. Sklenili so tudi, da bodo zadruga dostavljale blago »Fructusu« na odprt račun, tako da bi kmetovalci dobili plačano blago čez štirinajst dni. S tem bi letno prihranili okrog 20 milijonov dinarjev, ker se v nasprotnem podjetje »Fructus« mora poslužiti kredita za obratovanje, za katerega pa mora plačati visoke obresti.

Prav tako so sklenili, da morajo kupci kupiti z blagom tudi embalažo. S tem bodo odkupna podjetja v koprskem okraju znižala stroške še za nadaljnjih 20%.

Glede preskrbe s sadjem, zelenjavo in povrtino domačega tržišča pa je bilo sklenjeno, naj bo blago v mestih obalnega področja najcenejše. Zato lahko malo-prodajalci in gostinci kupujejo neposredno pri KZ, ali proizvajalcih, zato pa si morajo preskrbeti dovoljenje Trgovinske zbornice v Kopru.

Na sestanku v preteklem tednu so proučili tudi vprašanje izvoza

kmetijskih pridelkov v inozemstvo. Ugotovili so, da je precejšnje zanimanje za naše pridelke v Zahodni Nemčiji, Holandiji in tudi v Italiji. Pogodbe se že zaključujejo, zlasti za sveže sadje, zelenjavo in za paradižne pulpe. Holandija je zlasti pripravljena kupiti večje količine žlahtne pulpe (jagod in robidnic), Nemčija paradižno pulpo, šipek in brinje, Italija pa grah, češnje in drugo zelenjavo. Torej ni strahu, da letos ne bi mogli plasirati na domača in inozemska tržišča viškov kmetijskih pridelkov iz našega okraja.

Ru

Živahno se pripravljajo na Dan mladine

Posebno skrbno so se pripravili mladinci na medšolsko tekmovalstvo mladinskih aktivov. Že dva meseca tekmujejo v počastitev rojstnega dne maršala Tita in Dneva mladosti in izpolnjujejo točko za točko zahtevnega programa. Ob Dnevu mladosti bodo nastopili v paradi telovadci in člani krožkov s svojimi izdelki, folklorna skupina pa se bo predstavila z narodnimi plesi.

Tudi Dan vajencev, ki sovpada s tem praznovanjem, bo letos posebno svečan. Vajenska mladina našega okraja tekmuje med seboj v športu in kulturnih prireditvah.

HUD SOVRAŽNIK NAŠIH VINOGRADNIKOV

TRTNI ZAVIJALEC

Na področju občin Divača in Sežana je na trtah mnogo listov zviti v obliki cigare. V njih najdemo 3—6 jajčk prozorno bele barve. Delno so se iz njih že razvile ličinke.

To so jajčka in ličinke trtnega zavijalca (tartjona), ki lahko povzroči našim vinogradom občno škodo, ker zmanjšuje površino asimilacijskih organov vinske trte. 6—9 mm dolgega hroščka spoznamo po modro-zlatozelenem sijaju. S svojim škodljivim delom prične že zgodaj spomladi, ko nagrizne brstje in mlado listje. V mladih listih izjeda progaste luknje med glavnimi rebri. Po približno 10—15 dneh hranjenja se pari, nato samica nagrizne do polovice listne peclje. List se zaradi tega omehča oziroma uvene. Tako omehčan list samica zvije kot cigaro-smot-

ko in v njo odlaga jajčeca. Včasih nagrizne tudi poganjke in jih zvija na isti način. Ena samica uniči do 80 listov.

Ličinke se hranijo z razpadajočim listnim tkivom. Medtem smotke padejo na zemljo in trohnenje se nadaljuje. Po 3—5 tednih ličinka odraste in se zabubi plitvo v zemljo. V jeseni prileze iz zemlje odrasel hrošček, ki pa takrat ne povzroča večje škode, ker se že po kratkem času ponovno vrne v zemljo, kjer prezimi.

Njemu sorodne hrošče najdemo tudi na sadnem drevju, dalje na brezi, topolu in lipi.

Napačno je mnenje naših kmetovalcev tega področja, da tartjon koristi s svojim delom trti, češ da grozdi dobivajo tako več

sonca. Veliko večja škoda je v tem, kakor smo že omenili, da se zmanjšuje asimilacijska površina, posebno pa v letih, ki so ugodna za razvoj tartjona, ko trte zgubijo polovico listja. Sedaj je še čas za zatiranje tega hrošča. Obiranje in sežiganje »cigar« je najcenejše in najbolj sigurno zatiranje. Treba pa je to izvesti množično. To delo lahko izvršijo tudi šolski otroci.

Tega škodljivca pa lahko zatiramo tudi s škropljenjem zgodaj spomladi, ali pa s prašenjem. Zato naj kmetovalci pohitijo v svoje vinograde ter zberejo in sežgejo čim več »smotk« ter se prepričajo, ali so v njih še jajčka in črvi.

Na ta način bodo rešili za prihodnje leto mnogo listov, grozdov in poganjkov v svojih vinogradih.

inž. Angelina Gabero

ZA VINOGRADNIKE TUDI NEKAJ

Premisleka vredno

Pri obnovi vinogradov upoštevajmo tudi namizne sorte grozdja

Za proizvodnjo namiznega grozdja so v vinorodnih predelih Slovenije povsod ugodni pogoji, toda za gojenje najzgodnejšega grozdja ima primorski predel, predvsem pa Koprsko, dominantno vlogo. Ugodne klimatske in talne lastnosti Koprškega omogočajo rano zoritev ter narekujejo možnost pridelovanja toliko grozdja, da bi z njim skoraj pol leta, to je od konca junija do začetka decembra (hladilnica!) z uspehom oskrbovali tržišča. Kmetovalci obalnega področja imajo dovolj izkušenj pri vzgoji namiznega grozdja, saj je predvojni vinska kriza prisilila marsikateriga vinogradnika, da je zasadil nove vinograde z boljšimi namiznimi sortami grozdja. Toda v zadnjih letih, ko se je znatno dvignila cena vina in ko se je odkupna cena grozdju znižala, so se proizvajalci odločili za sajenje vinskih sort trte ter ob slovenski obali začeli zanemarjati že obstoječe nasade grozdja.

Desetletni zvezni plan za prospeh vinogradništva, sprejet leta 1952, predvideva med drugim tudi znatno povečanje obsega povr-

šine zasajene z namiznimi sortami vinske trte. Tako navaja, da bo do konca leta 1962 19% skupne vinogradniške površine zasajene z namiznimi sortami grozdja, kar znaša 40.000 ha. Čeprav Slovenija nima velikega deleža v proizvodnji tovrstnega grozdja, vendar ne smemo zanemariti njegove proizvodnje posebno ne na Koprskem. Če upoštevamo, da je bilo ob slovenski obali lani odkupljenega 278.391 kg namiznega grozdja, to je 63,33% od republiškega odkupa in da je njegova vrednost znašala več kot 15 milijonov dinarjev, nam da misliti o rentabilnosti gojenja namiznih sort vinske trte.

Zal ni bilo doslej primerne stimulacije za odkup vinogradnikom, ki proizvajajo namizno grozdje, katero zori šele septembra ali celo oktobra. Lani so imele zadovoljivo odkupno ceno le sorte, ki zgodaj zore kot Kraljica vinogradov, Panse rani in Guštana ali Svilovka.

Analiza gibanja odkupnih cen v lanskem letu kaže, da je gospodarsko upravičena edino proizvodnja najzgodnejših sort, zorečih julija in avgusta, ker je takrat povprečna odkupna cena od 60 do 115 dinarjev in pa ob koncu oktobra. Sorte, ki dozorevajo v septembru ali v oktobru, imajo dostikrat nižjo ceno kot vinsko grozdje.

inž. AG.

Postavlja pa se še eno vprašanje: ali ne bi pri obnovi vinogradov na Koprskem upoštevali rentabilnost gojenja grozdja in tistih sort, ki so najkvalitetnejše za predelavo v sadne sokove.

Potrošnja svežega grozdja v svetu stalno narašča. Največ so ga leta 1956 konzumirali v Turčiji, 24,1 kg letno na prebivalca, sledi Grčija s 16,9 kg, Italija 12,7 kg, Španija 10,7 kg, Jugoslavija 7,29 kg, nato pa Francija s 5,12 in ZDA s 3,5 kg. Povprečna količina konzumiranega grozdja v Sloveniji znaša samo 6 kg na prebivalca.

Na koncu bi omenil še hranilno vrednost grozdja.

En kg grozdja vsebuje termodynamično vrednost 600 do 800 kalorij, kar bi ustrezalo približno 1/3 dnevne potrebe kalorij, potrebnih za normalni človeški organizem. Razen same prehranbene vrednosti so priznali grozdju zdravniki tudi razne dietične in zdravstvene lastnosti. Vrednosti grozdja ne smemo ocenjevati samo po sestavinah, ki so v njem (n. pr. sladkor, kislina itd.), zelo važna je namreč tudi kakovost. Kislina: jabolčna, vinska, limonova, oksalna, izboljšujejo prebavo. Vitamini, fermenti, rudninske snovi ter beljakovine in fosfati grozdja so za človeško zdravje izredno pomembni, zato o njihovi vrednosti v naši prehrani ni potrebno razpravljati.

Ze iz navedenega torej sledi, da mora biti grozdje na Koprskem bolj upoštevano, v večji meri gojeno, imeti pa mora seveda zadovoljivo ceno. Zaradi ugodnih naravnih in gospodarskih pogojev (turizem, dobra prometna povezava), imajo namizne sorte pri nas bodočnost.

J. G.

V Izoli bo komisijska ocenitev škode

Svet za kmetijstvo in gospodarstvo pri Občinskem ljudskem odboru v Izoli bo izvedel obširno agitacijo za obrezovanje oljk, ki mora biti zaključeno 10. junija letos.

Lovska družina v Izoli bo opravljala poljsko čuvajno službo in prijavljala tatove poljskih pridelkov sodniku za prekrške.

Ta svet je tudi imenoval posebno komisijo, ki bo ocenila škodo pri posameznih kmetih, ki jo je povzročila slana ter predlagala oprostitev ali odlog plačila davčnih obveznosti. D. B.

IN ŠE NEKAJ ZA NAŠE VRTNARJE

Zakaj več skrbi kumaram

Vzgoja kumar je v glavnem znana že v vseh predelih naše ožje in širše domovine. V državah z naprednim vrtnarstvom in povrtinarstvom štejejo kumare za važno gospodarsko kulturo, saj jih je možno gojiti pod steklom z velikim uspehom v zimi in spomladi, t. j. prav v času, ko je po njih največje povpraševanje na vseh svetovnih tržiščih.

Kumara je rastlina toplih predelov, zahteva zaščiten lego ter precej talne in zračne vlage. Najbolje uspeva pri temperaturi okrog 30 stopinj Celzija, ki je tudi odločilnega pomena za kvaliteto plodu. Zemljišče, na katerem nameravamo gojiti to rastlino, mora biti že v jeseni globoko preorano, spomladi pa ponovno bolj plitko ter pognojeno s hlevskim, najbolje konjskim gnojem (400 do 500 g na ha). Z dodatkom umetnih gnojil spomladi, v času vegetacije, lahko občutno povečamo donos. Izkušnje kažejo, da je najbolje dodajati umetna gnojila v obroklih; preizdatno uporabljanje hitro delujočih dušičnatih gnojil nam-

reč povzroča prenegel razvoj listja na škodo cvetov in plodov. Zelo uspešno je dodajanje dušika v obliki amonijskega sulfata — 150 do 400 kg na hektar — odvisno od količine hlevskega gnoja, s katerim smo prvotno pognojili. — Fosforna kislina in kalij delujeta na pospeševanje zorenja in na razvoj kvalitativnih plodov. Fosforno kislino dodajamo v obliki superfosfata, in to 400 do 500 kg na hektar. Glede na to, da rastlina potrebuje in troši sorazmerno veliko kalija, ga dodajamo okrog 500 kg na ha.

Izredno koristno je rezanje vršičkov (vršičkanje). S tem dosežemo, da plod prej dozori in da posamezna rastlina obilnejše rodi, s čimer se znatno poveča skupni donos posajene površine.

Pravilno pinciranje je v treh etapah, začenši takrat, ko se razvijajo prvi 3 do 4 listi. Na ta način prisilimo rastlino, da razvija predvsem ženske cvetove, ki se naglo oplajajo. Pri temperaturi 30 stopinj Celzija plodovi že v šestih dneh dosežejo svojo tehnološko zrelost in teže 100 do 120

Invalidska organizacija koprškega okraja - pomemben faktor političnega življenja

Po temeljitih in solidnih pripravah, ki so bile v preteklih mesecih, se je 8. maja sestala okrajna skupščina ZVVI v Kopru.

Če upoštevamo dejstvo, da so vse občinske organizacije ZVVI na svojih konferencah temeljito in konstruktivno pretresle svoje probleme, tako materialne kot politične in organizacijske, potem okrajna skupščina ni imela preveč težkega dela. Ugotovili smo, da je vsestranska aktivnost občinskih odborov in organizacij zadovoljiva in usmerjena k zdravemu in konstruktivnemu udeleževanju vsega članstva, kakor tudi, da so tu in tam še nekateri redki primeri, ko bi se materialno stanje invalida ali vdove lahko zboljšalo z malo več razumevanja pristojnih organov, kar pa nikakor ni splošen problem.

V veliki dvorani Gledališča Slovenskega Primorja, kjer se je sestala skupščina, se je zbralo 100 delegatov, zastopniki političnih organizacij in tudi gostje iz goriškega okraja.

V političnem poročilu je predsednik okrajnega odbora ZVVI tovariš Pirc precej obširno povedal, kako je potekalo življenje in delo te organizacije v času od zadnje okrajne skupščine. Prav tako je bilo v organizacijskem poročilu navedeno, kako se je Zveza v preteklem razdobju organizacijsko razvijala, utrdila in tudi nekoliko razširila.

Razprava, ki se je po uvodnih referatih razvila, je bila vseskozi konstruktivna, živa in je po svoji dopolnila skoraj vsa vprašanja invalidske organizacije v koprskem okraju. Še posebno so bila med debato obdelana vprašanja, kot n. pr.: naročnina za »Invalidski vestnik« in dopisništvo, vprašanje davčnega cenusa in prejemki invalidov (vdov) v zvezi s tem, vprašanje plačevanja članarine, vzgoja in šolski uspehi otrok padlih borcev in vdov, stanovanjska vprašanja invalidov, organizacija izletov itd.

Uspel koncert pionirjev

V okviru proslav Dneva mladosti je v nedeljo popoldne priredilo v Postojni več kot 200 pionirjev iz Hruševja, Prestranka, Planine in Postojne glasbeno revijo. Nastopili so tamburaši iz Postojne, Hruševja in Planine, postojnska pevka zbora osnovne šole in gimnazije, gojenci glasbene šole iz Postojne.

Med najboljše točke sporeda lahko štejemo nastop pihalnega okteta glasbene šole iz Postojne, ki je pod vodstvom tovariša Matičiča zaigral venček narodnih pesmi. Pionirji osnovne šole iz Planine, ki jih je vodila učiteljica Dolenčeva, in pionirji s Prestranka, pod vodstvom učiteljice Slavice Požarjeve, so za svoja izvajanja želi veliko priznanje. Občinstvo je navdušilo tudi pianist Sašo Frelj iz Planine, nadalje tamburaši iz deškega vzgajališča iz Planine, ki so pod vodstvom Marijana Trtnika predvajali več pesmi. Nastopil je tudi tamburaški zbor postojnskega gasilskega društva in tamburaši iz Hruševja, ki jih vodi Ciril Komar.

Po končani prireditvi je Društvo za napredek gospodinjstva pogostilo nastopajoče. Ština

Otvoritev Prosvetnega doma v Izoli

DPD »Svoboda« v Izoli je v petek, 24. t. m. ob 18. uri odprla prosvetni dom, ki ga je preuredila za gledališke predstave iz bivše dvorane v Sindikalnem domu. Nastopili bodo: moški pevski zbor DPD »Svoboda«, mešani pevski zbor Italijanskega kulturnega krožka in godba na pihala. Ob 20. uri pa bo predstava Linhartove komedije »Veseli dan ali Matiček se ženi«. Režija in scenarij Tič Srečko - član Gledališča Slovenskega Primorja. Gledališka dvorana ima dvignjen pod in skupno 315 sedežev v parterju in na balkonu.

Glavni predmet debate, o katerem se je največ govorilo in katerega so se dotaknili skoraj vsi diskutanti, pa je bilo vprašanje vključevanja invalidov v sodelovanje v organih družbenega opravljanja, kakor tudi vseplošno politično udeleževanje invalidov.

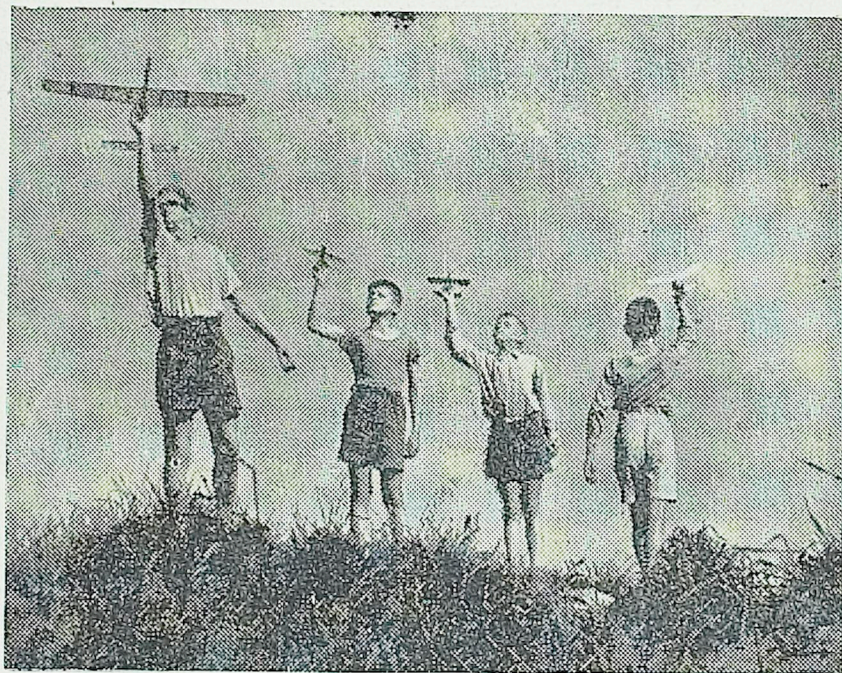
Medtem ko je neki diskutant omenjal problem premale zainteresiranosti drugih organizacij in ustanov do invalidske organizacije, so številni drugi tovariši zagovarjali stališče, da se invalidi kot posamezniki, še bolj pa kot organizacija morajo uveljavljati in se udeleževati v vsem druž-

Priprave DPD »Svoboda« v Divači za Teden mladosti

Svoboda v Divači je pripravila dne 23. maja ob 20. uri literarni večer, na katerem so recitali dela tukajšnjega rojaka Srečka Kosovela. Prav tako bodo priredili večer slovenskih pesmi in naprevov, pri katerem bosta sodelovali pevka in godbena sekcija. Društvo bo tudi nastopilo skupno z ostalimi društvi na proslavi Dneva mladosti dne 26. maja v Matavunu s svojimi pevci in godbo na pihala.

Za dne 24. maja je organiziran šahovski turnir s Svobodo v Senožečah, kjer se bodo pomerili za prehodni pokal Občinskega sindikalnega sveta. Določeno je, da bo turnir za ta pokal vsako leto v počastitev rojstnega dne maršala Tita. Zaželeno je, da bi se v bodoče vključila v to tekmovanje tudi ostala prosvetna društva v občini.

Pripravljajo tudi izlet na Gorenjsko, to je ogled Vintgarja in Bleda. Izleta se bo udeležilo preko sto članov. L. Š.

Modelarji-mladinci preizkušajo svoje izdelke

DRAMSKO UDEJSTVOVANJE MLADIH NA VASI

Gogoljeva „Ženitev“ v Marezigah

V okviru prvega slavlja kmečke mladine, ki ga je to nedeljo priredil aktiv mladih zadržnikov v Marezigah, je dramska družina tamkajšnjega prosvetnega društva »Ivan Cankar« uprizorila znamenito delo ruskega komediografa in pisatelja Gogolja »Ženitev«. Kljub temu, da je bila to že druga uprizoritev, je bila dvorana Kulturnega doma nabito polna z domačini in gosti iz okoliških vasi in iz Kopra, kar priča o zanimanju kmečkih ljudi za igre.

Delo je uspešno režiral France Pogorelec, ki je obenem igral tudi eno izmed glavnih vlog, snubača ženina Podkoljosina. V režiji je pokazal veliko poslušarja za komične poante dela. Vsekakor je uprizoritev lepo uspela. Velik delež imajo poleg Pogorleca tudi ostali igralci in igralkice, predvsem učitelj Tone Mesec z dobro začetim in maskiranim, s preštu-

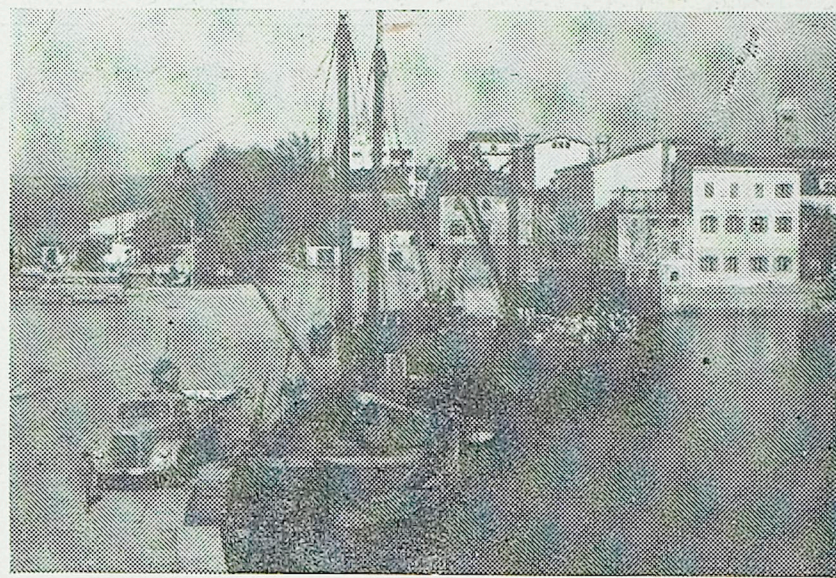
benem življenju svojega kraja in potem se vprašanje sodelovanja ali upoštevanja invalidske organizacije ne more pojavljati, vsaj ne kot problem.

Zelo zadovoljivo je dejstvo, da je debata prav vprašanje vse večjega in agilnejšega poseganja in vključevanja invalidov v vse družbeno dogajanje obravnavala obširno in posamezne stvari ilustrirala z lepimi primeri take aktivnosti, čeprav je tudi res, da se najdejo posamezniki med invalidi, ki za to do sedaj še niso pokazali zadostne pripravljenosti niti razumevanja.

Če so občinske konference ZVVI, izvedene v času marec-maj 1957, leta skupno z letošnjo okrajno skupščino, uspele doseči večjo politično razgibanost članstva, kakor tudi solidnejšo organizacijsko utrditev, potem smo z dosedanjim delom lahko zadovoljni in je na tej osnovi treba graditi naprej. Pri tem je potrebno vedno imeti pred očmi, da invalidska organizacija ne more biti samaritanska organizacija, pač pa se mora kot najbolj borbena del, kot organizacija borcev, ki so za našo stvar prispevali največ, tudi najbolj borbena in konstruktivno uveljavljati kot zdrava politična organizacija. Y. C.

Izredna požrtvovalnost državljanov

Pri gašenju požara, na z bombažem natovorjeni ladji »Vanga«, ki je izbruhnil 13. maja ob izkrčavanju tovora v koprskem pristanišču, je več desetih meščanov požrtvovalno gasilo ogenj. Izpostavljeni življenjski nevarnosti, so brez zaščitne obleke podvzeli vse, da bi požar omejili. Mnogim izmed njih je bila pri tej akciji uničena obleka in obutev.

Ze skoraj vsakdanji prizor v koprskem pristanišču so ladje, ki dovažajo bombaž in drugo blago za podjetje INTEREVROPA

Prva revija pesmi in glasbe v Kopru

V soboto, 25. maja ob 20. uri bo v dvorani Gledališča Slovenskega Primorja v Kopru I. revija pesmi in glasbe. Nastopili bodo člani Svobod in prosvetnih društev iz vsega koprškega okraja. Tako se bo revije udeležilo 10 Postojncanov, 6 iz Ilirske Bistrice, 4 iz Pirana, 3 iz Kopra in 3 iz Pivke ter 2 iz Izole. Med nastopajočimi bosta tudi dva člana italijanskih kulturnih krožkov iz Pirana in Izole.

Nastopajoči se bodo predstavili s pestrim sporedom narodnih in

umetnih pesmi, opernih arij in instrumentalnih skladb. Sodelovali bodo instrumentalni trio iz Pirana, moški vokalni kvartet iz Ilirske Bistrice, ženski vokalni tercet iz Pivke, dueta iz Postojne in Kopra, harmonikarji iz Kopra, Ilirske Bistrice in Postojne, recitatorji iz Postojne, Ilirske Bistrice in Izole, solo pevci pa iz Kopra, Izole, Postojne in Pirana.

Za I. revijo pesmi in glasbe se je prijavilo več kot 60 članov Svobod in prosvetnih društev, kar kaže na veliko zanimanje za prirejanje tovrstnih prireditev. Posebna komisija pa je zaenkrat izbrala le 29 prijavlencev, medtem ko bodo drugi nastopili na prihodnji reviji.

Okrajna zveza Svobod in prosvetnih društev v Kopru želi s to prireditvijo dati priznanje talentiranim ljudsko-prosvetnim delavcem, saj tudi vlagajo v svoje delo mnogo truda. S tem pa, da bo I. revijo pesmi in glasbe prenašal tudi Radio Koper, bodo nastopajoči deležni še posebnega priznanja.

LJUDSKA KNJIZNICA KOPER

Je z 20. majem 1957 uvedla poletni delovni čas.

IZPOSODJEVALNICA je odprta vsak dan od 9.—11. ure dopoldne, popoldne pa trikrat tedensko, in sicer v ponedeljek, sredo in petek tudi od 17.—18.30 ure.

VABIMO VSE PREBIVALCE MESTA IN OKOLICE, da nas obiščejo in si ogledajo našo pestro zalogo, v kateri bo gotovo vsakdo našel marsikaj zanimivega za svoje razvedrilo in nadaljnjo izobrazbo.

Zanimanje za obisk jezikovnih tečajev je v Kopru veliko

Ljudska univerza je v letošnji sezoni dosegla v koprski občini uspehe, ki so v primerjavi z uspehi in delom prejšnjih let kar zadovoljivi in bodo za prihodnje leto dragocena spodbuda, da bo mogoče doseči še večje in tudi trajnejše rezultate.

Razen predavanj o kmetijstvu, zdravstvu in o pomembnih go-

spodarskih in političnih vprašanjih po okoliških vaseh, so bila v Kopru samem organizirana strokovno bolj poglobljena in izčrpnjša predavanja o zgodovini mesta Koper, o Linhartu, o zanimivih poglavjih iz psihologije itd. A razen tega so bili tudi tečaji tujih jezikov, ker je to že od nekdaj najbolj ustaljena oblika delovanja ljudske univerze. Glavni pobudnik in obenem tudi vodja jezikovnih tečajev je bil ravnatelj gimnazije prof. Martinc.

Zaradi številnejših interesov je bilo treba ustanoviti kar sedem skupin. Za francoščino, angleščino in nemščino sta bila potrebna dva oddelka, začetniški in nadaljevalni. Za italijanščino je bil le nadaljevalni tečaj.

Povprečno število obiskovalcev enega tečaja je bilo med 8 in 12, pa tudi nad 15 obiskovalcev pri eni skupini. Tako je okrog 70 do 80 ljudi obiskovalo tečaj za tuje jezike. Ta številka je, če jo relativno primerjamo s številom obiska pri ljudskih univerzah v drugih krajih, kar velik uspeh za tako maloštevilno mesto, kot je Koper.

Vsekakor je to za delo ljudske univerze v koprski občini še en plus več. Vse kaže, da se bo LU v prihodnjem letu lahko v marsičem naslonila kar na letošnje izkušnje. Tako bo svoje delovanje spopolnila in dosegla tisto, kar je njen namen: pridobila si bo širok krog poslušalcev, pa tudi sodelavcev.

J. H.

TELESNA VZGOJA ŠPORT ŠAH

MILOŠ STERGAR:

Razmišljanja o telesni vzgoji in športu

Namen tega članka ni opisovati potrebnost in koristnost telesne vzgoje za človekovo zdravje, moč in odpornost, ali govoriti o fizičnih in psihičnih lastnostih, ki si jih pridobivamo s pravilno usmerjeno telesno vadbo. Vse to so že znana dejstva. Namen teh vrstic naj bi bil le opis glavnih nalog telesno - vzgojnih organizacij Partizan in športnih organizacij, ki opravljajo veliko vlogo teh organizacij v naši družbi.

Nobenega dvoma ni, da imajo tako društva Partizan kakor športne organizacije v svoji osnovi humano načelo - pomagati človeku. Vendar se načini vzgoje bistveno razlikujejo: Partizan je splošna telesno-vzgojna organizacija, športne zveze pa specializirajo posamezne panoge telesne vzgoje. Ker pa se splošna telesna vzgoja in specializirana v osnovi razlikujeta, se v bistvu razlikujeta tudi organizaciji glede sistema dela, načina vzgoje, strukture in oblike.

Oba načina vzgoje - splošna telesna vzgoja in specializirana - sta potrebna in koristna. Oba zasledujeta eni cilj - napraviti človeka zdravega in srečnega. Vendar bi dali majhno prednost Partizanu in njegovi splošni telesni vzgoji. S tem seveda ne mislimo zmanjševati vrednost športnih organizacij, ki so prav tako pomembne za razvoj telesnih sposobnosti naših delovnih ljudi in ki lahko s svojo specializacijo zadovoljijo ambicije številnih posameznikov. Hkrati pa si tudi ne moremo zamisljati, da bi samo Partizanov način vzgoje odgovarjal raznim značajem ljudi. Čeprav se ne odrekamo misljenju, da bi morali tudi vrhunski športniki izpopolnjevati svoj specializirani način telesne vzgoje v Partizanu, pa smatramo vsekakor za pozitivno, da bi si vsi tisti, ki se v Partizanovih vrstah ne počutijo dobro, poiskali odgovarjajočo obliko telesne vadbe v drugih telesnovzgojnih organizacijah.

Znano je načelo, da je Partizan organizacija, ki v osnovi pomaga graditi človeka, da se bo napredno usmeril in postal dober član socialistične skupnosti. Zato je glavna naloga Partizana vzgajati človekove fizične, moralne in umske sposobnosti. Toda Partizan ne želi samo zdravega in močnega človeka, dobrega delavca in zavestnega državljanca, ampak tudi srečnega človeka. Pogoj za srečo pa so seveda moč, zdravje in odpornost.

STRELSTVO

PIRANČANI NAJBOLJŠI V KOPRSKEM OKRAJU

V nedeljo je bilo v Izoli okrajno strelsko prvenstvo društev Partizan. Sodelovala so društva iz Izole, Pirana, Škofij in Pivke. Prvo mesto so osvojili Pirančani, ki so zbrali 473 krogov, to je 74 krogov več kot drugoplasirana Izola. Na tretje mesto se je uvrstila ekipa Škofij s 321 krogi, na četrto pa Pivka z 230 krogi.

Med posamezniki je dosegel najboljši rezultat Doljak iz Pirana, ki je osvojil 134 krogov od 150 možnih. Na drugo mesto se je uvrstil Kosan (Piran) s 116 krogi, na tretje pa Kleva (Izola) s 103 krogi.

Strelska družina JOŽE MIHEVC iz Idrije je priredila v nedeljo tekmovanje z zračno puško. Med sedmimi ekipami je osvojila prvo mesto in pokal mestne občine strelska družina iz Idrije, ki je nabrala 537 točk. Med posamezniki so se najbolj odlikovali Marijan Likar (Idrija), ki je osvojil 125 točk, Rajko Babič (121 točk) in Franci Dular (120 točk).

KOPER-PIRAN 14:13

V okviru tekmovanj za jugoslovanski pokal so Koprčani po trdi borbi premagali Pirančane s 14:13. S tem so se kvalificirali za nadaljnja tekmovanja.

Koprčanke pa so brez borbe premagale Pirančanke s 6:0 (p. f.). Igralke Pirana se namreč niso pojavile na igrišču.

ZMAGA IZOLSKIH STRELCEV NA GORENJSKEM

V okviru prireditev ob Prazniku mladosti je v nedeljo gostovala izolska strelska družina DARKO MARUŠIČ v Predoslah pri Kranju. Domačo strelsko družino FRANC MRAK so premagali s 17 krogi razlike. Najboljši individualni uspeh je imel domačin Ciglič s 128 krogi, Izolana Strehovec in Rupnik pa sta dosegla 126 in 122 krogov.

Če te osnove vzgajamo v sredini, kjer ni pretiranih naporov za rekordi in razočaranj, če vidimo, da takim naporom nismo kos, če delamo v sredini, kjer smo vsi podrejeni isti disciplini, kjer ni zvezdnikov in kjer imamo iste pogoje vzgoje in možnosti sproščenega, prijateljskega občejanja, potem moremo pričakovati, da bo takšna telesna vzgoja ustvarila srečnega človeka. Take sredine bo vsak vesel in se v njej dobro počutil. Razumljivo pa je, da ne smemo sprejeti dejanskega stanja v Partizanovih društvih, kot idealno obliko delovanja. Mnoga društva so namreč še mlada in potrebna krepke pomoči, da bodo to dosegla.

Postopno napredovanje društev Partizan, ustanavljanje novih društev in še bolj v raznih krajih izražene želje za ustanovitvijo društev, nas vzpodbujajo, da stremljenja organizacije Partizan proučujemo v idealni obliki, kako naj bi bilo - in

to je pravilno - ter da kritično opazujemo delovanje društev in zvez organizacij Partizan, da pomagamo, kjer je potrebno in popravljamo, kar ni prav.

Nekateri mislijo, da Partizan ne more biti kvalitetna organizacija, ker je množična in ker se trudi v svoje vrste vključiti čim več ljudi, predvsem pa mladine. Tako mišljenje je seveda zgrešeno. Partizan je kvalitetna organizacija. Sprejema prav rada ljudi, ki še niso poskušali svojih sposobnosti v telesni vadbi, ki o njej ničesar ali prav malo vedo, toda v širokem programu splošne telesne vzgoje zna za vse poiskati obliko in način vzgoje ter skrb za vse svoje člane v enaki meri, tako za začetnike kakor za že izurjene. Prav ta skrb in širok program telesnih vaj in redna vadba, ki ji je takoj podrejen vsak novinec, omogoča vsakomur viden napredek in uvršča Partizan v kvalitetno organizacijo.

ODBOJKA

Koper v finalu okrajnega prvenstva

V soboto so bila v Kopru kvalifikacijska tekmovanja za bližnje okrajno prvenstvo koprškega okraja. Nastopila so moštva TVD Partizan iz Kopra, Pirana in Šmarj. Koprčani so brez te-

žav odpravili oba nasprotnika s 3:0, z istim rezultatom pa so v boju za drugo mesto premagali Pirančani Šmarje.

Tekmovanje je pokazalo, da so Koprčani ob obalnem pasu trenutno brez konkurence in da bodo verjetno tudi na okrajnem prvenstvu najresnejši kandidati za prvo mesto. V njihovem moštvu nastopajo predvsem mladinci, ki so v zadnjih letih zelo napredovali in v mnogočem prekosili starejše igralce. V nedeljo je Koper nastopil v naslednji postavi: Ante, Bandelj, Jakomin, Justin, Kastelic in Race. Najbolj se je odlikoval Jakomin s točnimi in močnimi udarci na mreži.

Ob tej priložnosti naj omenimo, da bi bila lahko udeležba na kvalifikacijskih tekmovanjih večja, saj je odbojka na obalnem pasu precej razvita.

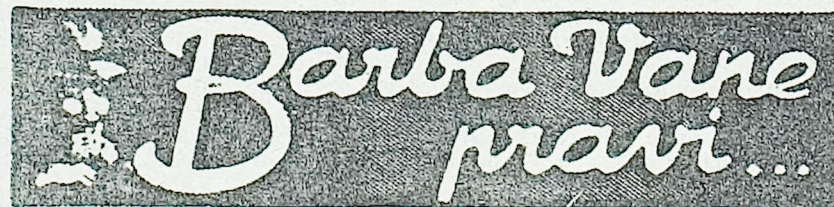
Našemu novinarskemu tovarišu Ljubanu Omladiču in njegovi soprogi Majdi Dovjakovi želimo na skupni poti mnogo sreče in zadovoljstva.

Stanovski kolegi in prijatelji.

Uprava za vodno gospodarstvo LRS, sekcija za Slovensko Primorje v Kopru, telefon 169, potrebuje

dvoje delovodij za gradbena dela na terenu

Nastop službe takoj. Plača po uredbi. Pismene ponudbe pošljite na gornji naslov.

Tako torej. Vzel sem pot pod noge in se nisem ustavil vse do Pirana. Tam sem se najprej sukal okrog tržnice, kakor imam pač navado, da bi kaj staknil za moj kotichek. In res bi lahko marsikaj pripomnil glede reda in tudi cen. Toda to je obče vprašanje, ki sem ga že nekajkrat obravnaval in ki velja tudi za druge kraje. Torej ni nekaj specifičnega, zato bomo to reč spregledali.

Tega pa ne morem narediti s tisto specerijsko trgovino, ki stoji tam, prav na tržnici. Čeprav se po naših lokalih vidi marsikaj, sem v tej trgovini prvič videl prodajalca, ki streže strankam s cigareto v ustih. Ne vem sicer, kako gledajo na to Pirančani, toda jaz vam odkrito priznam, da mi ta nova moda ni prav nič všeč. Cigarete same po sebi bi še nekako prenesel, druga pa je s pepelom, ki se mimogrede pomeša z moko in drugo hrano. Če torej ne gre drugače in prodajalci nikakor ne morejo prestat minute brez tobaka, potem naj

jim uprava kupi pipe. Tiste stare s pokrovčkom, ki se dobro zapira.

Še eno zadevo imam iz Pirana. To je lekarna. Samo eno imajo in to je najbrž popolnoma dovolj za tisti konec. Nerodno je le, da ima prav takšen urnik, kot vse druge trgovine, v primeru nujne potrebe pa morajo ljudje iskati dežurnega. Resnici na ljubo moram povedati, da je na vratih lekarne vedno natančen naslov in da torej vsakdo ve, kje ga bo našel. Je pa hudo nerodno, da je treba zaradi tega prehoditi vse mesto. Ali res ne bi mogli najti stanovanj kje bliže? Tudi tistim, ki dežurajo bi to bilo bolj prav.

Portorož je pravzaprav že v sezoni. To se tudi na zunaj pozna. Vendar kaže, da se trgovina tega bolj malo zaveda. Samo površno sem si ogledal izložbe in ugotovil, da nimajo njihovi aranžerji prav nobenega okusa. Rekel bi, da se izloži že lep čas ni nihče dotaknil. Nimam sicer navade, da bi prav za vsako in ob vsaki priložnosti dajal nasvete,

ŠAH

OBČNI ZBOR KOPRSKE OKRAJNE ZVEZE

V nedeljo je bil v Sežani občni zbor koprške okrajne šahovske zveze, na katerem so se pomenili o lanskem delu in o letošnjih načrtih. Iz poročil je bilo razvidno, da delujejo v koprskem okraju štiri šahovska društva in osem sekcij. Od društev so imela največ uspehov Sežana, Portorož in Piran, od sekcij pa Izola. Glede na možnosti je bilo najmanj aktivno koprsko šahovsko društvo.

Glede prihodnjih nalog so na prvem mestu poudarili, da se bodo morala vsa društva letos dobro pripraviti na mednarodni šahovski festival v Portorožu, mnogo večjo pozornost kot doslej pa bo potrebno posvetiti delu s pionirji in mladino.

B. D.

MALI OGLASI

DVOKOLESA od 7.000 lir naprej in MOTORNA DVOKOLESA od 44.000 lir naprej dobite pri tvrdki MARCON, Trst, Ulica Pietà 3. Darilne pakete pošiljamo tudi v inozemstvo in so brez carine!

COTTUR nudi svoje izdelke: kolesa, ciklomotorje, lahka motorna kolesa M. V. z vsem potrebnim priborom. Cene znižane! Odpremlja vse darilne pošiljke v inozemstvo. - Cottur, Trst, ulica Crispi 8, tel. 93-982.

MOTORNO KOLO Gilera 500, registrirano za leto 1957, dobro ohranjeno, prodam. - Cafuta, Levstikova 3, Izola.

ZAHVALA

Globoko ganjeni ob izkazani veliki pozornosti ob prerani smrti našega ljubljenega

RAJKA MAHORČIČA

izrekamo našo najsrčnejšo zahvalo vsem, ki so na kakršen koli način počastili njegov spomin: vsem množičnim organizacijam, darovalcem venec in cvetja, pevcem, godbi, častni straži, govornikom in vsem, ki so ga v tako velikem številu spremlili v njegov zadnji dom.

Žalujoča družina.

Sežana, 15. maja 1957.

Radio KODE

NEDELJA, 26. maja 1957

8.00 Kmetijska oddaja: Nad petdeset zadrug tekmuje - Osemenjevalni center v Renčah - Nega posebljnih oljčnih dreves - 8.30 Lahka glasba - 9.00 Oddaja za Beneške Slovence - 9.20 Dve baletni suiti: Stevana Krističa in Krešimira Baranoviča - 10.15 Igra orkester André Kostelanetz - 10.30 Sosedni kraji in ljudje: Med tržaškimi srednješolci - 10.45 Poje mešani zbor iz Nabrežine - 14.00 Glasba po željah - 15.00 Vesti - 15.10 Za prijetno popoldne - 15.30 Z mikrofonom po Primorski: Mladost pod sinjim nebom.

PONEDELJEK, 27. maja 1957

7.15 Glasba za dobro jutro - 7.30 Vesti - 7.45 Glasba za dobro jutro, vmes Koledar - 13.30 Vesti - 13.40 Kmetijski nasveti: Borba proti izrojevanju krompirja - 13.45 Petnajst minut ponedeljkovih popevk - 14.00 Od melodije do melodije - 14.30 Sport doma in po svetu - 14.40 To smo izbrali v naši diskoteki - 15.00 Vesti - 15.10 Zabavna glasba, vmes reklame - 15.25 Ivo Lhotka Kalinski: Plesi iz Hrvatskega Zagorja.

TOREK, 28. maja 1957

7.15 Glasba za dobro jutro - 7.30 Vesti - 7.45 Glasba za dobro jutro, vmes Koledar - 13.30 Vesti - 13.40 Kmetijski nasveti: Zaščita vinske trte pred in med cvetenjem - 13.45 Tor-kov oporni oder - 14.30 Gospodarsko življenje na Primorskem: Stanovanjski problem obalnega pasu - 14.40 Pisan spored lahke glasbe - 15.00 Vesti - 15.10 Zabavna glasba, vmes reklame - 15.25 Narodne pesmi iz raznih krajev izvajajo solisti in ansambli Radio Beograda.

SREDA, 29. maja 1957

7.15 Glasba za dobro jutro - 7.30 Vesti - 7.45 Glasba za dobro jutro, vmes Koledar - 13.30 Vesti - 13.40 Kmetijski nasveti: Poletno škropljenje sadnega drevoja proti škrlupu in ameriškega kaparju - 13.45 Ritmi in pevec od tu in tam - 14.00 Od melodije do melodije - 14.30 Kulturno življenje na Primorskem: Prosvetna društva v Brdih - 14.40 Poje pevski zbor C. D. J. L. A. iz Beograda - 15.00 Vesti - 15.10 Zabavna glasba, vmes reklame - 15.25 Petnajst minut lahkkih skladb.

ČETRTEK, 30. maja 1957

7.15 Glasba za dobro jutro - 7.30 Vesti - 7.45 Glasba za dobro jutro, vmes Koledar - 13.30 Vesti - 13.40 Kmetijski nasveti: Gobar, škodljivec v gozdu in na polju - 13.45 Glasba po željah - 14.30 Štiri operne uverture - 15.00 Vesti - 15.10 Zabavna glasba, vmes reklame - 15.25 Poje grupa Dalmatincev.

PETEK, 31. maja 1957

7.15 Glasba za dobro jutro - 7.30 Vesti - 7.45 Glasba za dobro jutro, vmes Koledar - 13.30 Vesti - 13.40 Kmetijski nasveti: Spomladansko gnojenje krompirja - 13.45 Tisoč in en takt... pisan spored orkestralne in solistične glasbe - 14.30 Beleške radijskega reporterja - 14.40 Vedre melodije - 15.00 Vesti - 15.10 Zabavna glasba, vmes reklame - 15.25 Dana Filipič in Franc Koren z zadovoljnimi Kranjci.

SOBOTA, 1. junija 1957

7.15 Glasba za dobro jutro - 7.30 Vesti - 7.45 Glasba za dobro jutro, vmes Koledar - 13.30 Vesti - 13.40 Kmetijski nasveti - 13.45 Za konec tedna: ritem - 14.15 Poje kvintet "Niko Strito" - 14.30 Življenje ob našem morju: Podmorski športni lov - 14.40 Za vsakogar nekaj - 15.00 Vesti - 15.10 Zabavna glasba, vmes reklame - 15.25 Nekaj narodnih na harmoniki.

Kino

Koper: 24., 25. in 26. maja italijanski barvni film SCAMPOLO 53, 27. in 28. maja ameriški barvni film VELIKA NAGRADA, 29. in 30. maja italijanski film OPROSTI MI.

IZOLA: 24. maja ameriški film ZRTVOVANI, 25. in 26. maja ameriški barvni film VELIKA NAGRADA, 27. in 28. maja ameriški film KALIFOV ZAKLAD, 29. in 30. maja italijanski barvni film CAROSELLO NAPOLENTANO, 31. maja italijanski film OPROSTI MI.

SECOVLJE: 25. maja angleški film JAZ IN GOSPOD MINISTER, 26. maja ameriški film KALIFOV ZAKLAD, 30. maja ameriški barvni film VELIKA NAGRADA.

ŠMARJE: 25. maja francoski film LJUBIMCA IZ TOLEDA, 26. maja angleški film JAZ IN GOSPOD MINISTER, 29. maja italijanski film SENCA.

ŠKOFIJE: 25. maja ameriški film KALIFOV ZAKLAD, 26. maja italijanski barvni film DEKLE Z REKE, 29. maja ameriški barvni film VELIKA NAGRADA.

DEKANI: 25. maja italijanski barvni film DEKLE Z REKE, 26. maja francoski film LJUBIMCA IZ TOLEDA.

POSTOJNA: 24., 25. in 26. maja ameriški barvni film HOUDINI, 28. in 29. maja jugoslovanski film DEKLE IN HRAT.

PIVKA: 25. in 26. maja francoski barvni film IMEL SEM SEDEM HČERA, 29. in 30. maja francoski film SUZUNJI.

SEŽANA: 25. in 26. maja ameriški film TARZANOV BES, 28. in 29. maja ameriški film UKROČENA TRMOGLAVKA, 30. in 31. maja ameriški film SHANE.

ULICE V BARVAH

Strokovnjaki za cestni promet se vse bolj ogreva-
jo za to, da bi uvedli po-
sebnost: ulice v bar-
vah. Tako naj bi pobar-
vali vse glavne ulice glede
na stopnjo njihovega po-
mena z različnimi barva-
mi, po katerih bi vsak vo-
zač takoj spoznal, po kak-
šni ulici ali cesti vozi. Pre-
pričani so, da bi to mno-
go bolj učinkovalo kot raz-
ni prometni znaki in da bi
na ta način zmanjšali šte-
vilo prometnih nesreč. Na-
črt je privlačen zlasti še
zaradi tega, ker skoraj ni
praktičnih ovir za njegovo
uresničitev.

ISKREN ŽEPAR

Neki Egipčan je v prošnji
za izdajo nove osebne iz-
kaznice v rubriki »poklic«
napisal — žepar. Seveda so
se zanj takoj pozanimali,
ker so menili, da gre za
šalo. Pa ni bilo tako. Mož
se je v resnici ukvarjal s
tem poklicem. Ko so ga
vprašali, zakaj je tako na-
pisal v svoji prošnji, je
odgovoril: »Jaz spoštujem
zakone in vem, da bi ne
bilo prav, če bi lagal.«

Tudi to se dogaja. Bogata
Maurer je ob svoji smrti
zapustila svojemu psu 50
tisoč dolarjev. V oporoki
je navedla, da mu to zapu-
šča, da bo lahko živel brez
skrbí in da mu ne bo tre-
ba iskati hrane po smeti-
ščih. Stara dama res ni
mogla svojega denarja
bolje nameniti...

Pred kratkim so v Nemči-
ji uvedli potujočo opera-
cijsko dvorano. Sestavljata
jo kamion s prikolicco. V
njej so vsi naj sodobnejši
medicinski instrumenti in
priprave, ki jih potrebuje-
jo kirurgi. »Clinomobil«,
kot imenujejo vozilo, se je
posebno izkazal pri raznih
nezgodah, ko je od minut
in celo sekund odvisno
človeško življenje.

NAJDALJŠI ROMAN

Nedavno je v Ameriki
umrla 82 let stara Adela
Garrison. Z njeno smrtjo
pa je prenehal izhajati tu-
di najdaljši roman, ki je
bil kdaj napisan. Roman je
namreč izhajal nepretrgo-
ma 41 let v časopisu »Har-
bour Weekly«. Naslov je
bil: Izpovedi poročene žene.

Kdo bi mu prisodil?

Med povprečnimi pozna-
valci živali prevladuje mi-
šljenje, da ima pes med
vsemi živalmi najbolj raz-
vito vohalno živčevje. Pri-
rodoslovci pa so ugotovili,
da ga metulj na vsej črti
poseka. Ta namreč »zavo-

TRDOŽIV VIRUS

Norveški zdravnik Hel-
gex Orstrom je z najno-
vejšim elektronskim drob-
nogledom odkril nekaj iz-
redno zanimivih lastnosti
virusa, ki povzroča nahod.
Med drugim je ugotovil, da
ta virus lahko živi nad dva
tedna v zraku in da ga ve-
ter prenaša tudi do 150 km
daleč. To pojasnjuje veliko
nalezištev te bolezni. Vi-
rusu škodijo in ga uničijo
topli sončni žarki.

OTROK MED VOLKOVI

Ko sta dva lovca prega-
njala volkove neke v na
pol divjih predelih Sever-
ne Amerike, sta zagledala
v družbi dveh odraslih zve-
ri neko čudno bitje. Po
daljšem zasledovanju se
jima je posrečilo ujeti to
bitje živo. Tedaj sta začu-
dena spoznala, da je to
otrok moškega spola, star
okrog šest let. Mali je gri-
zel in se otepal, tako da sta
imela precej težav, preden
sta ga privedla v bližnje
naselje. Pokazalo se je, da
je otrok sin nekega far-
marja in da so ga volkovi
odnesli, ko je bil star pol-
drugo leto. Mali je torej
preživel med volkovi več
kot 4 leta. V tem času je
popolnoma podivjal, hodil
po vseh štirih in tudi dru-
gače posnema svoje »vzgo-
jitelje«.

Papež in reklama

Neki italijansko turisti-
čno podjetje, ki deluje v
Ameriki, je dolgo časa va-
bilo Američane v Rim z
reklamnim geslom: »Obi-
šcite Rim, kjer boste videli
papeža!« Vse je bilo v naj-
lepšem redu in nihče se ni
spotikal. Zgodilo pa se je,
da neki turist papeža ni vi-
del. Bil je hudo prizadet in
nemudoma je tožil podje-
tje, češ da ga je prevarilo.
Po daljšem pravdanju je
tožbo dobil in podjetje mu

ha» samico tudi na razda-
ljo do 1500 metrov. Prav
tako pa držijo metulji še
drug rekord, in sicer v le-
tu. Metulji neke vrste lah-
ko preletijo do 1000 kilo-
metrov, ne da bi počivali.
To je za tako majhno ži-
valico vsekakor presenet-
ljiva sposobnost.

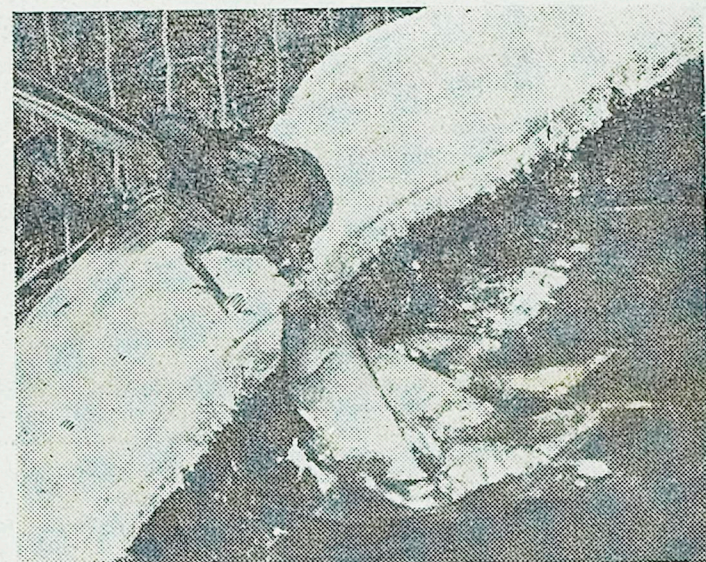
BREZ BOLEČIN

Zobozdravnikovega sve-
dra se vsi pomalem bojimo.
Znano pa je, da so bolečine
pri vrtanju zob tem manj-
še, čim hitreje se obrača
sveder. Zato so prizadeva-
nja konstruktorjev usmer-
jena k temu, da dajo svo-
jim strojem čim več obra-
tov. Pred dnevi so izumili
spet novo napravo, ki do-
seže 200.000 obratov v mi-
nuti.

Neki italijanski profesor
se že dalj časa ukvarja z
izumom stroja, s katerim
bi človek lahko letel tako,
da bi ga sam poganjal.
Prepričan je, da se mu bo
to posrečilo, čeprav se do-
slej ni še nikomur.

je moralo izplačati odškod-
nino v znesku 10.000 dolar-
jev. Tako je mož videl Rim
zastoj in še dobro zaslu-
žil. Podjetje pa odslej re-
klamira: »Obiščite Rim, pri-
zorišče velikega filma, Quo
vadis!«

Lahko si predstavljamo, kako se je začudil neki slučajni
sprehajalec, ko je zagledal ta prizor. Skril se je za grm
in oprezoval za drobno ptičko, ki je prinašala zlatim
ribicam v ribniku črve. Vsakokrat, ko je priletela, so jo
ribice opazile že od daleč in pomolile glave iz vode. Ker
ne gre za nikakršno »dresuro«, se za ta primer hudo zani-
majo prirodoslovci, ki bi radi ugotovili, kaj je ptičko
navedlo, da je začela krmiti ribe.

Spomenik hrošču, ki je uničil bombaž

To je bolj težko verjeti.
In vendar je res: v Alaba-
mi so bogati farmarji po-
stavili spomenik hrošču, ki
je uničil velikanske plan-
taže bombaža in s svojim
uničevalnim delom onemo-
gočil, da bi še nadalje go-
jili to koristno rastlino, ki
je še danes najvažnejša
tekstilna surovina.

Vprašali se boste, zakaj
so mu torej postavili spo-
menik. Bilo je takole. Far-
marji so dolga leta gojili
bombaž, ki jim ni posebno
dobro uspeval. Vendar so

živeli in niso pomislili na
kaj drugega. Ko pa jim je
hrošč uničil plantaže, so
moralí hočeš nočeš poprije-
ti drugega. Izbrali so živi-
norejo in v kratkem času
obogateli. Malemu uniče-
valcu pa so se oddolžili,
ker jih je »rešil« bombaž.

»Morske hlače« na foto-
grafske plošči. Takšni veli-
ki vrtinci na odprtem mor-
ju niso redki, ob obalah
pa jih ne vidimo tako po-
gosto. Gorje ladji, ki pri-
de v njihovo območje, če-
prav je še tako velika.
Včasih zanese vrtinec na
kopno, kjer se z vodo zli-
jejo na zemljo tudi ribe in
drugi morski prebivalci, ki
jih je zajel.

— Le korajžo, saj nū
strupena!

ERNEST HEMINGWAY:

Slove od orožja

53

POSLOVENIL RADO BORDON

»Pridi, fantek, greva jest, dokler imam dušo še čisto.«
»Umil sem se, se počesal in odšla sva po stopnicah
navzdol. Rinaldi je bil nekoliko v rožicah. V sobi, kjer
smo jedli, obed še ni bil docela pripravljen.
»Grem po steklenico,« je rekel Rinaldi. Odšel je spet
po stopnicah. Usedel sem se za mizo, on pa se je vrnil
s steklenico in do polovice natočil najina kozarca s ko-
njakom.
»Preveč,« sem rekel, dvignil kozarec in pogledal sko-
zenj na svetilko na mizi.
»Za prazen želodec že ne. To je čudovita reč. Popol-
noma ti sežge želodec. Zate ni nič hujšega.«
»Prav.«
»Uničevanje samega sebe iz dneva v dan,« je rekel
Rinaldi. »To ti polvari želodec in povzroči, da se ti roke
tresejo. Prav to je potrebno za kirurga.«
»Mi priporočaš to?«
»Prav od srca. Nič drugega ne uporabljam. Spij, fan-
tek, in glej, da zbolíš.«
Zvrnil sem pol kozarca. Slišal sem bolničarja, kako
vpije v veži:
»Juha! Juha je pripravljena!«
Vstopil je major, nam pokimal in se usedel. Za mizo
je bil videti dokaj majhen.
»Smo to vsi, kar nas je?« je vprašal.
Bolničar je odložil posodo z juho in z zajemalko
napolnil skodelo.
»Vsi smo,« je odvrnil Rinaldi. »Samo še kaplan manj-
ka. Če bi vedel, da je Federico tu, bi prišel tudi on.«

»Kje pa je?« sem vprašal.
»Na 307,« je odgovoril major.
Bil je zaposlen z juho. Otrl si je usta in si skrbno
obrisal navzgor zavihane sive brke.
»Mislim, da bo prišel. Telefoniral sem in jim naročil,
naj mu povedo, da ste tu.«
»V jedilnici mi manjka hrup,« sem rekel.
»Da, tiho je,« je odvrnil major.
»Bom pa jaz delal hrup,« je rekel Rinaldi.
»Srknite malo vina, Enrico,« je dejal major in mi
napolnil kozarec.
Prinesli so špagete in vsi smo imeli opraviti z njimi.
Pravkar smo pospravljali špagete, ko je vstopil kurat.
Bil je tak kakor vselej, droben, zagorel in čvrst. Vstal
sem in segla sva si v roke. Položil mi je roko na ramo.
»Prišel sem, brž ko sem zvedel,« je rekel.
»Sedite,« je dejal major. »Pozni ste.«
»Dober večer, kaplan,« je rekel Rinaldi in pri tem
uporabil angleško besedo. Povzel jo je bil po kapetanu,
ki je vedno zbadal kurata in je govoril nekoliko an-
gleško.
»Dober večer, Rinaldi,« je odvrnil kurat.
Bolničar mu je prinesel juho, toda rekel mu je, da bo
začel s špageti.
»Kako se kaj imate?« me je vprašal.
»Dobro,« sem odgovoril. »Kako pa ste se vi imeli
tačas?«
»Pijte malo vina, kaplan,« je rekel Rinaldi. »Vzemite
malo vina zaradi svojega želodca. To je po svetem Pavlu,
saj veste.«
»Da, vem,« je vljudno odvrnil kurat.
Rinaldi mu je napolnil kozarec.
»Ta sveti Pavel,« je rekel Rinaldi, »ta nam je skuhal
vso kašo.«
Kurat me je ošinil s pogledom in se nasmehnil.
Opazil sem, da ga zbadanje ni najmanj ne prizadene.
»Ta sveti Pavel,« je nadaljeval Rinaldi, »je bil po-
tepuh in babjek, potem pa, ko ni bil več za rabo, je trdil,
da to ni dobro. Ko je bil že na koncu, si je izmislil pravila
za nas, ki se nam še vedno hoče. Kaj ni res, Federico?«
Major se je smehljaj. Zdaj smo jedli duševno meso.
»Ponoči nikoli ne razpravljam o svetnikih,« sem rekel.

Kurat je dvignil pogled z mesa in se mi nasmehnil.
»Vidiš ga, potegnil je s kaplanom,« je dejal Rinaldi.
»Kje pa so vsi tisti stari, vneti zbadljivci? Kje je Caval-
canti? Kje je Brundi? Kje je Cesare? Kaj moram kar
sam, brez pomoči, dražiti tega kaplana?«
»Dober kaplan je,« je rekel major.
»Dober kaplan je,« je odvrnil Rinaldi. »Toda vseeno
ni nič drugega kot kaplan. Prizadevam si, da bi jedilnica
bila kakor nekdanj. Želim, da bi Federico bil vesel. Naj
vas hudič vzame, kaplan!«
Videl sem, da ga je major ošinil s pogledom in opazil,
da je pijan. Njegov suhi obraz je bil blede. Njegovi črni
lasje so se ostro ločili od beline čela.
»Že prav, Rinaldi,« je rekel kurat. »Je že v redu.«
»Hudič naj vas vzame,« je rekel Rinaldi. »Hudič naj
vzame vso to prekleto grdobijo.«
Spet se je udobno namestil na svoji stolici.
»Preveč se je naprezal, zdaj pa je truden,« mi je re-
major. Pospravil je meso in pobrisal omako s kosčkoma
kruha.
»Požvižgam se na vse,« je rekel Rinaldi omizju. »Hu-
dič naj vzame vse skupaj.«
Izzivalno je gledal vse po vrsti. Oči je imel vnete, v
obraz pa je bil blede.
»Prav,« sem rekel. »Hudič naj vzame vse skupaj.«
»Ne, ne,« je odvrnil Rinaldi. »Ti ne zmoreš tega. Ti
ne zmoreš tega. Pravim, da ti ne zmoreš tega. Ti si suh
in prazen in nič drugega. Nič drugega, ti pravim. Prav
ničesar drugega. Jaz vem, kdaj neham delati.«
Kurat je odkimal. Bolničar je odnesel skodelo z
mesom.
»Zakaj pa jeste meso?« se je obrnil Rinaldi h kuratu.
»Kaj ne veste, da je petek?«
»Danes je četrtek,« je odvrnil kaplan.
»To je laž. Petek je. Telo našega Gospoda jeste. To
je božje meso. Vem. To je mrtvi Avstrijec. Vidite, to
jeste.«
»Belo meso je od oficirjev,« sem rekel in dopolnil
staro šalo.
Rinaldi se je nasmehnil in si napolnil kozarec.
»Nikar mi ne zamerite,« je rekel. »Nekoliko prismo-
jen sem.«